

Ιδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Η Ελληνική Οικονομία

1/08

Τριμηνιαία Έκθεση

Αρ. Τεύχους 51, Μάρτιος 2008

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του ΙΟΒΕ. Τα κείμενα αυτά είναι ανυπόγραφα και οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν τη συνισταμένη των διαφόρων αντιλήψεων και απόψεων. Επίσης, οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα. Η ανάλυση στην παρούσα Έκθεση βασίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι 04/03/2008.

Το ΙΟΒΕ

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωνικής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής

Copyright © 2007 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 - 4315

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)

Τσάμη Καρατάση 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977)
<http://www.iobe.gr>

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	11
Πληθαίνουν οι ενδείξεις επιβράδυνσης της ανάπτυξης στην παγκόσμια οικονομία	11
Βραδύτερη η προβλεπόμενη ανάπτυξη και της ελληνικής οικονομίας	11
Σοβαρή επιτάχυνση του πληθωρισμού από τα τέλη του 2007	11
Η οικονομική πολιτική	12
Σε θετική πορεία η δημοσιονομική προσαρμογή.....	12
Η μείωση των δαπανών παραμένει κύριο ζητούμενο της δημοσιονομικής πολιτικής.....	13
Σε ιστορικό υψηλό το έλλειμμα των εξωτερικών συναλλαγών	13
Το ασφαλιστικό νομοσχέδιο.....	13
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	15
2.1. Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας	15
Το Παγκόσμιο Περιβάλλον	15
Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης	19
2.2 Το Οικονομικό Περιβάλλον στην Ελλάδα	23
Οικονομικό κλίμα	23
Η οικονομική πολιτική	29
Η δημοσιονομική πολιτική	29
Το ασφαλιστικό νομοσχέδιο.....	32
3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	35
3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις	35
Οικονομική Δραστηριότητα το 2007	35
Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές	38
3.2 Εξελίξεις και Προοπτικές σε βασικούς τομείς της οικονομίας	41
3.3 Οι Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας	48
3.4 Απασχόληση - Ανεργία	51
3.5 Τιμές Καταναλωτή	56
Η πορεία των τιμών κατά το 2007.....	56
Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις.....	59
3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	62
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	62
Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων	62
Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών	62
4. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ: ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	67
4.1 Η Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών	67
Ο κύκλος ανόδου των τιμών βασικών εμπορευμάτων του αγροτικού τομέα και των τροφίμων	69
4.2 Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων - Ποτών	70
Διαρθρωτικά στοιχεία και παραγωγή.....	70
Τιμές.....	70
4.2.1. Χρηματοοικονομική Απεικόνιση της Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών 2005-2007 74	
4.2.2. Εξωτερικό Εμπόριο της Βιομηχανίας Τροφίμων - Ποτών	75
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	77

Πίνακες

Πίνακας 2.1	Διεθνές Περιβάλλον – Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ετήσια % μεταβολή, σε πραγματικές τιμές).....	18
Πίνακας 2.2	IFO - Εκτιμήσεις για την παγκόσμια οικονομία (Δείκτες, 1995=100).....	18
Πίνακας 2.3	IFO - Δείκτης οικονομικού κλίματος στις οικονομικές ζώνες (1995=100).....	19
Πίνακας 2.4	Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ27, Ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)	21
Πίνακας 2.5	Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR	23
Πίνακας 2.6	IFO - Εκτιμήσεις για την οικονομία της Ευρωζώνης (Δείκτες, 1995=100).....	23
Πίνακας 2.7	Βραχυχρόνιοι Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας.....	26
Πίνακας 2.8	Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού 12/μηνου 2006-2007 (Προσωρινά στοιχεία-ταμειακή βάση-ποσά σε εκατ.ευρώ).....	31
Πίνακας 3.1	Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών –Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (προσωρινά αποτελέσματα, σταθερές τιμές 2000).....	37
Πίνακας 3.2	Σύγκριση Προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για τα έτη 2007 - 2009 (σε σταθερές τιμές, ετήσιες % μεταβολές).....	39
Πίνακας 3.3	Μακροοικονομικές προοπτικές στα βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές 2000)	39
Πίνακας 3.4	Ετήσιες Μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο.....	44
Πίνακας 3.5	Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	44
Πίνακας 3.6	Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998- 2006=100).....	47
Πίνακας 3.7	Εξαγωγές (σε εκατ. ευρώ), προσωρινά στοιχεία	50
Πίνακας 3.8	Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης(2004-2006 ανά τρίμηνο)	52

Διαγράμματα

Διάγραμμα 2.1	Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR	22
Διάγραμμα 2.2	Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα (1990-2006=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία).....	24
Διάγραμμα 2.3	Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών ¹	28
Διάγραμμα 3.1	Δείκτης Εξαγωγικών Προσδοκιών.....	38
Διάγραμμα 3.2	Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στη Μεταποίηση(% μεταβολή με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους)	42
Διάγραμμα 3.3	Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές (ετήσιες μεταβολές) και Δείκτης Επίπεδου Εργασιών (διαφορά σταθμισμένων ποσοστών απαντήσεων για υψηλότερο – χαμηλότερο του κανονικού επιπέδου εργασιών).....	43
Διάγραμμα 3.4	Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2000=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100).....	44
Διάγραμμα 3.5	Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο (2005=100).....	45
Διάγραμμα 3.6	Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα των Τηλεπικοινωνιών- Ταχυδρομείων (κλάδος 64)	46
Διάγραμμα 3.7	Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα της Πληροφορικής (κλάδος 72).....	46
Διάγραμμα 3.8	Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Άλλων Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (κλάδος 74)	47
Διάγραμμα 3.9	Εξέλιξη του Ποσοστού του Εργατικού Δυναμικού στο Σύνολο του Πληθυσμού και του Ποσοστού των Ανέργων στο Σύνολο του Εργατικού Δυναμικού	53
Διάγραμμα 3.10	Προβλέψεις για την απασχόληση (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων).....	55
Διάγραμμα 3.11	Εξέλιξη πληθωρισμού (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές).....	57
Διάγραμμα 3.12	Εξέλιξη δομικού πληθωρισμού (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)	57
Διάγραμμα 3.13	Συμβολή των Καυσίμων στη διαμόρφωση του πληθωρισμού (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)	58
Διάγραμμα 3.14	Εξέλιξη Εναρμονισμένων Δεικτών Τιμών Καταναλωτή Ελλάδας και Ευρωζώνης (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)	58
Διάγραμμα 3.15	Προβλέψεις για τις τιμές Προϊόντων και Υπηρεσιών (διαφορά % θετικών αρνητικών απαντήσεων	61

Πίνακες Παραρτήματος

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	78
ΜΕΡΟΣ Α (συνοπτική λίστα διαρθρωτικών δεικτών)	79
I-A. Βασικοί Οικονομικοί Δείκτες	81
I-1α. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ (μονάδες αγοραστικής δύναμης, PPS, E.E-25=100)	81
I-2α. Παραγωγικότητα Εργασίας ανά Απασχολούμενο Άτομο (ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης,(EE-25=100) PPS,/ αριθμό εργαζομένων)	82
II-A. Απασχόληση	83
II-1α. Ποσοστό Απασχόλησης (% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 15-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)	83
II-2α. Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Ηλικίας 55-64 ετών (% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 55-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)	84
III-A. Καινοτομία και Έρευνα	85
III-1α. Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D) (% του ΑΕΠ)	85
III-2α. Επίπεδο Μόρφωσης Ατόμων Ηλικίας 20-24 ετών (% πληθυσμού 20-24 ετών που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	86
IV-A. Οικονομική Αναδιάρθρωση	87
IV-1α. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών (ιδιωτική τελική κατανάλωση, συμπεριλαμβάνονται οι έμμεσοι φόροι EE-25=100)	87
IV-2α. Επιχειρηματικές Επενδύσεις (ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ιδιωτικών επιχειρήσεων ως % του ΑΕΠ)	88
V-A. Κοινωνική Συνοχή	89
V-1α. Ποσοστό Πληθυσμού στο Όριο της Φτώχειας (% ατόμων με διαθέσιμο εισόδημα κάτω του 60% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος)	89
V-2α. Διασπορά Ποσοστών Συνολικής Απασχόλησης ανά Περιφέρεια (Συντελεστής διασποράς ποσοστών απασχόλησης μεταξύ περιφερειών της κάθε χώρας, NUTS 2)	90
V-3α. Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας (% των ανέργων άνω των 12 μηνών στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού)	91
VI-A. Περιβάλλον	92
VI-1α. Εκπομπές Αερίων που σχετίζονται με το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου (ποσοστιαία μεταβολή από το έτος βάσης ως προς τους στόχους του Κιότο, σε ισοδύναμα CO ₂).....	92
VI-2α. Ενεργειακή Ένταση της Οικονομίας (ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας ως προς ΑΕΠ (σταθερές τιμές 1995), kilogram ισοδύναμου πετρελαίου (kgoe) ανά 1000€).....	93
VI-3α. Όγκος Μεταφερόμενων Εμπορευμάτων (ως προς του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 1995, σε τόνους ανά χλμ, Δείκτης 1995=100).....	94

ΜΕΡΟΣ Β (άλλοι διαρθρωτικοί δείκτες)	95
I-B. Βασικοί Οικονομικοί Δείκτες	97
I-1β. Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 1995 (% μεταβολής σε σχέση με το προηγούμενο έτος)	97
I-2β. Μεταβολή της Απασχόλησης (ετήσια μεταβολή της συνολικής απασχόλησης)	98
I-3β. Πληθωρισμός (ετήσιος ρυθμός μεταβολής του Εν.Δ.Τ.Κ)	99
I-4β. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)	100
I-5β. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)	101
II-B. Απασχόληση	102
II-1β. Ποσοστό Ανεργίας (άνεργοι ως μερίδιο του εργατικού δυναμικού).....	102
II-2β. Δια Βίου Εκπαίδευση (% πληθυσμού 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)	103
III-B. Καινοτομία και Έρευνα.....	104
III-1β. Δημόσιες Δαπάνες για Εκπαίδευση (% του ΑΕΠ)	104
III-2β. Πρόσβασης στο Διαδίκτυο (Νοικοκυριά) (% των νοικοκυριών που έχουν την δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο).....	105
III-3β. Δαπάνες για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (IT) (% του ΑΕΠ)	106
IV-B. Οικονομική Αναδιάρθρωση	107
IV-1β. Τιμές Τηλεπικοινωνιών, 2005 (ευρώ/10 λεπτά συνομιλίας).....	107
IV-2β. Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Βιομηχανική χρήση) (σε ευρώ ανά kWh).....	108
IV-3β. Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Νοικοκυριά) (σε ευρώ ανά kWh)	109
IV-4β. Αξία Κρατικών Προμηθειών, για τις οποίες έχει γίνει δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε (% του ΑΕΠ)	110
IV-5β. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (μέση αξία εισροών και εκροών άμεσων ξένων επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ επί 100)	111
V-B. Κοινωνική Συνοχή	112
V-1β. Κατανομή Εισοδήματος (Δείκτης του συνολικού εισοδήματος του 20% του πληθυσμού που αμείβεται με υψηλά εισοδήματα ως προς το 20% του πληθυσμού που αμείβεται με χαμηλά εισοδήματα)	112
V-2β. Άτομα με Επίπεδο Μόρφωσης μέχρι και Γυμνάσιο (δευτεροβάθμια) χωρίς περαιτέρω Εκπαίδευση ή Κατάρτιση (ως % πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών με χαμηλή δευτεροβάθμια και δεν είναι σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης).....	113

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα έκθεση είναι η πρώτη που δημοσιεύει το IOBE για το 2008, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας. Αναφέρεται και υποστηρίζεται από στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι τις **04/03/2008**, ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις στοιχεία που προέκυψαν κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν ενσωματωθεί στην επιχειρηματολογία και στην τεκμηρίωση των θέσεων του IOBE. Η έκθεση αυτή περιλαμβάνει **τέσσερις ενότητες** ενώ συνοδεύεται - όπως κάθε φορά - από το **Παράρτημα** των διαρθρωτικών δεικτών, στο πλαίσιο της ποσοτικής παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισαβόνας. Αναλυτικότερα:

Η **πρώτη ενότητα** περιλαμβάνει τη **συνοπτική επισκόπηση** της έκθεσης, η οποία προσφέρει στον αναγνώστη τα βασικά σημεία και τις θέσεις του IOBE όπως αυτές αναλύονται με λεπτομέρεια στο κυρίως κείμενο. Η **δεύτερη ενότητα** εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του **διεθνούς περιβάλλοντος** με βάση τις πιο πρόσφατες εκθέσεις της Ευρ. Επιτροπής, του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ, β) την αποτύπωση του **οικονομικού κλίματος** στην Ελλάδα όπως αυτό σκιαγραφείται από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE και γ) την ανάλυση της **οικονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής** που ακολουθείται το τελευταίο διάστημα στη χώρα με έμφαση στην εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών αλλά και το ασφαλιστικό νομοσχέδιο.

Η **τρίτη ενότητα** εστιάζει στις επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας. Χαρτογραφείται το **μακροοικονομικό περιβάλλον** και οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της, περιγράφονται οι **εξελίξεις** σε **βασικούς τομείς της οικονομίας**, συνοψίζονται οι **εξαγωγικές επιδόσεις** της ελληνικής οικονομίας κατά το 2007, αποδελτιώνονται οι εξελίξεις σε όρους **απασχόλησης** και **ανεργίας** και αναλύεται ο **πληθωρισμός** και οι παράγοντες που επηρεάζουν την πορεία του, ενώ η ενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του **ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών**. Τέλος, στην **τέταρτη** ενότητα της έκθεσης παρουσιάζονται τα σημαντικότερα ευρήματα της τελευταίας Ετήσιας Έκθεσης για τον κλάδο των τροφίμων και ποτών που εκπονεί κάθε χρόνο το τμήμα Έρευνας Βιομηχανίας Τροφίμων του IOBE. Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα βασικά δεδομένα, οι εξελίξεις και οι προοπτικές της ευρωπαϊκής και της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων-ποτών, τόσο στο σύνολό της, όσο και στους επιμέρους υποκλάδους που την απαρτίζουν.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του IOBE για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί τον Ιούνιο του 2008.

1. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πληθαίνουν οι ενδείξεις επιβράδυνσης της ανάπτυξης στην παγκόσμια οικονομία

Το 2007 η παγκόσμια οικονομία αναπτύχθηκε με ιδιαίτερα ταχύ ρυθμό (4,9%). Στις αρχές του 2008 ωστόσο οι προοπτικές είναι ασυνήθιστα αβέβαιες, επηρεαζόμενες από τη συνεχή αρρυθμία των χρηματοπιστωτικών αγορών, την περαιτέρω επιβράδυνση της αμερικανικής οικονομίας και την εκτίναξη των τιμών των αγαθών. Οι προοπτικές για το τρέχον έτος επηρεάζονται ιδιαίτερα από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και την κρίση της αγοράς των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, η οποία έχει επιπτώσεις στις πιστωτικές αγορές όλου του κόσμου. Σε ό,τι αφορά την τιμή του πετρελαίου, η αύξηση το τελευταίο δίμηνο ήταν πολύ έντονη, με την τιμή του να υπερβαίνει πλέον τα 100 δολάρια.

Στην Ευρωζώνη παρατηρούνται ανάλογες εξελίξεις, με επιβράδυνση της ανάπτυξης και έξαρση του πληθωρισμού, ενώ οι προβλέψεις για τους επόμενους μήνες επιδεινώνονται διαρκώς.

Βραδύτερη η προβλεπόμενη ανάπτυξη και της ελληνικής οικονομίας

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2007-2010, το 2008 αναμένεται διατήρηση του ρυθμού ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ στο 4%, πρόβλεψη που με βάση τις πιο πρόσφατες εξελίξεις δείχνει εξαιρετικά αισιόδοξη. Υπάρχουν βεβαίως

εγχώριοι παράγοντες που προβλέπεται να επιδράσουν ενισχυτικά στο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ και να αναχαιτίσουν πιθανώς τις δυσμενείς συνέπειες στην οικονομία από τις διεθνείς αναταράξεις. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας, οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν μέτρα όπως είναι η μείωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος, η ώθηση των επενδύσεων μέσω του νέου επενδυτικού νόμου και των ΣΔΙΤ, οι κοινοτικές εισροές καθώς και οι διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν εξαγγελθεί και αναμένεται να συνεχιστούν. Από την άλλη πλευρά ωστόσο, οι προβλέψεις αυτές στηρίζονται στην υπόθεση ότι η διεθνής αγορά πετρελαίου δεν θα συνεχίσει την ανοδική της πορεία και το 2008, και ταυτόχρονα η κρίση στις χρηματοπιστωτικές αγορές θα εξομαλυνθεί. Λαμβάνοντας συνεπώς υπόψη τις παραπάνω αβεβαιότητες, καθώς και τις τρέχουσες εξελίξεις του τελευταίου εξαμήνου του 2007, μία εκτίμηση για αύξηση του ΑΕΠ της τάξης του 3,6-3,8%, δείχνει πιο ρεαλιστική και αντικατοπτρίζει τις σαφείς επιδράσεις των δυσμενών εξελίξεων στο διεθνές περιβάλλον.

Σοβαρή επιτάχυνση του πληθωρισμού από τα τέλη του 2007

Μετά την σημαντική επιβράδυνση του πληθωρισμού κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2007, τους τελευταίους μήνες του έτους υπήρξε αναζωπύρωση, η οποία εντάθηκε τους πρώτους μήνες του 2008, όταν

ο πληθωρισμός κινήθηκε στην περιοχή του 4% κατά μέσο όρο.

Εντονότερη πληθωριστική έκρηξη από την τρέχουσα, σημειώθηκε αρκετά παλαιότερα, το καλοκαίρι του 1998, με μέσο πληθωρισμό στην περιοχή του 4,8%. Αυτό σημαίνει ότι η σημερινή συγκυρία είναι η δυσμενέστερη της τελευταίας δεκαετίας. Εξάλλου, η αποκλιμάκωση που αναμένεται σταδιακά εντός του έτους δεν θα αντισταθμίσει τις υψηλές επιδόσεις των πρώτων μηνών, με αποτέλεσμα να υπάρξει τελικά επιτάχυνση του πληθωρισμού άνω του 3,5%, σε ετήσια βάση. Υπενθυμίζεται ότι οι προβλέψεις του προϋπολογισμού, αλλά και του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σταθερότητας αναφέρονται σε πληθωρισμό κάτω του 3%, ενώ ακόμα και οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών αναφέρονται σε ένα επίπεδο της τάξης του 3,2%.

Ο κύριος καθοριστικός παράγοντας που θα επιδράσει στην πορεία των τιμών τους προσεχείς μήνες είναι η εξέλιξη των τιμών του πετρελαίου, η οποία τη στιγμή αυτή δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί με βεβαιότητα.

Η οικονομική πολιτική

Οι αναθεωρήσεις των προβλέψεων πάνω στις οποίες στηρίχθηκαν οι επιλογές της οικονομικής πολιτικής στις αρχές του έτους, επιβάλλουν ακόμη εντονότερες προσπάθειες στις βασικές κατευθύνσεις που έχουν τεθεί: δημοσιονομική προσαρμογή και μεταρρυθμίσεις.

Εάν η οικονομική πολιτική, υπό την πίεση των εξελίξεων, αναδιπλωθεί σε πιο αμυντι-

κές θέσεις, είναι πολύ πιθανόν να ενταθούν οι δυσμενείς εξελίξεις και να πολλαπλασιασθούν οι επιπτώσεις τους. Αντίθετα, αν η οικονομική πολιτική επιμένει σθεναρά στους στόχους που έχει θέσει και επιδιώξει πιο αποφασιστικά την προώθηση των δι-αρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν εξαγγελθεί, τότε θα ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας έναντι της διεθνούς κρίσης.

Σε θετική πορεία η δημοσιονομική προσαρμογή

Σε γενικές γραμμές η δημοσιονομική προσαρμογή κινείται ευνοϊκά, γεγονός που αναγνωρίζεται και στην σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όπου τονίζονται οι θετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια, τόσο στη μείωση του ελλείμματος όσο και του χρέους. Στην ίδια απόφαση εκτιμάται, ότι στην περίοδο 2008-2010 δεν φαίνεται να υπάρχει κίνδυνος για υπέρβαση του ελλείμματος, πάνω από το 3% του ΑΕΠ, ενώ θα υπάρξει μείωση του χρέους, το οποίο θα συγκλίνει σταδιακά προς το στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Έναντι αυτών των θετικών εκτιμήσεων και προοπτικών θα πρέπει να αναφερθούν οι διογκούμενες αβεβαιότητες και το γεγονός ότι οι αρχικές υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίζονται οι προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ήταν -όπως αποδεικνύεται- μάλλον αισιόδοξες. Αυτό ισχύει τόσο για την άνοδο του ΑΕΠ όσο και για τον πληθωρισμό. Η αναθεώρηση αυτών των υποθέσεων δυσχεραίνει την επίτευξη του στόχου για τα έσοδα και καθιστά πιθανώς αναγκαία τη λήψη πρόσθε-

των μέτρων στη διάρκεια του τρέχοντος έτους.

Η μείωση των δαπανών παραμένει κύριο ζητούμενο της δημοσιονομικής πολιτικής

Η δημοσιονομική προσαρμογή των τελευταίων ετών προήλθε κυρίως από την αύξηση των εσόδων και όχι τον περιορισμό των δαπανών. Αυτό την καθιστά εύθραυστη, καθώς τα έσοδα εξαρτώνται από τις διακυμάνσεις της συγκυρίας. Στην ίδια κατεύθυνση όμως φαίνεται ότι θα κινηθεί και στο μέλλον, καθώς οι δημόσιες δαπάνες μέχρι το 2010 προβλέπεται ότι θα μειωθούν κατά 0,3% του ΑΕΠ, ενώ τα έσοδα θα αυξηθούν κατά 2,4 μονάδες. Κύριο ζητούμενο συνεπώς και στο μέλλον είναι ο έλεγχος και ο περιορισμός των δαπανών του Κράτους, ζήτημα που έχει επανειλημμένα επισημάνει το IOBE, τόσο στις περιοδικές εκδόσεις του, όσο και στις ειδικές θεματικές μελέτες του.

Σε ιστορικό υψηλό το έλλειμμα των εξωτερικών συναλλαγών

Το 2007 το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ έφτασε το ιστορικά υψηλότερο επίπεδο του 14,1%. Η επιδείνωση του ελλείμματος αντανάκλα την χειροτέρευση της ανταγωνιστικότητας, όπως καταγράφεται από την διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος. Παράλληλα ωστόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η αυξημένη κατανάλωση – ιδιωτική και δημόσια- η οποία οδηγεί σε αύξηση και του εξωτερικού χρέους. Το υψηλό εξωτερικό έλλειμμα συνδέεται κατά συνέπεια και με τις αυξημένες καταναλωτι-

κές δαπάνες του δημοσίου, οι οποίες το τροφοδοτούν.

Το ασφαλιστικό νομοσχέδιο

Το νομοσχέδιο που κατατέθηκε επικεντρώνεται σε οργανωτικά ζητήματα και ιδιαίτερα στην ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων (139 από τα 145 άρθρα του Νόμου αφορούν αυτά τα ζητήματα). Παράλληλα, προωθεί μερικές παραμετρικές βελτιώσεις στα όρια της πρόωρης συνταξιοδότησης και στις επικουρικές συντάξεις, ενώ παρέχονται κίνητρα προς τους εργαζομένους για την παραμονή στην εργασία και θεσπίζει μέτρα στήριξης της μητρότητας.

Οι οργανωτικές αλλαγές στα ταμεία που προβλέπονται από το Νόμο είναι ασφαλώς αναγκαίες. Και θα είναι θετικές αν τελικά η αναδιοργάνωση αυτή διευρύνει τις δυνατότητες συνολικού ανασχεδιασμού του ασφαλιστικού συστήματος για να αντιμετωπισθεί η δεύτερη μεγάλη πρόκληση, αυτή της δημογραφικής αναδιοργάνωσης. Επισημαίνεται πάντως, ότι οι κύριες διατάξεις αφορούν αλλαγές διοικητικού χαρακτήρα, οι οποίες συχνά επεκτείνονται σε λεπτομερείς πρακτικές ρυθμίσεις. Η πολυπλοκότητα και το πλήθος αυτών των ρυθμίσεων είναι πιθανόν να δημιουργήσει προβλήματα εφαρμογής και να προσθέσει γραφειοκρατικό βάρος στις επιδιωκόμενες αλλαγές. Ο Νόμος συνολικά θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως προσπάθεια δημιουργίας αποτελεσματικότερων οργανωτικών σχημάτων, που θα διευκολύνουν τη συνέχεια της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος. Η επιτυχία του συνεπώς θα κριθεί στην πράξη, στον τρόπο δηλαδή που θα εφαρμοσθεί.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1. Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας

Το Παγκόσμιο Περιβάλλον

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, ο ρυθμός μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας παρέμεινε υψηλός το 2007 (4,9%) υπερβαίνοντας για τέταρτη συνεχή χρονιά το μέσο όρο των τελευταίων δεκαετιών. Ο υψηλός ρυθμός μεγέθυνσης του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2007 υποστηρίχθηκε τόσο από την ιδιωτική κατανάλωση, όσο και από τις επενδύσεις. Οι τελευταίες άλλωστε ευνοήθηκαν από την περαιτέρω βελτίωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων και από την άνοδο του παγκόσμιου εμπορίου, κυρίως λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των αναδυόμενων οικονομιών. Ως αντίβαρο σε αυτές τις θετικές εξελίξεις λειτούργησε η περαιτέρω αύξηση των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων σε νέα ιστορικά υψηλά επίπεδα, η πληθωριστική έκρηξη των τελευταίων μηνών ιδιαίτερα στο ευρωπαϊκό περιβάλλον, και η αναταραχή στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές και την αγορά κατοικιών των ΗΠΑ.

Η προοπτική της παγκόσμιας οικονομίας παραμένει ασυνήθιστα αβέβαιη στις αρχές του 2008, υπό το πρίσμα της συνεχιζόμενης αρρυθμίας των χρηματοπιστωτικών αγορών, της περαιτέρω επιβράδυνσης της αμερικανικής οικονομίας και της εκτίναξης των τιμών των αγαθών. Για το 2008, ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ εκτιμάται -από το ΔΝΤ- ότι θα περιοριστεί

κατά 0,8 της εκατοστιαίας μονάδας στο 4,1%, καθώς η άνοδος των αναδυόμενων οικονομιών θα επιβραδυνθεί οριακά και θα αντισταθμίσει μόνο εν μέρει την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης των προηγμένων οικονομιών. Η Ε. Επιτροπή αναμένει μεγαλύτερη επιβράδυνση (ρυθμό μεγέθυνσης κάτω του 4%), καθώς οι επιδόσεις της οικονομίας των ΗΠΑ το δεύτερο μισό του 2007 ήταν χαμηλότερες από τις αναμενόμενες. Οι προοπτικές του 2008 επηρεάζονται δυσμενώς και από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου και την κρίση της αγοράς των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, η οποία έχει επιπτώσεις στις πιστωτικές αγορές όλου του κόσμου.

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος επομένως για τη διατάραξη του κλίματος της παγκόσμιας οικονομίας είναι η διάσταση που θα λάβει η επιβράδυνση της οικονομίας των ΗΠΑ, η οποία ήδη είναι ταχύτερη από την αναμενόμενη. Η απότομη πτώση των επενδύσεων σε κατοικίες πιέζει τη μεγέθυνση του ΑΕΠ κάτω από το δυνητικό της επίπεδο, με παράπλευρες επιπτώσεις και στην απασχόληση. Επιπλέον, έχει προκαλέσει επαναξιολόγηση του κινδύνου στις χρηματιστηριακές αγορές, με άξονα την αθέτηση υποχρεώσεων στην αγορά υποθηκών. Επίσης, πολλές αγορές του κόσμου εξαρτώνται άμεσα από τις εισαγωγές των ΗΠΑ και επομένως θα επηρεαστούν σημαντικά από την επιβράδυνση της κατανάλωσης των αμερικανικών νοικοκυριών. Στο ίδιο πλαίσιο, οι πιέσεις στην πιστωτική αγορά θα οδηγήσουν σε περαιτέρω «σφικτές» χρη-

ματοπιστωτικές συνθήκες, οι οποίες αναμένεται να επηρεάσουν την εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και γενικότερα την παγκόσμια οικονομία.

Σε ό,τι αφορά την τιμή του πετρελαίου, η αύξηση το τελευταίο δίμηνο ήταν πολύ έντονη. Έτσι από τα 50\$ το βαρέλι τον Ιανουάριο του 2007, η τιμή του Brent ξεπερνά πλέον τα 100 δολάρια. Η αύξηση τροφοδοτείται τόσο από την πλευρά της ζήτησης, όσο και από την πλευρά της προσφοράς. Από την πλευρά της προσφοράς, η κατάσταση είναι τεταμένη όσον αφορά στις δυσκολίες στη συνεργασία με το Ιράν και επιπλέον τα αποθέματα ακατέργαστου πετρελαίου περιορίζονται. Από την πλευρά της ζήτησης, η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου παραμένει δυναμική, σε συνδυασμό και με την ταχεία ανάπτυξη των αναδυόμενων χωρών. Στο κλίμα αυτό, η Ε. Επιτροπή προβλέπει ότι οι τιμές θα παραμείνουν υψηλές. Τα συμβόλαια στην αγορά futures υποδεικνύουν ότι μεσοπρόθεσμα οι τιμές του πετρελαίου θα κινηθούν από 75\$ το βαρέλι έως 81\$ (\$70,6 προβλέπει την τιμή του Brent για το 2007 η Ε. Επιτροπή, \$78,8 για το 2008 και \$76,0 για το 2009).

Ο πληθωρισμός στις αναπτυγμένες οικονομίες παρέμεινε συγκρατημένος το 2007, σε αντίθεση με τις αναπτυσσόμενες χώρες όπου παρουσίασε αύξηση, λόγω της ανόδου των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων, ιδίως των τιμών της ενέργειας και των τροφίμων. Η Ε. Επιτροπή είχε εκτιμήσει τον μέσο εναρμονισμένο ΔΤΚ να διαμορφώνεται το 2007 στο 2,0% στην Ευρωζώνη, στο 2,3% στην ΕΕ-27 και

στο 2,7% στις ΗΠΑ (φθινοπωρινές προβλέψεις). Ωστόσο, η πληθωριστική έκρηξη των τελευταίων μηνών, η οποία τροφοδοτείται από τις δυσμενείς εξελίξεις στις τιμές του πετρελαίου, αναμένεται να πιέσει προς τα πάνω τα μέσα επίπεδα τιμών, τόσο του 2007, όσο πολύ περισσότερο του α' εξαμήνου του 2008. Έτσι οι φθινοπωρινές προβλέψεις για πληθωρισμό της τάξης του 2,1% στην Ευρωζώνη και 2,4% στην ΕΕ-27 (στο 1,9% στις ΗΠΑ) αναμένεται να αναθεωρηθούν σημαντικά στις εαρινές προβλέψεις. Ήδη σε ενδιάμεση έκθεση (Φεβρουάριος 2008), η Ευρ.Επιτροπή εκτιμά ότι τελικά ο πληθωρισμός θα διαμορφωθεί στο 2,9% και 2,6% σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη.¹

Όσον αφορά στην αγορά εργασίας, το 2007 η ανεργία παρουσιάζει μείωση στις περισσότερες χώρες. Η Ε. Επιτροπή εκτιμά ότι η ανεργία στις ΗΠΑ θα παραμείνει στα επίπεδα του 4,6% το 2007 και θα αυξηθεί οριακά σε 5,3% το 2008. Οι αντίστοιχες εκτιμήσεις για την Ιαπωνία είναι περίπου στο 4,0%. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι το ποσοστό ανεργίας στις αναπτυγμένες οικονομίες ως σύνολο θα μειωθεί στο 5,3%, με το ποσοστό στις ΗΠΑ να είναι στο 4,6% και στην Ιαπωνία στο 3,9%. Αντίθετα, για το 2008, το ΔΝΤ προβλέπει αύξηση του ποσοστού ανεργίας των αναπτυγμένων οικονομιών στο 5,5%, κυρίως λόγω της αναμενόμενης αύξησης της ανεργίας στις ΗΠΑ.

Μεταξύ των επτά μεγαλύτερων προηγμένων οικονομιών, οι ΗΠΑ σημείωσαν τη μεγαλύτερη επιβράδυνση του ρυθμού οικο-

¹ Interim Forecast, European Commission, February 2008.

νομικής δραστηριότητας το 2007 (2,2% από 2,9% το 2006), με αποτέλεσμα για πρώτη φορά την τελευταία εξαετία η ζώνη του ευρώ να σημειώσει υψηλότερο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ απ' ό,τι οι ΗΠΑ (2,6% το 2007).

Ο κύριος παράγοντας επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης των **ΗΠΑ** το 2007 ήταν οι περιορισμένες σε σχέση με το 2006 επενδύσεις κατοικιών, λόγω της κρίσης στη στεγαστική πίστη. Η εξέλιξη αυτή υπεραντιστάθμισε τη θετική συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην αύξηση του ΑΕΠ, η οποία προήλθε από την υποτίμηση του δολαρίου έναντι του ευρώ και της εύρωστης ανάπτυξης των εμπορικών εταιρών των ΗΠΑ. Το 2008 η Ε. Επιτροπή προβλέπει ότι ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ των ΗΠΑ θα υποχωρήσει στο 1,7%, ωστόσο η αγορά κατοικιών αναμένεται να ανακάμψει το δεύτερο μισό του 2008 και έτσι ο ρυθμός μεγέθυνσης θα επανέλθει σε 2,6% το 2009. Το ΔΝΤ προβλέπει αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,5% το 2007, καθώς η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να επηρεαστεί αρνητικά από την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης και την αύξηση της ανεργίας, οι οποίες θα πλήξουν το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

Περιορισμένη σε σύγκριση με το 2006 ήταν το 2007 και η οικονομική δραστηριότητα στην **Ιαπωνία**, κυρίως λόγω της σημαντικής και μη αναμενόμενης υποχώρησης των ιδιωτικών επενδύσεων. Η θετική συμβολή του εξωτερικού τομέα στην οικονομική ανάπτυξη (περισσότερο από το

50% της ανόδου του ΑΕΠ οφείλεται στην αύξηση των καθαρών εξαγωγών), δεν κατάφερε να αντισταθμίσει την προηγούμενη εξέλιξη και έτσι ο ρυθμός ανάπτυξης της Ιαπωνίας υποχώρησε σε 1,9% το 2007 (από 2,4% το 2006).

Η οικονομική μεγέθυνση της **Κίνας** επιταχύνθηκε περαιτέρω (11,4% το 2007 έναντι 11,1% το 2006) με βασικούς «πυλώνες» ανάπτυξης τις εύρωστες εμπορικές εξαγωγές και τις υψηλές επενδύσεις. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε στο 11,2% του ΑΕΠ το 2007 από 9,4% το 2006, οδηγώντας, σε συνδυασμό με την καθαρή εισροή κεφαλαίων, σε νέα άνοδο των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας, τα οποία έφθασαν τα 1,5 τρισεκ. δολ. ΗΠΑ τον Δεκέμβριο του 2007 (από 1,0 τρισεκ. δολ. ΗΠΑ στο τέλος του 2006).

Η ανάπτυξη της **Ινδίας** προβλέπεται να μετριαστεί σχετικά τα επόμενα δυο έτη, από 9,2% το 2006 σε 7,6% το 2009, κυρίως λόγω της επίδρασης των περιοριστικών νομισματικών μέτρων που λήφθηκαν πρόσφατα και της ανατίμησης του εθνικού νομίσματος έναντι του δολαρίου.

Στις χώρες της **πρώην ΕΣΣΔ** (CIS), που αποτελεί τη γεωγραφική περιοχή με τη δεύτερη ταχύτερη οικονομική μεγέθυνση μετά την Ασία, οι ρυθμοί ανάπτυξης που προβλέπονται (Ε. Επιτροπή) για τα έτη 2007, 2008 και 2009 είναι αντίστοιχα 8,3%, 7,5% και 7,1% (φθινοπωρινές προβλέψεις). Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της **Ρωσίας** ήταν 6,7% το 2006 και επιταχύνθηκε σε 7,5% το 2007. Η εγχώρια ζήτηση εξακολουθεί να παραμένει κινητή-

ρια δύναμη, καθώς οι επενδύσεις και η ιδιωτική κατανάλωση επιταχύνονται συνεχώς. Επιπλέον, η αύξηση της τιμής του πετρελαίου υποστηρίζει το ήδη υψηλό πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, που άγγιξε το 5,9% του ΑΕΠ το 2007. Για το 2008 και 2009 η Ε. Επιτροπή προβλέπει ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 7,0%.

Πρόσθετα στοιχεία για το οικονομικό κλίμα στην παγκόσμια οικονομία παρέχονται από τα αποτελέσματα της "World Economic Survey" του IFO της Γερμανίας, η οποία διεξάγεται σε τριμηνιαία βάση σε 91 χώρες (Πίνακες 2.2 και 2.3).

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον – Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ετήσια % μεταβολή, σε πραγματικές τιμές)

	2007	2008	2009
ΑΕΠ			
ΗΠΑ	2,1	1,7	2,6
Ιαπωνία	1,9	1,9	2,3
Ασία (εκτός Ιαπωνίας)	8,8	8,4	8,2
εκ των οποίων			
Κίνα	11,2	10,3	9,9
ASEAN4+Κορέα	5,1	5,3	5,6
Ευρωζώνη	2,6	2,2	2,1
ΕΕ-27	2,9	2,4	2,4
Υποψήφιες χώρες (στην ΕΕ)	5,2	5,7	6,4
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS)	8,3	7,5	7,1
εκ των οποίων			
Ρωσία	7,7	7,0	6,9
MENA	5,2	5,3	5,2
Λατινική Αμερική	5,0	4,4	4,2
Υποσαχάρια Αφρική	6,9	6,5	6,4
Παγκόσμια οικονομία	5,1	4,7	4,8
Παγκόσμια οικονομία (εκτός ΕΕ-27)	5,6	5,3	5,4
Παγκόσμιο Εμπόριο			
Παγκόσμιες εισαγωγές	7,5	7,0	7,2
Παγκόσμιες εισαγωγές (εκτός ΕΕ-27)	8,1	7,4	7,9
Εξαγωγές εκτός ΕΕ-27	8,8	7,7	7,9

ASEAN4: Ινδονησία, Μαλαισία, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη.

MENA (Middle East & North Africa): Αλγερία, Μπαχρέιν, Αίγυπτος, Ιράν, Ιράκ, Ισραήλ, Ιορδανία, Κουβέιτ, Λίβανος, Λιβύη, Μαρόκο, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Συρία, Τυνησία, Ην. Αραβικά Εμιράτα, Υεμένη.

Ασία: Όλες οι χώρες εκτός Ιαπωνίας και ασιατικών MENA χωρών.

Υποσαχάρια Αφρική: Όλες οι χώρες εκτός αφρικανικών MENA χωρών.

Πηγή: European Commission, Economic Forecasts, Autumn 2007.

Πίνακας 2.2

IFO - Εκτιμήσεις για την παγκόσμια οικονομία (Δείκτες, 1995=100)

Τρίμηνο / Έτος	I/06	II/06	III/06	IV/06	I/07	II/07	III/07	IV/07	I/08
Οικονομικό Κλίμα	109,2	111,0	105,6	104,7	106,5	106,5	113,6	99,3	90,4
Παρούσα Κατάσταση	109,6	113,2	115,1	120,5	122,4	120,5	127,9	118,7	109,6
Προσδοκίες	108,8	108,8	96,5	89,5	91,2	93,0	100,0	80,7	71,9

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 1/2008.

Πίνακας 2.3

IFO - Δείκτης οικονομικού κλίματος στις οικονομικές ζώνες (1995=100)

Τρίμηνο / Έτος	I/06	II/06	III/06	IV/06	I/07	II/07	III/07	IV/07	I/08
Βόρεια Αμερική	110,4	114,8	98,0	96,2	101,5	92,7	108,6	85,7	72,4
Δυτική Ευρώπη	99,8	104,9	104,9	99,8	102,3	106,6	110,9	93,0	81,9
Ασία	115,7	114,8	102,8	109,3	113,0	104,6	115,7	105,6	100,9

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 1/2008.

Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, ο δείκτης οικονομικού κλίματος υποχώρησε περαιτέρω το πρώτο τρίμηνο του 2008. Η εξέλιξη αυτή ήταν αποτέλεσμα των χαμηλότερων προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση τους επόμενους έξι μήνες και των μετριοπαθέστερων εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η πιστωτική κρίση στις ΗΠΑ έχει επηρεάσει σημαντικά τις χρηματαγορές του Ην. Βασιλείου, της Ελβετίας, της Ιρλανδίας και της Γερμανίας. Η επιδείνωση του κλίματος αφορά κυρίως στις γεωγραφικές οικονομικές ζώνες της Δυτικής Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής και πολύ λιγότερο την Ασία. Η μεγαλύτερη υποχώρηση του δείκτη σημειώθηκε, όπως και στην προηγούμενη έρευνα, στις **ΗΠΑ**, ενώ αρνητικά κινήθηκε το πρώτο τρίμηνο του έτους σχεδόν σε όλες τις χώρες της **Δυτικής Ευρώπης**. Η πτώση ήταν ιδιαίτερα έντονη σε Ην. Βασίλειο και Ιρλανδία και ηπιότερη σε Δανία και Γερμανία. Στην **Ασία** το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε σημαντικά στην Ιαπωνία, την Ταϊλάνδη και την Ταϊβάν, ενώ οι υπόλοιπες χώρες δεν φαίνεται να επηρεάστηκαν ιδιαίτερα.

Οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό το 2008 στις ΗΠΑ παρέμειναν υψηλές (2,9%), ενώ ανοδικά κινήθηκε και το επίπεδο του προσδοκώμενου πληθωρισμού

στη Δυτική Ευρώπη (από 2,1% το 2007 σε 2,5% το 2008). Παρόμοια η εικόνα και στην Ασία με το προσδοκώμενο επίπεδο να είναι υψηλότερο από πέρυσι (2,9% έναντι 2,4%).

Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

Η οικονομική δραστηριότητα στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη διατήρησε το δυναμισμό της το 2007 τροφοδοτούμενη κυρίως από την εγχώρια ζήτηση και την εύρωστη παγκόσμια οικονομική μεγέθυνση. Η επίδραση δυσμενών παραγόντων, όπως η άνοδος της διεθνούς τιμής του πετρελαίου και των αγροτικών προϊόντων, καθώς και η αναταραχή στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές φαίνεται ότι υπήρξε σχετικά περιορισμένη το προηγούμενο έτος, ωστόσο αναμένεται να γίνει περισσότερο αισθητή το 2008 και ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ να υποχωρήσει.

Κινητήριοι μοχλός ανάπτυξης στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη παραμένει η ιδιωτική κατανάλωση, ενώ οι κεφαλαιουχικές επενδύσεις υποστηρίζονται από την καλή χρηματοοικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και από τις ευνοϊκές προσδοκίες για την εξέλιξη της ζήτησης. Οι κυριότεροι παράγοντες που ενίσχυσαν την ιδιωτική κατανάλωση ήταν η αύξηση της απασχόλησης και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Μεγάλη ήταν και η αύ-

ξηση των επενδύσεων, κυρίως το πρώτο και τρίτο τρίμηνο (1,9% και 1,2% αντίστοιχα) έναντι στασιμότητας (-0,1%) το δεύτερο τρίμηνο. Οι «σφιχτές» χρηματοπιστωτικές συνθήκες που αντιμετώπισαν το 2007 οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις φαίνεται να επηρέασαν μόνο τις κατασκευαστικές επενδύσεις και συνεπώς η αναταραχή στις διεθνείς αγορές είχε, τουλάχιστον εντός του 2007, περιορισμένο αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα της ΕΕ.

Ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ στην ΕΕ-27 και στην Ευρωζώνη αναμένεται να υποχωρήσει το 2008 περισσότερο απ' ό,τι αρχικά προβλεπόταν. Τον Φεβρουάριο, η Ε. Επιτροπή σε ενδιάμεση έκθεση και τρεις μήνες πριν ανακοινώσει τις εαρινές, αναθεώρησε προς τα κάτω τις φθινοπωρινές προβλέψεις της. Αναφέρεται πλέον σε ανάπτυξη της Ευρωζώνης της τάξης του 1,8% και 2,0% σε ΕΕ-27 για το 2008, ρυθμοί που συνιστούν σημαντική επιβράδυνση σε σχέση με το 2007 (2,6% και 2,9% αντίστοιχα), αλλά και σημαντική αναθεώρηση σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις. Στην ίδια πτωτική κατεύθυνση κινείται και η αναθεώρηση των προβλέψεων του ΔΝΤ, το οποίο ενώ αρχικά προέβλεπε για την Ευρωζώνη ρυθμό ανάπτυξης 2,6% για το 2008, τον Ιανουάριο αναθεώρησε σε 1,6%. Οι εξελίξεις αυτές αποτελούν ένδειξη αυξημένης αβεβαιότητας λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής αναταραχής και των έντονα αρνητικών εξελίξεων των τελευταίων μηνών σε διάφορα επίπεδα, με κύρια την άνοδο των τιμών του πετρελαίου αλλά και την ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου. Επιπλέον, το δεύτερο μισό του 2007 οι επιδόσεις ορισμένων

κρατών-μελών, όπως η Ιταλία, η Γερμανία και Ην. Βασίλειο, ήταν πολύ χαμηλότερες των προβλεπόμενων.

Σε επιμέρους χαρακτηριστικά της οικονομικής δραστηριότητας, η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να κινηθεί στα επίπεδα του 2007, ίσως και ελαφρά πιο ενισχυμένη. Ο ρυθμός αύξησης του 2,1% στην Ευρωζώνη, αντανakλά την άνοδο του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών λόγω της αύξησης της απασχόλησης και των πραγματικών μισθών. Από την άλλη πλευρά, ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων αναμένεται να επιβραδυνθεί, λόγω των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής αναταραχής και της επιβράδυνσης του ρυθμού ανόδου της παγκόσμιας οικονομίας και του διεθνούς εμπορίου.

Η οικονομική δραστηριότητα στην Ευρώπη υποστηρίζεται ωστόσο από τον εξωτερικό τομέα, λόγω της καλής πορείας των οικονομιών των αναδυόμενων χωρών και της ανόδου του παγκόσμιου εμπορίου. Πράγματι, η μεγέθυνση του παγκόσμιου εμπορίου (πλην ΕΕ-27) επιβραδύνθηκε μόνο οριακά (από 8% το 2006 σε 7,7% το 2007), αντικατοπτρίζοντας κυρίως την κάμψη του μεταποιητικού κλάδου παγκοσμίως. Η εκτίμηση της Ε. Επιτροπής είναι ότι ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών το 2007 ήταν πάνω από 6,0%, ενώ για την διετία 2008-2009 προβλέπει μικρή υποχώρηση σε επίπεδα κοντά στο 5,8%. Οι εισαγωγές από την άλλη πλευρά εκτιμάται ότι πέρυσι αυξήθηκαν κατά 6,3% κατά μέσο όρο σε σχέση με το 2006, ενώ για το 2008 και 2009 προβλέπεται επιβράδυνση σε 6,1% και 5,8% αντίστοιχα.

Πίνακας 2.4

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ27, Ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)

	ΕΕ-27			Ευρωζώνη		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
ΑΕΠ	2,9	2,4 (2,0) ¹	2,4	2,6	2,2 (1,8) ¹	2,1
Ιδιωτική Κατανάλωση	2,3	2,4	2,2	1,7	2,1	1,9
Δημόσια Κατανάλωση	2,0	2,0	1,9	2,0	2,1	2,0
Τελική Ζήτηση	3,9	3,5	3,5	3,4	3,2	3,1
Επενδύσεις	5,6	3,5	3,4	4,7	2,9	2,6
Απασχόληση	1,5	0,9	0,8	1,5	1,0	0,8
Ανεργία	7,1	6,8	6,6	7,3	7,1	7,1
Πληθωρισμός	2,3	2,4 (2,9) ¹	2,2	2,0	2,1 (2,6) ¹	2,0
Εξαγωγές αγαθών - υπηρεσιών	6,3	5,8	5,8	5,8	5,3	5,4
Εισαγωγές αγαθών - υπηρεσιών	6,3	6,1	5,8	5,3	5,5	5,4
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (%ΑΕΠ)	-1,1	-1,2	-1,1	-0,8	-0,9	-0,8
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (%ΑΕΠ)	59,5	58,3	57,0	66,5	65,0	63,4
Ισοζύγιο Τρεχουσών. Συναλλαγών	-0,8	-0,9	-0,9	0,0	0,0	0,1

1. Πηγή: Interim Forecast, February 2008, European Commission

Πηγή: European Commission, Economic Forecasts, Autumn 2007

Σε ό,τι αφορά την αγορά εργασίας, η απασχόληση αυξήθηκε το 2007 κατά 1,5% στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη, δηλαδή καλύφθηκαν περίπου 3,6 εκατ. νέες θέσεις εργασίας (2,3 εκατ. στην Ευρωζώνη). Η κατανομή αυτών των θέσεων καλύπτει τους περισσότερους κλάδους της οικονομίας και αφορά σχεδόν όλες τις μορφές εργασίας (μερική απασχόληση, πλήρη, προσωρινή και μόνιμη). Τα επόμενα δυο χρόνια οι προβλέψεις για τον ετήσιο ρυθμό αύξησης της απασχόλησης είναι γύρω στο 1,0%. Η ανεργία από την άλλη πλευρά υποχώρησε τον Δεκέμβριο του 2007 στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 15 ετών και στο 7,2% του εργατικού δυναμικού, ενώ αναμένεται να υποχωρήσει κι' άλλο τα επόμενα χρόνια και μέχρι το 2009 τουλάχιστον, να μην ξεπερνά το 6,6% στην ΕΕ-27 (7,1% στην Ευρωζώνη). Η μείωση της ανεργίας αναμένεται να οδηγήσει σε επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των ονομαστικών μισθών, από 3% το

2007 σε 3,6% το 2008 (ΕΕ-27). Παράλληλα, η παραγωγικότητα της εργασίας θα αυξάνεται ετησίως περίπου κατά 1,6 μέχρι το 2009 στην ΕΕ-27 και κατά 1,3% στην Ευρωζώνη.

Ένα από τα βασικά προβλήματα που έχει ενταθεί τους τελευταίους μήνες σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι βέβαια η πορεία του πληθωρισμού. Κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του 2007, ο πληθωρισμός παρέμεινε σχετικά χαμηλός, σε επίπεδα κάτω του 2,0% κατά μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Η αύξηση ωστόσο της τιμής του πετρελαίου τον Σεπτέμβριο και η εξέλιξη των τιμών των αγροτικών προϊόντων πίεσε τον δείκτη προς τα πάνω, με συνέπεια τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο να ανέλθει σε 3,1%. Έτσι, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός της ζώνης του ευρώ διαμορφώθηκε στο 2,1% το 2007, «ακυρώνοντας» τελικά όλες τις προβλέψεις για σημαντική επιβράδυνση σε σχέση με το 2006 (2,2%).

Πράγματι σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις της Ευρ. Επιτροπής (Interim forecasts Φεβρουαρίου 2008), για το 2008 προβλέπεται πληθωρισμός 2,9% και 2,6% σε ΕΕ και Ευρωζώνη (2,4% και 2,1% οι φθινοπωρινές προβλέψεις) Άλλωστε σύμφωνα και με την τελευταία Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής της ΤτΕ, ο πληθωρισμός το 2008 ενδέχεται να είναι υψηλότερος από τον προβλεπόμενο, εάν δεν επαληθευθούν ορισμένες από τις υποθέσεις που αφορούν στις τιμές του πετρελαίου και άλλων πρώτων υλών, τις μισθολογικές αυξήσεις, τα περιθώρια κέρδους και την εξέλιξη των έμμεσων φόρων και των διοικητικά καθοριζόμενων τιμών.

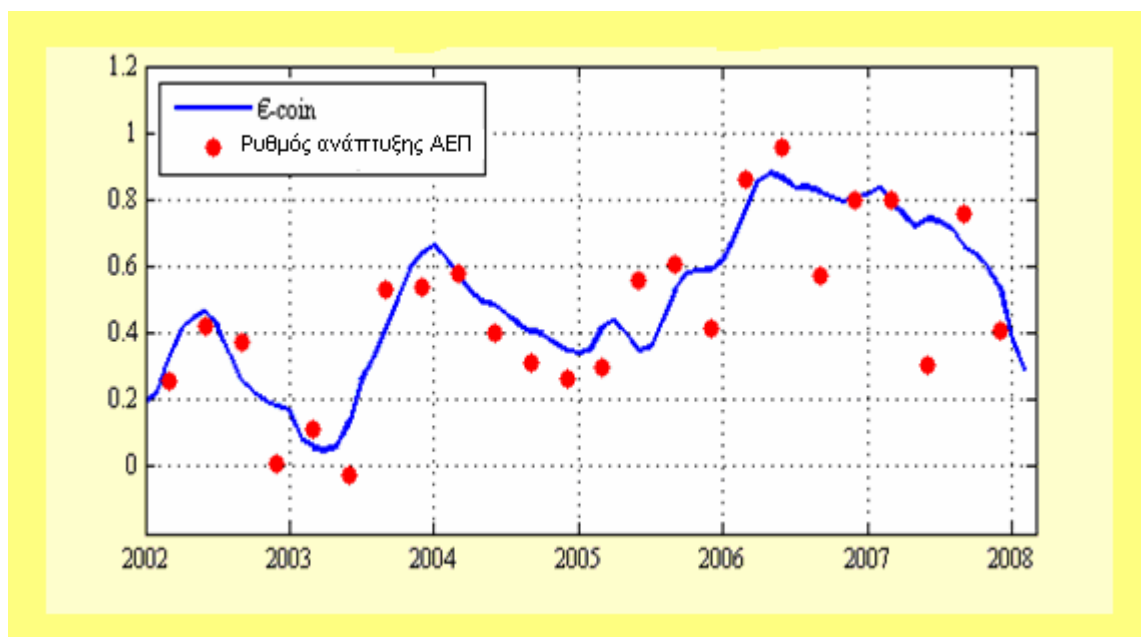
Σε άλλα μακροοικονομικά χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής οικονομίας, μπορεί να σημειωθεί ότι το έλλειμμα του τομέα της γενικής κυβέρνησης της Ευρωζώνης μειώθηκε το 2007 σε 0,8% του ΑΕΠ από 1,5% το 2006, ενώ μείωση εμφάνισε και το κυκλικά

διορθωμένο έλλειμμα (από 1,2% του ΑΕΠ το 2006 σε 0,7% το 2007). Το χρέος μειώθηκε σε 66,5% του ΑΕΠ, από 68,6% το 2006, ενώ σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Ε. Επιτροπής, το 2008 θα είναι το πρώτο έτος μετά το 2003, που το έλλειμμα της Ευρωζώνης θα σταματήσει να μειώνεται, ενώ το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης θα μειωθεί περαιτέρω σε 65% του ΑΕΠ.

Σημαντική πληροφόρηση για την πορεία της οικονομίας, ειδικά για την Ευρωζώνη, αποτελεί η πορεία του πρόδρομου δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN που δημοσιεύει το Center of Economic Policy Research (CEPR) και η Τράπεζα της Ιταλίας σε μηνιαία βάση και συνιστά πρόβλεψη της εξέλιξης του ΑΕΠ. Ο δείκτης συνθέτει πλήθος οικονομικών δεδομένων όπως βιομηχανική παραγωγή, τιμές, στοιχεία από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Διάγραμμα 2.1

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR

Πηγή: CEPR (www.cepr.org)

Πίνακας 2.5

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR

Μήνας	Απρ-07	Μαϊ-07	Ιουν-07	Ιουλ-07	Αυγ-07	Σεπ-07	Οκτ-07	Νοε-07	Δεκ-07	Ιαν-08	Φεβ-08
€-COIN	0,76	0,72	0,74	0,72	0,71	0,66	0,64	0,59	0,54	0,38	0,29

Πηγή: CEPR (www.cepr.org)

Πίνακας 2.6

IFO - Εκτιμήσεις για την οικονομία της Ευρωζώνης (Δείκτες, 1995=100)

Τρίμηνο / Έτος	I/06	II/06	III/06	IV/06	I/07	II/07	III/07	IV/07	I/08
Οικονομικό Κλίμα	99,2	103,4	101,7	97,5	100,0	106,8	111,9	90,7	81,4
Παρούσα Κατάσταση	86,0	97,2	108,4	152,2	129,0	130,8	138,3	123,4	112,1
Προσδοκίες	110,1	108,5	96,1	74,4	76,0	86,8	89,9	63,6	55,8

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 1/2008

Σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα (Φεβρουάριος 2008), η πορεία του δείκτη συνεχίζει να είναι σημαντικά πτωτική, κυρίως λόγω της υποχώρησης της εμπιστοσύνης επιχειρήσεων και καταναλωτών, της στασιμότητας της βιομηχανικής παραγωγής και της αρνητικής πορείας των επιμέρους χρηματιστηριακών δεικτών στις μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης.

Τέλος από την έρευνα "World Economic Survey in the Euro Area" του IFO, προκύπτει περαιτέρω επιδείνωση του οικονομικού κλίματος το πρώτο τρίμηνο του 2008 σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης. Τόσο οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση, όσο και οι βραχυπρόθεσμες προβλέψεις για τους επόμενους έξι μήνες είναι μετριοπαθέστερες έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Ιδιαίτερα σε Βέλγιο, Ισπανία, Αυστρία, Ιταλία, Ιρλανδία και Ελλάδα προβλέπεται σημαντική επιβράδυνση τους επόμενους μήνες. Λιγότερο θετικές σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο είναι και οι προβλέψεις της Φιλανδίας, Γερμανίας, Ολλανδίας και Σλοβενίας. Σε Ιταλία και

Γαλλία, τόσο οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση, όσο και οι προβλέψεις για τους επόμενους μήνες είναι αρνητικές το πρώτο τρίμηνο του 2008. Σε ό,τι αφορά τις προβλέψεις για τον πληθωρισμό, τα αποτελέσματα της έρευνας υποδεικνύουν μέσο ρυθμό 2,5% για το 2008, που είναι φανερά υψηλότερος από το στόχο της ΕΚΤ. Τα βασικά επιτόκια αναμένεται ότι θα παραμείνουν σταθερά, ενώ η ισοτιμία δολαρίου έναντι ευρώ εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει εκ νέου τους επόμενους έξι μήνες.

2.2 Το Οικονομικό Περιβάλλον στην Ελλάδα

Οικονομικό κλίμα

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα το 2007 διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις 107,7 μονάδες έναντι 103 μονάδες το 2006, ενώ κινείται σε υψηλότερα επίπεδα και από το μακροχρόνιο μέσο όρο του (2001-2007). Ο ελληνικός δείκτης

«παρακολουθεί» την πορεία του αντίστοιχου ευρωπαϊκού και συγκλίνει σε αυτόν, ενώ τον Σεπτέμβριο για πρώτη φορά μετά το καλοκαίρι του 2005, ξεπέρασε το δείκτη της ΕΕ-27 (Διάγραμμα 2.2).

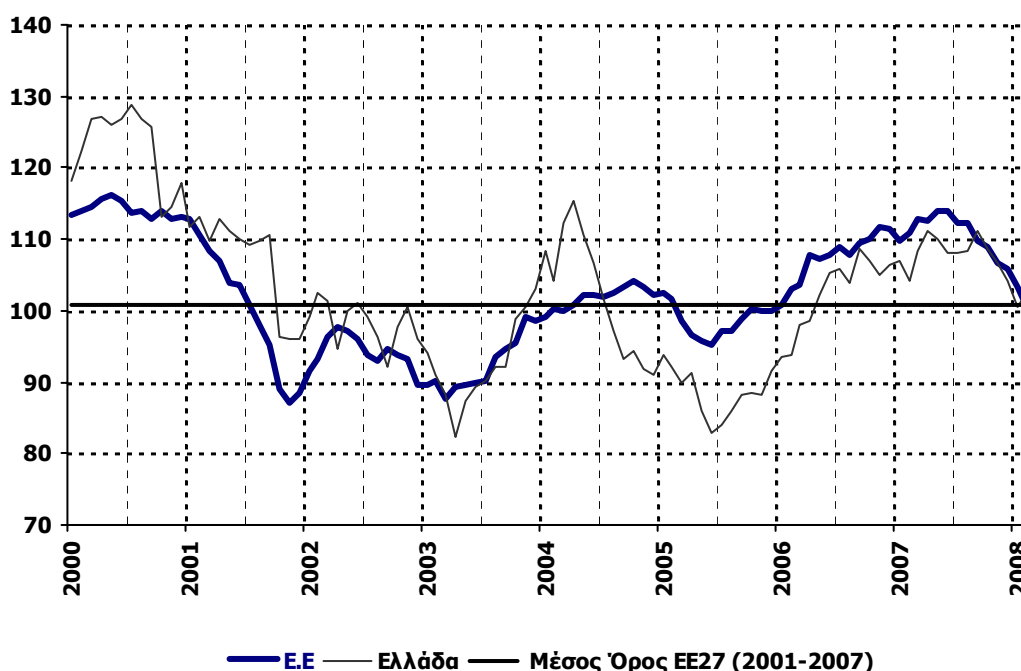
Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας καθώς οι αντίστοιχοι δείκτες προσδοκιών κινούνται κατά μέσο όρο σε υψηλότερα των περυσινών επίπεδα. Ο τομέας του Λιανικού Εμπορίου είναι αυτός στον οποίο σημειώνεται το 2007 η μεγαλύτερη βελτίωση σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους, καθώς ο σχετικός δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπερτερεί κατά περίπου 10 μονάδες του αντίστοιχου περυσινού. Στα σημαντικά στοιχεία που πρέπει να αναφερθούν για το 2007 είναι η μικρή άμβλυνση της έντονης απαισιοδοξίας των Ελλήνων καταναλωτών, καθώς ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις -34 μονάδες έναντι -29 το 2006, ενώ κι-

νείται και υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Το γεγονός συνδέεται βεβαίως με τον εκλογικό κύκλο, καθώς το 2007 ήταν μία εκλογική χρονιά. Πιο συγκεκριμένα, οι προσδοκίες των καταναλωτών βελτιώνονται όσο προσεγγίζει μία εκλογική διαδικασία, φαινόμενο που συμβαίνει με συστηματικό τρόπο κάθε φορά που πραγματοποιούνται εκλογές. Υπενθυμίζεται ότι το αρνητικό πρόσημο υποδηλώνει ότι στο δείγμα υπερισχύουν οι απαισιόδοξοι καταναλωτές.

Ανάλογο είναι και το κλίμα στις Υπηρεσίες, τις Κατασκευές, αλλά και τη Βιομηχανία, με τους αντίστοιχους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών να υπερτερούν και σε σχέση με τους μακροχρόνιους μέσους όρους τους (2001-2007). Εξαιρέση συνιστούν οι Κατασκευές, όπου ο αντίστοιχος δείκτης αν και βελτιωμένος το 2007, κινείται χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου.

Διάγραμμα 2.2

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-27 και Ελλάδα (1990-2006=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Ωστόσο, η βελτίωση του οικονομικού κλίματος φαίνεται να ανακόπτεται τους τελευταίους μήνες του 2007. Πράγματι, από τον Οκτώβριο του 2007 έχει ξεκινήσει καθοδική πορεία – όπως συμβαίνει άλλωστε και σε ευρωπαϊκό επίπεδο – η οποία συνεχίζεται και στις αρχές του 2008. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε η πολύ μεγάλη υποχώρηση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης τον Ιανουάριο του 2008. Τον Φεβρουάριο το κλίμα δείχνει να βελτιώνεται, καθώς η καταναλωτική εμπιστοσύνη και οι επιχειρηματικοί τομείς, με εξαίρεση τη Βιομηχανία, κινούνται και πάλι ανοδικά. Αναλυτικότερα, για τους επιμέρους τομείς και την καταναλωτική εμπιστοσύνη μπορούν να επισημανθούν τα ακόλουθα:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη **Βιομηχανία**, μετά την κορύφωση του Απριλίου του 2007 όταν και έφτασε στην υψηλότερη τιμή των τελευταίων ετών (109,5), αλλάζει τάση και εισέρχεται σε μία σταθερά πτωτική τροχιά. Τον Δεκέμβριο του 2007 και τους πρώτους μήνες του 2008 μάλιστα υποχωρεί κάτω από το μακροχρόνιο μέσο όρο. Η αιτία για την υποχώρηση φαίνεται να προέρχεται κυρίως από την κάμψη στη ζήτηση, ιδιαίτερα τη ζήτηση εξωτερικού. Έτσι οι προβλέψεις για τις εξαγωγές είναι αρκετά ηπιότερες των αντίστοιχων περυσινών. Αποτέλεσμα είναι οι προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων τους επόμενους μήνες να είναι αρκετά ηπιότερες, παρόλο που η παραγωγή δεν φαίνεται να πλήττεται ιδιαίτερα, καθώς φαίνεται να αποθεματοποιείται.

Αντίθετα αρνητικές είναι από το δεύτερο εξάμηνο του 2007 και μετά οι προβλέψεις για την απασχόληση.

Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών μετά την ανοδική τροχιά του πρώτου εξαμήνου του 2007 και το μέγιστο (106,2 μονάδες) του Μαΐου, από τον Ιούνιο αρχίζει να υποχωρεί. Σταδιακά περιορίζονται οι αισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο εργασιών των επιχειρήσεων του κλάδου, εξέλιξη που πλήττει και τις προβλέψεις για την απασχόληση οι οποίες γίνονται αρνητικές στα τέλη του 2007. Έτσι ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υποχωρεί σε επίπεδα κάτω του μακροχρόνιου μέσου και τον Δεκέμβριο σημειώνει τη χαμηλότερη τιμή του 2007 (81,5 μονάδες). Τους πρώτους μήνες του 2008 πάντως το κλίμα δείχνει να αντιστρέφεται και πάλι – ειδικά στα Δημόσια έργα - , με αποτέλεσμα οι προσδοκίες να ενισχύονται και ο δείκτης να ξεπερνά τον Φεβρουάριο, το μακροχρόνιο μέσο όρο του. Από την άλλη πλευρά όμως η διαφανιζόμενη αισιοδοξία στον κλάδο εσχάτως, συνυπάρχει με αυξημένη δυσαρέσκεια που εκπορεύεται από τα προσκόμματα που παρεμποδίζουν την ομαλή διεξαγωγή της δραστηριότητας των κατασκευαστικών επιχειρήσεων. Η χαμηλή ζήτηση και η έλλειψη χρηματοδότησης επισημαίνονται ως τα βασικότερα εμπόδια, ενώ η γραφειοκρατία και το δύσκαμπτο θεσμικό πλαίσιο εξακολουθούν να πλήττουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων.

Πίνακας 2.7

Βραχυχρόνιοι Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας

	Δείκτες Οικονομικού Κλίματος ¹		Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών ² (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ¹ (Ελλάδα)
	Ε.Ε-27	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιαν. Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2001	101,0	107,6	101,9	114,0	92,2	105,8	-26
2002	94,9	98,9	101,2	114,0	93,3	82,8	-28
2003	93,2	93,2	97,9	115,0	102,0	85,5	-39
2004	102,5	102,9	99,1	81,5	104,8	94,6	-26
2005	99,4	89,3	92,6	63,0	96,8	93,6	-34
2006	108,4	103,1	101,5	91,1	110,8	103,7	-33
Ιαν-06	101,7	94,2	96,2	75,8	101,2	90,4	-31
Φεβ-06	103,9	94,7	100,0	81,8	109,2	90,3	-36
Μαρτ-06	104,5	98,7	103,9	90,5	115,2	93,0	-38
Απρίλ-06	108,6	99,3	103,1	82,4	111,7	101,4	-40
Μάιος-06	108,2	102,9	104,9	85,9	105,1	111,9	-36
Ιούν-06	108,6	105,9	104,3	88,7	112,5	110,4	-31
Ιούλ-06	109,6	106,4	100,6	92,1	109,5	111,9	-33
Αυγ-06	108,7	104,8	100,7	99,5	111,2	106,2	-34
Σεπτ-06	110,4	109,3	104,5	114,2	116,0	105,9	-33
Οκτ-06	110,9	107,7	102,0	100,9	115,1	107,2	-30
Νοεμ-06	112,6	105,7	98,9	91,5	111,6	108,6	-33
Δεκ-06	112,4	107,1	98,8	90,1	111,3	106,8	-28
Ιαν-07	110,7	107,6	101,3	91,4	117,1	109,5	-31
Φεβ-07	112,0	105,0	100,9	90,7	122,0	104,2	-30
Μαρτ-07	113,8	109,1	105,1	104,9	118,5	106,5	-29
Απρίλ-07	113,6	112,0	109,5	103,7	119,7	106,9	-32
Μάιος-07	115,0	110,7	106,6	106,2	124,3	112,4	-28
Ιούν-07	115,0	108,9	103,1	102,1	122,7	110,3	-28
Ιούλ-07	113,3	109,1	101,6	87,7	123,8	104,6	-29
Αυγ-07	113,1	109,2	102,4	89,4	123,5	103,5	-30
Σεπτ-07	110,6	111,9	104,9	81,5	123,6	106,2	-26
Οκτ-07	109,5	109,3	100,1	83,7	121,0	104,7	-22
Νοεμ-07	107,6	107,6	100,5	86,9	116,5	105,6	-31
Δεκ-07	105,8	104,3	97,5	81,5	116,6	105,1	-29
Ιαν-08	103,2	100,6	99,2	84,2	117,0	106,4	-40
Φεβ--08	100,1	102,7	97,8	98,1	120,8	111,8	-34

Πηγή: 1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm, 2. IOBE

Στο **Λιανικό Εμπόριο** ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινείται πολύ υψηλότερα από τον αντίστοιχο περυσινό (110,8 μονάδες), για όλους τους μήνες του 2007 και κατά μέσο όρο διαμορφώνεται στις 120,5 μονάδες, τιμή η οποία υπερτερεί και του αντίστοιχου μακροχρόνιου μέσου όρου. Η μικρή κάμψη στις προσδοκίες που

ξεκινάει τον Οκτώβριο δείχνει να συγκρατείται σε συγκεκριμένα επίπεδα και να μην διαμορφώνει μεσοπρόθεσμη πτωτική τάση. Έτσι τον Φεβρουάριο, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών επανέρχεται στα μέσα επίπεδα του 2007, καθώς η περίοδος των χειμερινών εκπτώσεων αξιολογείται θετικά, αν και όχι όσο θετικά είχε

αξιολογηθεί πέρυσι. Η αισιοδοξία τροφοδοτείται ως επί το πλείστον από τις ικανοποιητικές πωλήσεις οι οποίες αναμένεται να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα και στο επόμενο τρίμηνο, εξέλιξη που ενισχύει και τις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές. Το λιανικό εμπόριο πάντως αποτελεί σταθερά τον τομέα της οικονομίας με την εντονότερη βελτίωση του κλίματος τα τελευταία δύο χρόνια, γεγονός που αντανακλά την αυξημένη ιδιωτική κατανάλωση των τελευταίων ετών.

Στις **Υπηρεσίες**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών διατηρείται σε επίπεδα ανώτερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του για ολόκληρο το 2007, καταγράφοντας τη μέγιστη τιμή του τον Μάιο (112,4 μονάδες) και τη χαμηλότερη (103,5 μονάδες) τον Αύγουστο. Αξιοσημείωτη είναι και η αύξηση του δείκτη τον Φεβρουάριο του 2008, η οποία συνιστά μία από τις υψηλότερες επιδόσεις του δείκτη τα τελευταία χρόνια. Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα των υψηλότερων εκτιμήσεων για την πορεία της ζήτησης τόσο την τρέχουσα, όσο και τη βραχυπρόθεσμη.

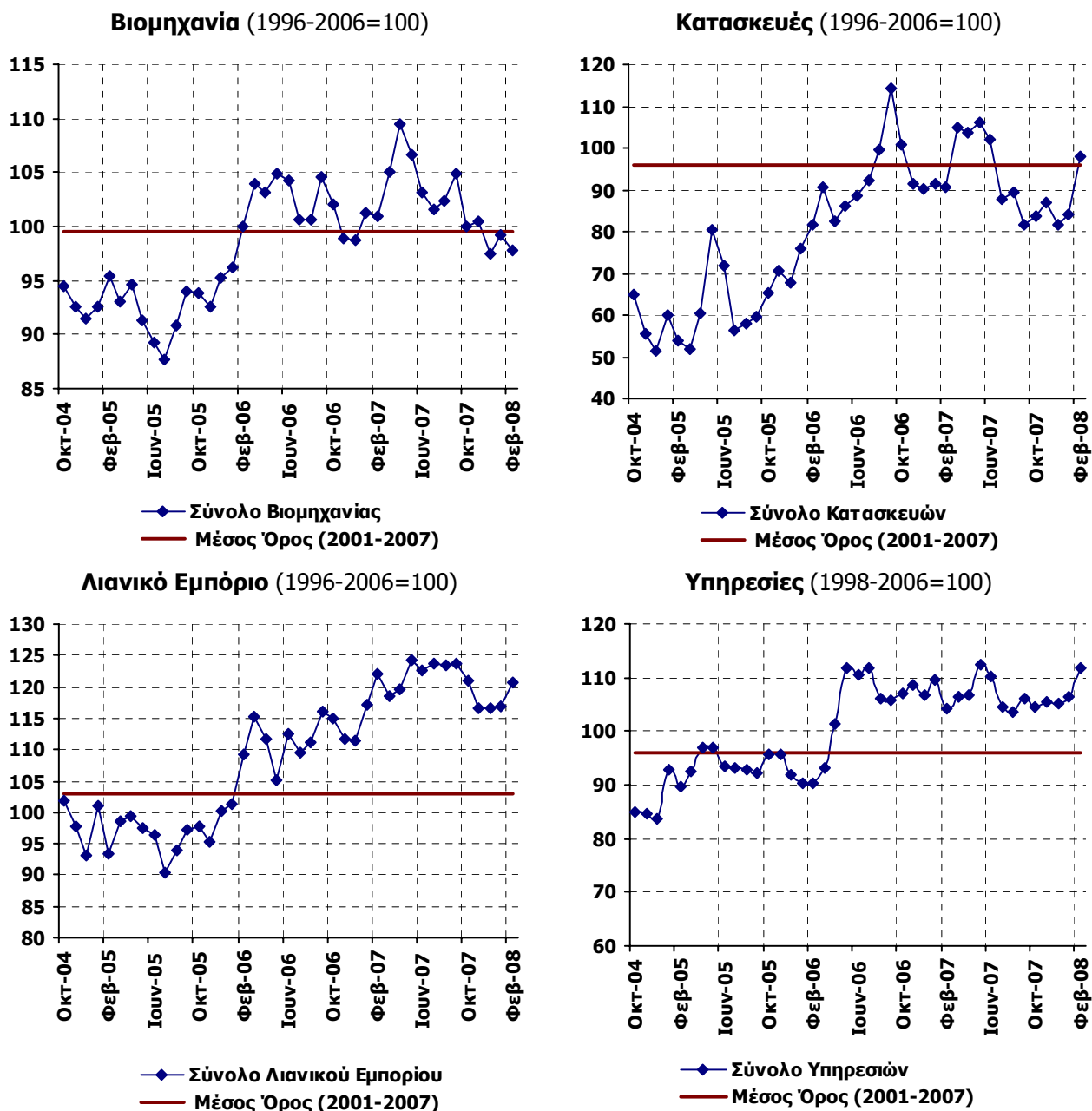
Τέλος, το 2007 η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** βελτιώνεται σε σχέση με το 2006. Τον Οκτώβριο μάλιστα σημειώνει την υψηλότερη επίδοση των τελευταίων τριών ετών (-22 μονάδες). Πρόκειται για την κορύφωση των αυξανόμενων προσδοκιών που συνδέονται με τη διεξαγωγή των εκλογών τον Σεπτέμβριο του 2007. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι τον Απρίλιο του 2004, δηλαδή αμέσως μετά την προηγούμενη εκλογική διαδικασία, ο δείκτης είχε βελτιωθεί ακόμα περισσότερο (στο -19), γεγονός που υποδηλώνει ότι οι προσ-

δοκίες τότε ήταν ελαφρώς ισχυρότερες. Το 2007 συνολικά οι καταναλωτές εμφανίζονται λιγότερο δυσαρεστημένοι από την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους απ' ό,τι τα τελευταία δυο χρόνια, ενώ αμβλύνεται η απαισιοδοξία για την οικονομική κατάσταση της χώρας. Λιγότερο δυσμενείς είναι και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας, ενώ η πρόθεση για αποταμίευση ενισχύεται μέσα στο 2007. Τον Ιανουάριο του 2008 ωστόσο, ο δείκτης εμπιστοσύνης των καταναλωτών υποχώρησε αισθητά, στη χαμηλότερη τιμή των τελευταίων 18 μηνών (-40 μονάδες). Οι καταναλωτές έδειξαν επηρεασμένοι από τις τρέχουσες εξελίξεις και το δυσμενές περιβάλλον που διαμορφώνεται από την πληθωριστική έξαρση, την κρίση της διεθνούς οικονομίας και άλλους παράγοντες με αποτέλεσμα να προεξοφλούν αρνητικές εξελίξεις μεσοπρόθεσμα. Άλλωστε η ίδια τάση υποχώρησης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης εμφανίστηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη, αν και όχι με την ένταση που εμφανίστηκε στην Ελλάδα. Ωστόσο, τον Φεβρουάριο η εμπιστοσύνη επανήλθε, ενισχύοντας έτσι την πεποίθηση ότι επρόκειτο για μεμονωμένη μέτρηση. Σε κάθε περίπτωση, αν και οι Έλληνες καταναλωτές εμφανίζονται λιγότερο δυσαρεστημένοι και πιο αισιόδοξοι το 2007 σε σχέση με το 2006, παραμένουν από τους πιο απαισιόδοξους στην Ευρώπη, καθώς ο Δείκτης Εμπιστοσύνης είναι κατώτερος των περισσότερων κρατών-μελών της ΕΕ και της Ευρωζώνης².

² Αναλυτικότερα στοιχεία για την πορεία των δεικτών στους εξεταζόμενους τομείς της ελληνικής οικονομίας καθώς και συνολικά για το οικονομικό κλίμα παρέχονται κάθε μήνα από το Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE (www.iobe.gr).

Διάγραμμα 2.3

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών¹

1. Στον υπολογισμό των δεικτών χρησιμοποιείται πλέον μία περίοδος βάσης, αντί για έτος βάσης. Έτσι οι τομείς της Βιομηχανίας, των Κατασκευών και του Λιανικού εμπορίου αποκτούν κοινή περίοδο βάσης (1996-2006=100) και στις Υπηρεσίες χρησιμοποιείται η περίοδος (1998-2006=100) αφού δεν υπάρχουν μετρήσεις του τομέα πριν το 1998. Η αλλαγή αυτή επιτρέπει την ακριβέστερη αποτύπωση των διακυμάνσεων της επιχειρηματικών προσδοκιών σε μία μακρά περίοδο, ενώ παράλληλα δίνει τη δυνατότητα κατασκευής συγκρίσιμων επιμέρους κλαδικών δεικτών.

Πηγή: ΙΟΒΕ

Η οικονομική πολιτική

Οι αναθεωρήσεις των προβλέψεων πάνω στις οποίες στηρίχθηκαν οι επιλογές της οικονομικής πολιτικής στις αρχές του έτους επιβάλλουν ακόμη εντονότερες προσπάθειες στις βασικές κατευθύνσεις που έχουν τεθεί: δημοσιονομική προσαρμογή και μεταρρυθμίσεις.

Εάν η οικονομική πολιτική, υπό την πίεση των εξελίξεων, αναδιπλωθεί σε πιο αμυντικές θέσεις, είναι πολύ πιθανόν να ενταθούν οι δυσμενείς εξελίξεις και να πολλαπλασιασθούν οι επιπτώσεις τους. Αντίθετα, αν η οικονομική πολιτική παραμείνει σθεναρά στους στόχους που έχει θέσει και επιδιώξει πιο αποφασιστικά την προώθησή τους, τότε θα ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας έναντι της διεθνούς κρίσης.

Την περίοδο αυτή, όπως εκτιμά και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο³ η Ελλάδα πρέπει να θέσει σε υψηλή προτεραιότητα την αντιμετώπιση των «προκλήσεων που αφορούν τη δημοσιονομική εξυγίανση, τις μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, την ενεργό πολιτική στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση. Επιπλέον, η Ελλάδα πρέπει να δώσει έμφαση στην αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων, των εξωτερικών ανισορροπιών, την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία, την εφαρμογή της Κοινοτικής νομοθεσίας για την Ενιαία Αγορά, τους στόχους για τις ΜΜΕ που ετέθησαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την άνοιξη του 2006, τον

ανταγωνισμό στις επαγγελματικές υπηρεσίες, την προστασία του περιβάλλοντος, τη συμμετοχή των γυναικών στην απασχόληση, το πρόβλημα των μαθητών που εγκαταλείπουν νωρίς το σχολείο και το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού».

Ο μακρύς κατάλογος των στόχων της οικονομικής πολιτικής, που περιλαμβάνεται στην απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στηρίζει την εκτίμηση ότι η προσπάθεια της οικονομικής πολιτικής πρέπει να επεκταθεί σε όλους τους τομείς όπου υπάρχουν χρόνιες διαρθρωτικές ανισορροπίες και ότι η πολιτική των μεταρρυθμίσεων πρέπει να εμπλουτισθεί και να ενταθεί.

Η δημοσιονομική πολιτική

Η υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής παραμένει η δημοσιονομική προσαρμογή. Με βάση τις εξελίξεις του 2007 και τις ενδείξεις για την πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών τους πρώτους μήνες του 2008 μπορεί βέβαια να υποστηριχθεί ότι στον τομέα αυτό η οικονομική πολιτική κινείται στη σωστή κατεύθυνση και παράγει θετικά αποτελέσματα. Μέσα όμως στο κλίμα αβεβαιότητας για τις διεθνείς εξελίξεις και την αναμενόμενη αναθεώρηση των στόχων για το ΑΕΠ και τον πληθωρισμό, είναι βέβαιο ότι χρειάζεται μεγαλύτερη επαγρύπνηση για την αποφυγή των υπερβάσεων και εντατικοποίηση των προσπαθειών για διαρθρωτικές αλλαγές στο δημόσιο τομέα, που μπορούν να στηρίξουν τη δημοσιονομική προσαρμογή σε πιο μακροχρόνια βάση.

³ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε Recommendation for a Council Opinion on the updated stability programme of Greece, 2007-2010, SEC(2008) 220 final.

Συγκεκριμένα για τις δημοσιονομικές εξελίξεις θα πρέπει να σημειωθούν τα ακόλουθα:

- Αν και είναι πολύ νωρίς για να έχουμε σαφή εικόνα για την εξέλιξη των μεγεθών του προϋπολογισμού, εντούτοις, με βάση τα πρώτα στοιχεία, τα έσοδα για τους δύο πρώτους μήνες φαίνεται να μην αποκλίνουν από το στόχο. Το δίμηνο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2008 τα έσοδα έχουν αυξηθεί κατά 11,2% έναντι στόχου 12,1. Αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι ο νόμος για την εξίσωση της φορολογίας πετρελαίου και θέρμανσης άρχισε να εφαρμόζεται από τις 15 Φεβρουαρίου και όχι από την αρχή του έτους, τότε η απόκλιση αυτή δικαιολογείται.
- Ένα δεύτερο στοιχείο που αξίζει να σχολιαστεί είναι η δημοσίευση από το Υπουργείο Οικονομικών των προσωρινών στοιχείων για την εκτέλεση του προϋπολογισμού του 2007. Από τα στοιχεία αυτά, (Πίνακας 2.8), φαίνεται ότι «τα μεγέθη του κρατικού προϋπολογισμού διαμορφώθηκαν πολύ κοντά στις εκτιμήσεις που είχαν γίνει στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2008. Ειδικότερα, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού έφθασε στα €9.413 εκατ. από €9.387 εκατ. που είχε εκτιμηθεί.» Ίσως αξίζει να σημειωθεί ότι τα στοιχεία αυτά αφορούν μόνο την κεντρική και όχι τη γενική κυβέρνηση. Όπως έχει τονίσει επανειλημμένα το

IOBE μια μεγάλη αδυναμία του δημοσιονομικού μας συστήματος είναι ακριβώς η αδυναμία της κεντρικής κυβέρνησης να ελέγξει τις δαπάνες των φορέων της γενικής κυβέρνησης, όπως φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, ΝΠΔΔ, κ.α.

Σε γενικές γραμμές πάντως η δημοσιονομική προσαρμογή κινείται ευνοϊκά, γεγονός που αναγνωρίζεται και στη σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όπου τονίζονται οι θετικές εξελίξεις που σημειώθηκαν τα τελευταία χρόνια, τόσο στη μείωση του ελλείμματος όσο και του χρέους. Στην ίδια απόφαση εκτιμάται ότι στην περίοδο 2008-2010 δεν φαίνεται να υπάρχει κίνδυνος για υπέρβαση του ανωτάτου ορίου ελλείμματος (3% του ΑΕΠ), ενώ θα υπάρξει μείωση του χρέους, το οποίο θα συγκλίνει προς το στόχο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που είναι το 60% του ΑΕΠ.

Έναντι αυτών των θετικών εκτιμήσεων και προοπτικών θα πρέπει να αναφερθούν οι διογκούμενες αβεβαιότητες και το γεγονός ότι οι αρχικές υποθέσεις πάνω στις οποίες στηρίζονται οι προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ήταν όπως αποδεικνύεται μάλλον αισιόδοξες. Αυτό ισχύει τόσο για την άνοδο του ΑΕΠ όσο και για τον πληθωρισμό. Η αναθεώρηση αυτών των υποθέσεων δυσχεραίνει την επίτευξη του στόχου για τα έσοδα και καθιστά πιθανώς αναγκαία τη λήψη πρόσθετων μέτρων.

Πίνακας 2.8

Εκτέλεση κρατικού Προϋπολογισμού 12/μηνου 2006 - 2007
(Προσωρινά στοιχεία-ταμειακή βάση-ποσά σε εκατ.ευρώ)

	2006	2007	Μεταβολή 12/μήνου 07/06	2006	2007	Ετήσια μεταβολή 07/06
	12/μηνo	12/μηνo		Ετήσιες πραγμ/σεις	Στόχοι προϋ/σμού*	
	-1	-2	(3=2:1)	-4	-5	(6=5:4)
Τακτικός Προϋπ/σμός						
1. Καθαρά έσοδα(α-β)	46,293	49,152	6,20%	46,293	49,35	6,60%
α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων (α1+α2)	48,685	51,775	6,30%	48,685	51,8	6,40%
α1. Τακτικά έσοδα	47,912	51,775	8,10%	47,912	51,8	8,10%
α2. Μη τακτικά έσοδα	773	0		773	0	
β. Επιστροφές φόρων	2,392	2,623	9,70%	2,392	2,45	2,40%
2. Δαπάνες (α+β)	50,116	54,634	9,00%	50,116	55,017	9,80%
α. Πρωτογενείς δαπάνες	40,527	44,843	10,60%	40,527	45,267	11,70%
β. Τόκοι	9,589	9,791	2,10%	9,589	9,75	1,70%
Π.Δ.Ε.						
3. Έσοδα	3,775	4,872	29,10%	3,775	4,98	31,90%
4. Δαπάνες	8,184	8,803	7,60%	8,184	8,7	6,30%
5. Έλλειμμα ΚΠ (1-2+3-4)	8,232	9,413	14,30%	8,232	9,387	14,00%

*Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2008

Πηγή:Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει όμως και η αξιολόγηση που κάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης⁴ και το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τονίζει ότι ακόμη και τα προβλήματα με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών επηρεάζονται αρνητικά από τη δημοσιονομική πολιτική. Για το θέμα αυτό που είναι γνωστό στην οικονομική ανάλυση ως πρόβλημα των δίδυμων ελλειμμάτων, τονίζεται ότι: « Πίσω από το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό το έλλειμμα του δημόσιου τομέα. Η Ελλάδα παρουσίαζε παραδοσιακά δημοσιονομικά ελλείμματα πάνω από το 3% του ΑΕΠ. Είναι μια χώρα υψηλού δημόσιου χρέους που

αντιμετωπίζει και τους κινδύνους γήρανσης του πληθυσμού, μέσα από το αυξημένο κόστος συντάξεων και του συστήματος δημόσιας υγείας. Αυτό το πρότυπο δημόσιων δαπανών δημιουργεί ανησυχίες όχι μόνο επειδή ο εξωτερικός δανεισμός δεν διοχετεύεται σε παραγωγικές επενδύσεις, αλλά και επειδή ο εξωτερικός δανεισμός εξαρτάται από την αξιοπιστία και τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών». Το θέμα των δίδυμων ελλειμμάτων έχει απασχολήσει αρκετά τους οικονομολόγους, με αφορμή κυρίως τις ΗΠΑ και τα ελλείμματα που έχουν τόσο στον Προϋπολογισμό, όσο και στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Η σύνδεση του δημοσιονομικού ελλείμματος με το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών γίνεται μέσα από τη σχέση αποταμίευσης-επενδύσεων και εισαγωγών-εξαγωγών. Πολύ απλά η σχέση αυτή μπορεί να εκφραστεί ως: (Δαπάνες Προϋπολογισμού – Έσοδα

⁴ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε, Greece: Macro Fiscal Assessment: An Analysis of the December 2007 Update of the Stability Programme. Brussels, 04.03.2008, ECFIN/50384/08-EN

Προϋπολογισμού) = (Αποταμιεύσεις – Επενδύσεις)-(Εξαγωγές – Εισαγωγές). Με δεδομένο ότι η ιδιωτική αποταμίευση στην Ελλάδα έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και το Δημόσιο συνεχίζει να έχει ελλείμματα, αυτό μεταφράζεται σε μεγαλύτερες εισαγωγές από εξαγωγές. Αν και η σχέση αυτή μπορεί να μην ισχύει βραχυχρόνια, μεσοπρόθεσμα και μακροχρόνια τα δύο μεγέθη δεν φαίνεται να είναι ασύνδετα.

Τα παραπάνω θέτουν επί τάπητος με έμφαση το πρόβλημα του ελέγχου των δημοσίων δαπανών, ένα θέμα που το IOBE έχει αναδείξει ως κομβικό για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, τονίζοντας ότι το μεγάλο πρόβλημα με τις δημόσιες δαπάνες είναι η απουσία ουσιαστικού ελέγχου⁵. Αν και το έλλειμμα των περασμένων ετών δημιουργήθηκε εν μέρει από τις δημόσιες επενδύσεις, το μεγαλύτερο πρόβλημα προήλθε κυρίως από τη δημόσια κατανάλωση, η οποία και συμβάλλει στις πληθωριστικές πιέσεις. Άλλωστε στην περίοδο εφαρμογής του Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης (2007-2010) οι δημόσιες δαπάνες δεν αναμένεται να μειωθούν παρά μόνο κατά 0,3% του ΑΕΠ και η μείωση του ελλείμματος προέρχεται από την πλευρά των εσόδων, τα οποία προβλέπεται να αυξηθούν κατά 2,4% του ΑΕΠ.

Η μεγάλη αύξηση των εσόδων που προβλέπεται το 2008 θα προέλθει κυρίως από την αύξηση της φορολογίας στα καύσιμα, τα τσιγάρα και το αλκοόλ, από την εξίσωση της φορολογίας του πετρελαίου θέρμανσης με το πετρέλαιο κίνησης και το φόρο κατο-

χής περιουσίας. Για τα 2009 και το 2010 το πρόγραμμα προβλέπει περαιτέρω αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης κατά 0,5% του ΑΕΠ χωρίς όμως να αναφέρονται συγκεκριμένα μέτρα.⁶

Τα ερωτηματικά και οι επιφυλάξεις που διατυπώνονται παραπάνω για τη δημοσιονομική πολιτική σε βραχυχρόνιο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, δεν μειώνουν τα όσα θετικά έχουν επιτευχθεί. Υποδηλώνουν όμως με σαφήνεια ότι στον τομέα αυτό δεν μπορεί να υπάρξει εφησυχασμός. Η δημοσιονομική προσαρμογή είναι μια μακροχρόνια διαδικασία, η οποία πρέπει να διατηρήσει το δυναμισμό της.

Το ασφαλιστικό νομοσχέδιο

Με την κατάθεση του Ν.Σ «Διοικητική και Οργανωτική Μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και λοιπές ασφαλιστικές Διατάξεις» συγκεκριμενοποιείται ένα πρώτο βήμα στην κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος.

Το IOBE στην προηγούμενη Τριμηνιαία Έκθεση του⁷ είχε αναλύσει τις θέσεις του για τη μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος και είχε παρουσιάσει τις ανάλογες προσπάθειες που καταβάλλονται στις χώρες του ΟΟΣΑ. Από την ανάλυση αυτή προκύπτει ότι οι αναγκαίες αλλαγές αφορούν δυο κυρίως ζητήματα:

1ον. Τη μακροχρόνια, δημογραφική, αναδιάρθρωση του συστήματος, η οποία καλείται να αντιμετωπίσει τη γήρανση του πληθυσμού και τη μείωση του ποσοστού γεννητι-

⁵ Βλέπε τη μελέτη του IOBE «Σύνταξη και Εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού: Ευρωπαϊκή εμπειρία και η Ελληνική πραγματικότητα», Νοέμβριος 2007.

⁶ Για μια πιο διεξοδική ανάλυση του Προϋπολογισμού του 2008, βλέπε: IOBE: Η Ελληνική Οικονομία 4/07

⁷ IOBE: Η Ελληνική Οικονομία 4/07 σελ. 71-77.

κότητας. Οι δημογραφικές αυτές αλλαγές θα πρέπει να μπορούν να ενσωματώνονται στη λειτουργία του ασφαλιστικού συστήματος, χωρίς να προκαλούν αναταράξεις στην κατανομή των κοινωνικών πόρων.

2ον. Την οργανωτική βελτίωση του συστήματος, με την θεραπεία βασικών αδυναμιών του όπως ο μακρύς κατάλογος των «εξαιρέσεων» από την κανονική συνταξιοδότηση σε όρους ορίων ηλικίας και η προσφυγή στην περιπτώσιολογία, η έλλειψη ανταποδοτικότητας, η νομοθετική πολυπλοκότητα, η εισφοροδιαφυγή, ο κατακερματισμός σε πολλαπλά ταμεία, το φορολογικό σύστημα που εφαρμόζεται στις συντάξεις, η έλλειψη ενός κεντρικού μητρώου ασφαλισμένων με μοναδικό αριθμό κοινωνικής ασφάλισης κ.α.

Το νομοσχέδιο που κατατέθηκε επικεντρώνεται σε οργανωτικά ζητήματα και ιδιαίτερα στην ενοποίηση των ασφαλιστικών ταμείων (139 από τα 145 άρθρα του ν/σ αφορούν αυτά τα ζητήματα). Παράλληλα, προωθεί μερικές παραμετρικές βελτιώσεις στα όρια της πρόωρης συνταξιοδότησης και στις επικουρικές συντάξεις, ενώ παρέχονται κίνητρα προς τους εργαζομένους για την παραμονή στην εργασία και θεσπίζει μέτρα στήριξης της μητρότητας.

Οι οργανωτικές αλλαγές στα ταμεία που προβλέπονται από το νέο Νόμο είναι ασφαλώς αναγκαίες. Και θα είναι θετικές αν τελικά η αναδιοργάνωση αυτή διευρύνει τις δυνατότητες συνολικού ανασχεδιασμού του ασφαλιστικού συστήματος για να αντιμετωπισθεί η δεύτερη μεγάλη πρόκληση της

δημογραφικής αναδιοργάνωσης. Επισημαίνεται πάντως, ότι οι κύριες διατάξεις αφορούν αλλαγές διοικητικού χαρακτήρα, οι οποίες συχνά επεκτείνονται σε λεπτομερείς πρακτικές ρυθμίσεις. Η πολυπλοκότητα και το πλήθος αυτών των ρυθμίσεων είναι πιθανόν να δημιουργήσει προβλήματα εφαρμογής και να προσθέσει γραφειοκρατικό βάρος στις επιδιωκόμενες αλλαγές.

Το Ν/Σ θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως προσπάθεια δημιουργίας αποτελεσματικότερων οργανωτικών σχημάτων, που θα διευκολύνουν τη συνέχιση της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος. Ένα σημαντικό πρώτο ζητούμενο είναι συνεπώς και η μείωση του διοικητικού κόστους διαχείρισης των ταμείων. Η επιτυχία του θα πρέπει συνεπώς να κριθεί στην πράξη, στον τρόπο δηλαδή που θα εφαρμοσθεί.

Όπως αναφέρεται παραπάνω κύριος στόχος του Νόμου είναι η οργανωτική αναδιάρθρωση του συστήματος. Εκτός όμως από το όντως σημαντικό ζήτημα της συνένωσης των ταμείων δεν τίγονται ουσιαστικά άλλες –επίσης οργανωτικές– δυσλειτουργίες του συστήματος. Μια απ' αυτές είναι η εισφοροδιαφυγή, η οποία κατά την εκτίμηση της ΓΣΕΕ, αλλά και της Τράπεζας της Ελλάδος, αν καταπολεμηθεί συστηματικά μπορεί να έχει σημαντική συμβολή στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Τέλος, θα πρέπει επίσης να επισημανθεί η έλλειψη μέτρων που θα ενθάρρυναν την ανάπτυξη του δεύτερου πυλώνα της κοινωνικής ασφάλισης, στον οποίο περιλαμβάνονται τα ιδιωτικά συλλογικά επαγγελματικά σχήματα συντάξεων⁸.

⁸ Βλ. IOBE: «Η Ελληνική Οικονομία» 04/07 σελ. 72.

3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις

Οικονομική Δραστηριότητα το 2007

Παρά τη σημαντική επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης το τέταρτο τρίμηνο του 2007, η γενική αποτίμηση της ελληνικής οικονομίας για τη χρονιά που πέρασε είναι θετική. Ο ρυθμός μεγέθυνσης διατηρείται για μία ακόμη χρονιά σε αρκετά υψηλά επίπεδα και υπερβαίνει τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωζώνης, εξέλιξη που συνεχίζει να υποστηρίζει την πραγματική σύγκλιση με την ΕΕ. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε μονάδες σταθερής αγοραστικής δύναμης) εκτιμάται το 2007 στο 88,8% του μέσου όρου της ΕΕ-15 από 73,2% το 2000, ενώ στην Ε.Ε.-27 προσδιορίζεται στο 99,2% (84,4% το 2000). Η ισχυρή εγχώρια ζήτηση τροφοδοτούμενη από την πιστωτική επέκταση παίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ανοδικής πορείας της ελληνικής οικονομίας, ωστόσο η αναπτυξιακή πορεία υποστηρίζεται και από θετικές εξελίξεις στην απασχόληση και στην άνοδο των πραγματικών μισθών. Αντίθετα, η επίδραση του εξωτερικού τομέα ήταν και το 2007 αρνητική. Στη διατήρηση πάντως του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης συνέβαλε καθοριστικά και η σχετικά χαμηλή επίδραση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης στον ελληνικό χρηματοοικονομικό τομέα, αφού οι ελληνικές τράπεζες διέφυγαν τον κίνδυνο της υπερβολικής έκθεσης σε επισφαλή τραπεζικά προϊόντα.

Αναλυτικότερα σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, το τελευταίο τρίμηνο του 2007 σημειώθηκε νέα επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ κατά 3,6%, έναντι αύξησης κατά 3,8% στο τρίτο τρίμηνο. Είναι χαρακτηριστική άλλωστε η συνεχής επιβράδυνση που σημειώνεται από το πρώτο τρίμηνο του έτους, όταν και είχε εκτιμηθεί άνοδος κατά 4,3%. Έτσι, συνολικά ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για το 2007, αγγίζει το 4,0%, επίδοση που θεωρείται ικανοποιητική. Η ηπιότερη πάντως αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας για το 2007 είχε προβλεφθεί στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2006-2009, όταν και αναφερόταν άνοδος της τάξης του 3,9%. Ωστόσο, οι εκτιμήσεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος 2007-2010 ήταν ελαφρά πιο αισιόδοξες με εκτίμηση για αύξηση του ΑΕΠ στην περιοχή του 4,1%.

Η μετριοπαθέστερη πορεία του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας στο τέταρτο τρίμηνο του 2007 οφείλεται κατά κύριο λόγο στην υποχώρηση των επενδύσεων, αφού ο ρυθμός ανόδου τους μειώνεται κατά 4,1% μετά απο εννέα τρίμηνα ανόδου. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα θετική είναι η εξέλιξη στον τομέα των εξαγωγών, αφού ο ρυθμός αύξησης φθάνει το δ' τρίμηνο του 2007 το 10,4%,(την υψηλότερη επίδοση των τελευταίων ετών) σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Αντίθετα, οι εισαγωγές περιορίζονται, με το ρυθμό ανόδου τους να αυξάνεται μόλις

κατά 0,3%, όταν για την ίδια περίοδο το 2006 έφθανε το 9,7%. Έτσι τελικά οι εξαγωγές κατά το 2007 επιταχύνονται εκ νέου στο 8% έναντι 5,1% το 2006 και 2,7% το 2005, ενώ οι εισαγωγές επιβραδύνονται στο 6,2%. Η επίδοση των εξαγωγών είναι η 2^η υψηλότερη σε ετήσια βάση την τελευταία εξαετία, πίσω μόνο από την "ιδιαίτερη" επίδοση του 2004 που είχε επηρεαστεί από τη διεξαγωγή των Ο.Α. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα η συμβολή του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών το 2007 στη μεταβολή του ΑΕΠ περιορίζεται, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΟΙΟ, στο -1,36%, έναντι του -1,97% το 2006.

Η τελική κατανάλωση δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες μεταβολές καθώς κινείται σταθερά στην περιοχή του 3,1% για το δ' τρίμηνο του 2007, αλλά και σε ετήσια βάση. Στην ουσία η επιτάχυνση της δημόσιας κατανάλωσης κατά 4,0% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006, αντισταθμίζεται από την πιο συγκρατημένη άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης, καθώς υποχωρεί οριακά κάτω του 3% (2,9%). Ένα μέρος όμως της ανόδου της δημόσιας κατανάλωσης θα πρέπει να αποδοθεί στις δαπάνες για την αποκατάσταση των πληγέντων περιοχών από τις πυρκαγιές του Αυγούστου 2007, αλλά και στις δαπάνες διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών (Σεπτέμβριος, 2007). Εξάλλου, η άνοδος στη δημόσια κατανάλωση επέδρασε αρνητικά και στο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, το οποίο διαμορφώνεται για το 2007 στο -2,9%, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (-2,8% το 2006).

Επιπλέον, σύμφωνα και με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο σημειώνει άνοδο της τάξης του 4,2%, ενώ ο όγκος των λιανικών πωλήσεων στο 11-μηνο του 2007 αυξάνεται κατά 2,6%, έναντι αύξησης της τάξης του 8,0% για το 2006. Η σχετική επιβράδυνση έχει άλλωστε καταγραφεί και στην εξέλιξη του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, ο οποίος υποχωρεί, αν και παραμένει υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του.

Στην αγορά εργασίας, οι εξελίξεις είναι θετικές, αφού, σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, το ποσοστό ανεργίας, το δ' τρίμηνο του 2007, φθάνει το 8,1%. Οι διεθνείς οργανισμοί (ΕΕ, ΔΝΤ) εκτιμούν ότι το ποσοστό της ανεργίας για την Ελλάδα το 2007 θα φθάσει στο 8,5%, ενώ η εκτίμηση του ΥΠΟΙΟ, έτσι όπως διαγράφεται μέσα από το επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2007-2010, είναι περισσότερο αισιόδοξη, κάνοντας λόγο για 7,6%. Γεγονός είναι ωστόσο ότι το ποσοστό ανεργίας το 2007 είναι χαμηλότερο από το αντίστοιχο του 2006 (8,9%), κάτι που σημαίνει ότι η αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας αρχίζει να φέρνει αποτελέσματα και σε όρους απασχόλησης. Τέλος ο πληθωρισμός, κινείται λίγο χαμηλότερα του 3% το 2007, σε πορεία επιβράδυνσης από το 2005 και μετά. Ωστόσο ήδη οι πιέσεις έχουν ενισχυθεί και τουλάχιστον για το πρώτο εξάμηνο του 2008 αναμένεται επιτάχυνση της ανόδου των τιμών, σε αρκετά υψηλά επίπεδα, της τάξης τουλάχιστον του 3,5%.

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών –Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί
(προσωρινά αποτελέσματα, σταθερές τιμές 2000)

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	(v/v-4)	εκατ. €	(v/v-4)	εκατ. €	(v/v-4)	εκατ. €	(v/v-4)	εκατ. €	(v/v-4)
2001	142402	4,5%	127439	3,7%	31267	-1,6%	32965	-2,7%	49269	-5,8%
2002*	147961	3,9%	133530	4,8%	33252	6,3%	30434	-7,7%	49183	-0,2%
2003*	155412	5,0%	138552	3,8%	39289	18,2%	31184	2,5%	53442	8,7%
2004*	162526	4,6%	144563	4,3%	42061	7,1%	35123	12,6%	59167	10,7%
α' 2005	41566	3,9%	41566	3,9%	10424	1,1%	8901	6,7%	15114	5,4%
β' 2005	41987	3,9%	41987	3,6%	10346	-2,0%	9005	2,2%	14211	-3,3%
γ' 2005	42386	3,8%	42386	3,4%	10759	2,4%	9046	0,7%	14859	-0,8%
δ' 2005	42818	3,8%	42818	3,5%	10919	2,2%	9114	1,5%	15250	0,7%
2005*	168757	3,8%	149801	3,6%	42447	0,9%	36066	2,7%	59435	0,5%
α' 2006	43238	4,0%	43238	3,5%	11310	8,5%	9099	2,2%	15495	2,5%
β' 2006	43722	4,1%	43722	3,5%	12032	16,3%	9269	2,9%	16083	13,2%
γ' 2006	44225	4,3%	44225	3,2%	12093	12,4%	9715	7,4%	16291	9,6%
δ' 2006	44651	4,3%	44651	3,0%	12479	14,3%	9832	7,9%	16734	9,7%
2006*	175836	4,2%	154744	3,3%	47915	12,9%	37915	5,1%	64603	8,7%
α' 2007	45118	4,3%	45118	3,0%	12818	13,3%	9983	9,7%	17183	10,9%
β' 2007	45516	4,1%	45516	3,0%	12784	6,3%	10065	8,6%	17158	6,7%
γ' 2007	45919	3,8%	45919	3,2%	13112	8,4%	10049	3,4%	17478	7,3%
δ' 2007	46248	3,6%	46248	3,1%	11963	-4,1%	10851	10,4%	16782	0,3%
2007*	182801	4,0%	159473	3,1%	50677	5,8%	40948	8,0%	68601	6,2%

* προσωρινά στοιχεία

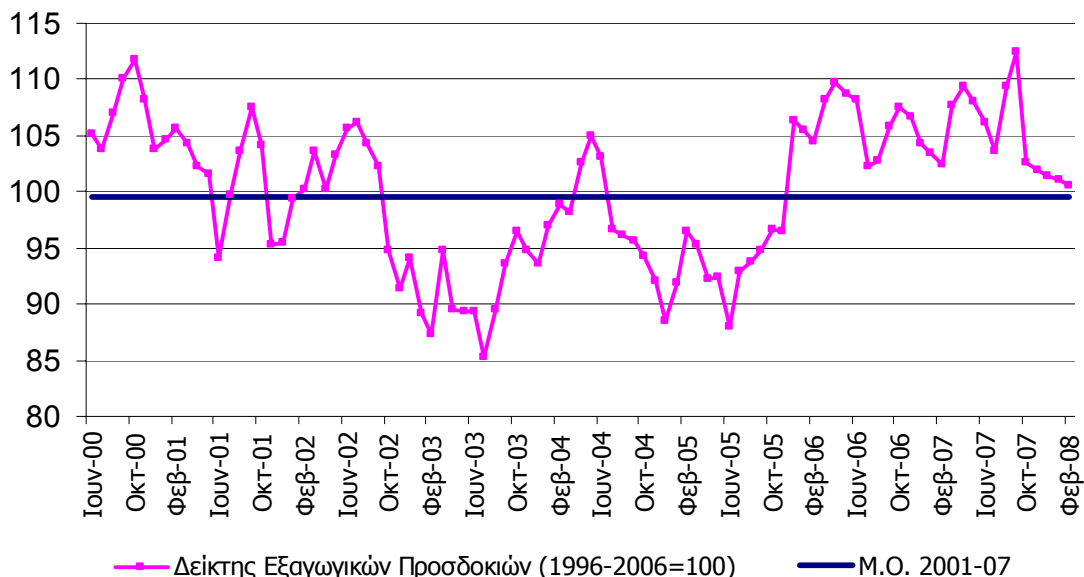
Πηγή: ΕΣΥΕ, αναθεωρημένα στοιχεία ΑΕΠ

Τέλος, από τα στοιχεία των ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE, είναι σαφής η άνοδος των εξαγωγικών προσδοκιών μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2007 όταν ο σχετικός δείκτης έφτασε στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων ετών. Από τον Οκτώβριο

όμως του προηγούμενου έτους η τάση έχει αλλάξει και πλέον ο Δείκτης Εξαγωγικών Προσδοκιών έχει εισέλθει σε πτωτική πορεία, με το δείκτη πάντως να συγκλίνει στο μέσο όρο της περιόδου 2001-2007.

Διάγραμμα 3.1

Δείκτης Εξαγωγικών Προσδοκιών

Σημείωση: Ο Δείκτης Εξαγωγικών Προσδοκιών υπολογίζεται με βάση: α) τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις παραγγελίες εξωτερικού που έχουν προς εκτέλεση και β) τις προβλέψεις τους για την πορεία των εξαγωγών τους προσεχείς μήνες.

Πηγή: ΙΟΒΕ

Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2007-2010, το 2008 αναμένεται διατήρηση του ρυθμού ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ στο 4%, πρόβλεψη που δείχνει όμως εξαιρετικά αισιόδοξη. Πράγματι από τη μία πλευρά υπάρχουν παράγοντες που προβλέπεται να επιδράσουν ενισχυτικά στο ρυθμό ανάπτυξης και να αναχαιτίσουν τις δυσμενείς συνέπειες στην οικονομία από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου και της έντονης ενίσχυσης του

ευρώ. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας, οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν μέτρα όπως είναι η μείωση των φορολογικών συντελεστών εισοδήματος, η ώθηση των επενδύσεων μέσω του νέου επενδυτικού νόμου και των ΣΔΙΤ, καθώς και οι διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν εξαγγελθεί και αναμένεται να συνεχιστούν. Ωστόσο, οι προβλέψεις αυτές στηρίζονται στην υπόθεση ότι η διεθνής αγορά πετρελαίου δεν θα συνεχίσει την ανοδική της κούρσα και το 2008, και ταυτόχρονα η κρίση στις χρηματοπιστωτικές αγορές θα εξομαλυνθεί.

Πίνακας 3.2

Σύγκριση Προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για τα έτη 2007 - 2009
(σε σταθερές τιμές, ετήσιες % μεταβολές)

	Ε. Επιτροπή			ΟΟΣΑ			ΔΝΤ		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
ΑΕΠ	4,1	3,8	3,7	4,1	3,7	3,9	3,9	3,6	:
Τελική Ζήτηση	4,9	4,5	4,3	3,8	3,8	3,9	:	:	:
Ιδιωτ. Κατανάλωση	3,6	3,4	3,2	3,0	3,1	3,2	:	:	:
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	7,9	7,0	6,3	5,8	6,5	6,7	:	:	:
Ανεργία (%)	8,4	7,9	7,5	8,6	8,4	8,3	8,5	8,5	:
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	3,1	3,2	3,2	2,9	3,0	3,2	3,0	3,2	:
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-2,9	-1,8	-1,8	-2,9	-2,0	-2,0	-2,1	-1,9	:

Πηγή: European Commission, Economic forecasts, Autumn 2007, OECD Economic Outlook No 82, December 2007, IMF World Economic Outlook Database October 2007.

Πίνακας 3.3

Μακροοικονομικές προοπτικές στα βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές 2000)

	2007	2008	2009
Πραγματικό ΑΕΠ	4,1	4,0	4,0
Ιδιωτική κατανάλωση	3,2	3,5	3,4
Δημόσια κατανάλωση	4,2	0,7	1,0
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	8,9	10,5	7,3
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	8,4	7,3	7,6
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,8	7,2	7,0
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-2,7	-1,6	-0,8
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ)	93,4	91,0	87,3
<i>Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ</i>			
Εξωτερικό Ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών	-1,36	-1,35	-1,10
Εγχώρια τελική ζήτηση	5,39	5,63	4,79
<i>Εξελίξεις στις τιμές</i>			
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	3,0	2,8	2,8
ΕνΔΤΚ	2,9	2,8	2,7
Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης	2,7	2,8	2,7
<i>Εξελίξεις στην αγορά εργασίας</i>			
Απασχόληση	1,8	1,9	1,7
Ποσοστό ανεργίας	7,6	6,8	6,3
Κατά κεφαλήν αμοιβές	6,1	5,3	5,0

Πηγή: ΥΠΟΙΟ (Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2007-2010, Δεκέμβριος 2007)

Έτσι, με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον, οι εκτιμήσεις για το ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ θα πρέπει να είναι μετριοπαθέστερες. Μία πρόβλεψη για ανάπτυξη της τάξης του 3,7-3,8% δείχνει πιο ρεαλιστική και αντικατοπτρίζει τις σαφείς επιδράσεις δυσμενών εξελίξεων στο διεθνές περιβάλλον. Προς την κατεύθυνση αυτή συμφωνούν και οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών για το ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να κυμαίνονται στο 3,8%, ενώ τις αντίστοιχες του ΔΝΤ και του ΟΟΣΑ να είναι ακόμα ηπιότερες (στο 3,6% και 3,7% αντίστοιχα). Λαμβάνοντας συνεπώς υπόψη τις παραπάνω αβεβαιότητες, καθώς και τις τρέχουσες εξελίξεις του τελευταίου εξαμήνου του 2007, οι εκτιμήσεις για το 2008 περιλαμβάνουν τις ακόλουθες τάσεις:

α) τη σχετική επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου της εγχώριας ζήτησης

β) τη συνέχιση της αρνητικής συμβολής στη μεταβολή του πραγματικού ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών, χωρίς ωστόσο να υπερβαίνει την αντίστοιχη των προηγούμενων τελευταίων ετών.

γ) τη διατήρηση του υψηλού ρυθμού αύξησης της επενδυτικής δραστηριότητας από τις εγχώριες επιχειρήσεις και τη συνεπακόλουθη επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των επιχειρηματικών επενδύσεων, αλλά και των συνολικών ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

δ) την υποχώρηση του ρυθμού ανόδου της ιδιωτικής κατανάλωσης, αφού ήδη από το 2007 υποχωρεί στο 3,1% (μέσος όρος

έτους) από 4,2% το 2006. Άλλωστε, σημαντικό ρόλο στην τόνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης τα τελευταία χρόνια έχει παίξει τόσο η αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, όσο και η πιστωτική επέκταση των καταναλωτών, η οποία πάντως επιβραδύνθηκε τους τελευταίους μήνες σε σχέση με το 2006.

ε) το ενδεχόμενο περαιτέρω ανόδου των τιμών του πετρελαίου και της δημιουργίας πληθωριστικών πιέσεων που μπορεί να συγκρατήσουν την ανοδική πορεία της οικονομίας. Παρόλα αυτά, και σύμφωνα πάντα με το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας, ο πληθωρισμός για το 2008 προβλέπεται να υποχωρήσει στο 2,8% από το 2,9% το 2007, εξέλιξη η οποία είναι αδύνατον να επιτευχθεί, κρίνοντας από την πορεία των τιμών τους τελευταίους μήνες.

στ) τη διατήρηση της καταναλωτικής πίστης σε σχετικά υψηλό επίπεδο, παρά την ταυτόχρονη μείωση του ρυθμού αύξησης του καταναλωτικού δανεισμού.

ζ) την αύξηση της απασχόλησης και τη συνέχιση της υποχώρησης της ανεργίας. Παρόλα αυτά, σε συγκεκριμένους κλάδους της οικονομίας (Βιομηχανία, Κατασκευές) αναμένεται μείωση της απασχόλησης, γεγονός που μπορεί να σηματοδοτεί και μια δυσκαμψία στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

η) τη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης, πρόβλεψη η οποία επισημαίνεται και από τους διεθνείς οργανισμούς (ΕΕ, ΟΟΣΑ) για το 2008.

3.2 Εξελίξεις και Προοπτικές σε βασικούς τομείς της οικονομίας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι τριμηνιαίοι δείκτες δραστηριότητας που καταρτίζει η ΕΣΥΕ και οι οποίοι αποτυπώνουν την πορεία του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων σε κλάδους των Κατασκευών, του Εμπορίου και των Υπηρεσιών. Οι δείκτες αυτοί συνεισφέρουν σε μία ευρύτερη απεικόνιση της πλευράς της προσφοράς της οικονομίας και αποτυπώνουν την ένταση της εγχώριας ζήτησης.

Βιομηχανία

Η βιομηχανική παραγωγή επιταχύνθηκε σημαντικά το 2007: ο μέσος ετήσιος Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής αυξήθηκε κατά 2,2% σε σχέση με το 2006, όταν η αντίστοιχη αύξηση πέρυσι ήταν μόλις 0,5%. Τον Δεκέμβριο του 2007 (τελευταίος μήνας με διαθέσιμα στοιχεία) ο γενικός δείκτης ήταν στις 98,3 μονάδες (2000=100) δηλαδή 0,8 και 3,2 μονάδες πάνω από την επίδοση του αντίστοιχου μήνα του 2006 και 2005 (Διάγραμμα 3.1).

Η αύξηση του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής το 2007 προήλθε από όλους τους επιμέρους τομείς, με εξαίρεση τα Ορυχεία – Λατομεία. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης παραγωγής των Ορυχείων – Λατομείων παρουσίασε οριακή μείωση κατά 0,6% σε σχέση με το 2006, ενώ από την άλλη πλευρά, ανοδικά κινήθηκαν οι δείκτες παραγωγής της Μεταποίησης και του Ηλεκτρισμού - Φυσικού Αερίου - Νερού, ο μιν πρώτος κατά 1,8%, ο δε δεύτερος κατά 4,7%. Αναλυτικότερα:

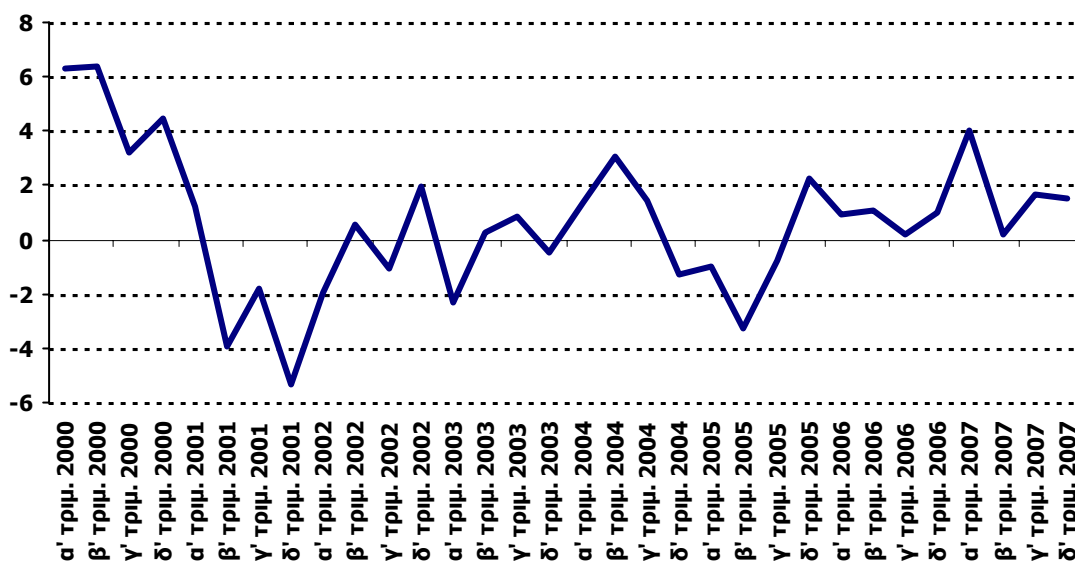
Στη **Μεταποίηση**, τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση παραγωγής σημειώνουν οι βιομηχανίες μεταφορικών μέσων (31,4%, έναντι πτώσης της παραγωγής κατά 5,7% το 2006), ενώ μεγάλη σχετικά ήταν και η αύξηση της παραγωγής του κλάδου των οργάνων ακριβείας (19,6%). Ωστόσο, η σημαντικότερη συμβολή στην αύξηση του δείκτη προήλθε από την αύξηση της παραγωγής στους δυο βασικότερους κλάδους της μεταποίησης: τα τρόφιμα – ποτά (3,7%) και τα παράγωγα πετρελαίου και άνθρακα (2,9%). Ανοδική ήταν η πορεία της παραγωγής το 2007 και για τον κλάδο των χημικών προϊόντων (7,2%), όταν μάλιστα πέρυσι η τάση ήταν αρνητική (-7,0%). Στον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών η παραγωγή ήταν μειωμένη κατά 5,7% το 2007, ενώ η παραγωγή βασικών μετάλλων ήταν περίπου όση και το 2006.

Στον τομέα **Ηλεκτρισμού - Φυσικού Αερίου - Νερού** και οι τρεις κλάδοι παρουσιάζουν υψηλότερη παραγωγή το 2007 σε σχέση με το 2006, ωστόσο ο μεγαλύτερος ρυθμός αύξησης αφορά στην παραγωγή και διανομή φυσικού αερίου (22,6% έναντι 3,5% στο ηλεκτρικό ρεύμα και 1,1% στο νερό).

Στα **Ορυχεία – Λατομεία**, η υποχώρηση του Δείκτη Βιομηχανικής Παραγωγής προέρχεται κυρίως από τη σημαντική μείωση κατά 18,2% σε σχέση με το 2006 της παραγωγής στον κλάδο άντλησης αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου, Οι υπόλοιποι υποκλάδοι σημείωσαν ηπιότερη πτώση της παραγωγής το 2007, ενώ μόνο ο υποκλάδος εξόρυξης άνθρακα και λιγνίτη είχε ανοδική πορεία.

Διάγραμμα 3.2

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στη Μεταποίηση
(% μεταβολή με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Συνολικά, στις κύριες ομάδες των βιομηχανικών κλάδων εντονότερη ήταν η άνοδος της παραγωγής σε μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά (3,9% κατά μέσο όρο το 2007 και ακολούθησε ο τομέας της ενέργειας (3,7%). Μικρή άνοδο σημείωσε και ο Δείκτης Παραγωγής Ενδιάμεσων Αγαθών (0,1%), ενώ στον αντίποδα, η παραγωγή Κεφαλαιουχικών και Διαρκών Καταναλωτικών Αγαθών το 2007 ήταν μικρότερη σε σχέση με το 2006.

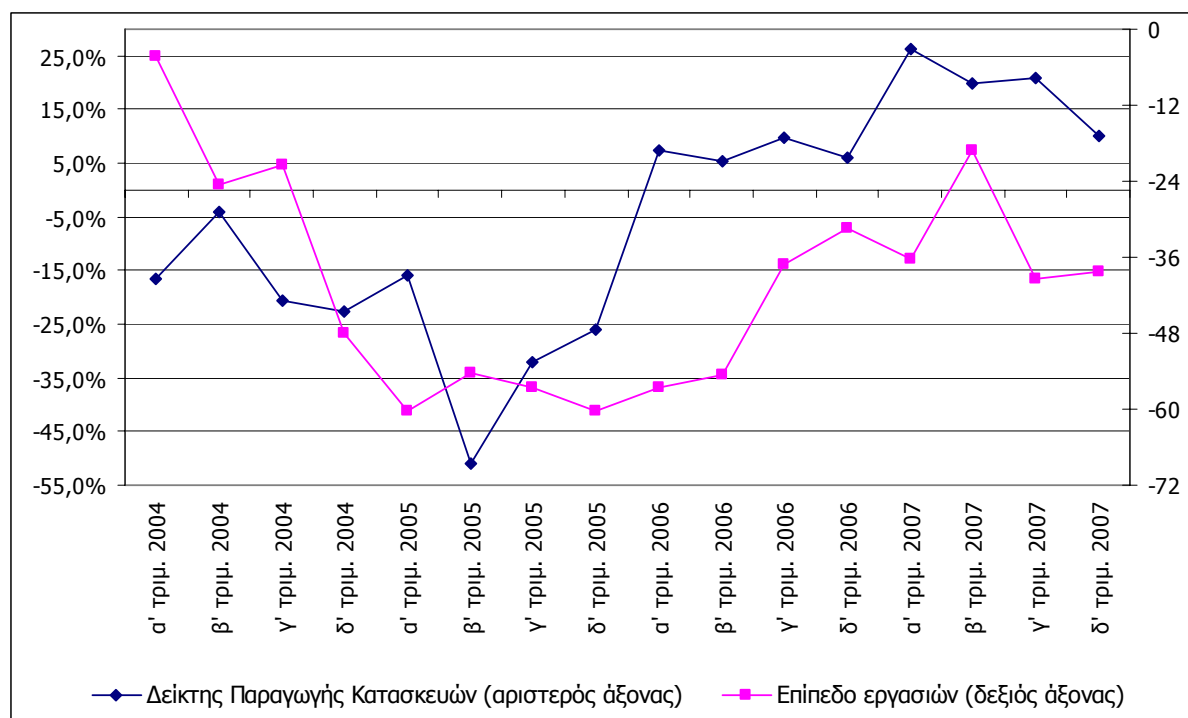
Κατασκευές

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο γενικός δείκτης παραγωγής στις Κατασκευές το 2007, παρουσίασε σημαντική αύξηση κατά 18,3% έναντι αύξησης μόλις 7,1% το 2006. Ωστόσο από την

υψηλότερη επίδοση του α' τριμήνου του 2007 που αποτελεί την κορυφαία επίδοση των τελευταίων ετών, ο δείκτης εισέρχεται σε πορεία επιβράδυνσης. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 3.2, οι εξελίξεις αυτές συγκλίνουν με τα αποτελέσματα της Οικονομικής Συγκυρίας και πιο συγκεκριμένα τον Δείκτη Επιπέδου Εργασιών του κλάδου των Κατασκευών. Ο δείκτης το β' τρίμηνο του 2007 αυξήθηκε σημαντικά, ωστόσο, στο δεύτερο μισό του 2007 οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο των εργασιών τους γίνονται και πάλι έντονα αρνητικές. Έτσι όπως είχε επισημανθεί και στην προηγούμενη έκθεση του ΙΟΒΕ η υποχώρηση θα αποτυπωνόταν και στα εθνικολογιστικά στοιχεία, όπως και έγινε τελικά.

Διάγραμμα 3.3

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές (ετήσιες μεταβολές) και Δείκτης Επίπεδου Εργασιών (διαφορά σταθμισμένων ποσοστών απαντήσεων για υψηλότερο – χαμηλότερο του κανονικού επιπέδου εργασιών)

Πηγή: ΕΣΥΕ - ΙΟΒΕ

Λιανικό Εμπόριο

Ο Δείκτης Όγκου (κύκλος εργασιών σε σταθερές τιμές) στο Λιανικό Εμπόριο κινείται ανοδικά τα τελευταία χρόνια και τον Δεκέμβριο του 2007 αγγίζει τις 169,6 μονάδες (2000=100,0). Σε ετήσια βάση, ο δείκτης το 2007 κινήθηκε υψηλότερα κατά 2,3% σε σχέση με το 2006. Η εξέλιξη αυτή τροφοδοτείται από την αύξηση τόσο του δείκτη της κατηγορίας καταστημάτων ειδών διατροφής (0,9%), όσο και του δείκτη της κατηγορίας καταστημάτων ειδών εκτός διατροφής (3,6%).

Ειδικότερα η αύξηση του δείκτη το 2007 οφείλεται στην αύξηση σχεδόν όλων των δεικτών στις επιμέρους κατηγορίες καταστημάτων, εκτός των τροφίμων-ποτών-καπνού, όπου σημειώνεται υποχώρηση της τάξης του 2,4% σε σχέση με το 2006. Από την άλλη πλευρά, σημαντικά αυξημένες ήταν το 2007 οι πωλήσεις των καταστημάτων επίπλων-ηλεκτρικών ειδών (6,6%) και των βιβλίων-χαρτικών (6,7%) (βλ. Πίνακα 3.4).

Πίνακας 3.4

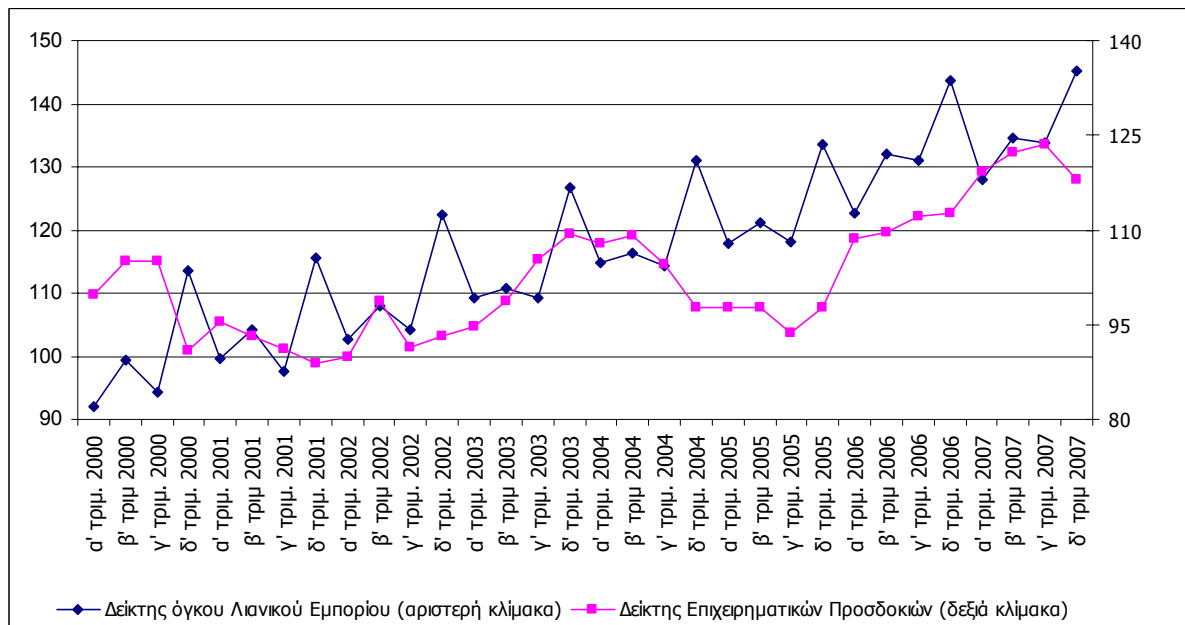
Ετήσιες Μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2000=100,0)		
	Ιαν. - Δεκ. 2007	Ιαν. - Δεκ. 2006	Ετήσια Μεταβολή
Γενικός Δείκτης	135,5	132,4	2,3%
Ι. Επιμέρους κατηγορίες καταστημάτων			
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	152,3	149,2	2,1%
Πολυκαταστήματα	160,1	155,9	2,7%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	108,8	111,4	-2,4%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	137,9	135,7	1,7%
Ένδυση-Υπόδηση	112,7	111,4	1,1%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλ.	149,0	139,7	6,6%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	137,3	128,7	6,7%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2000=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: ΕΣΥΕ-IOBE

Πίνακας 3.5

Κλαδικό Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	Μέσος όρος 2007	Μέσος όρος 2006	ποσοστιαία μεταβολή
Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός	121,0	115,3	4,9
Υφάσματα - Ένδυση - Υπόδηση	138,4	114,5	20,9
Είδη Οικιακού εξοπλισμού	130,6	125,9	3,7
Οχήματα - Ανταλλακτικά	115,5	105,5	9,5
Πολυκαταστήματα	121,0	109,5	10,5
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	120,8	110,8	9,0

Το θετικό κλίμα στον τομέα του Λιανικού Εμπορίου αποτυπώνεται και στα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, όπου είναι εμφανής η βελτίωση του κλίματος το 2007 σε όλους τους επιμέρους κλάδους που μελετώνται (Πίνακας 3.5). Η μεγαλύτερη βελτίωση καταγράφεται στον κλάδο *Ένδυση-Υπόδηση* το 2007, ενώ ιδιαίτερα αυξημένη ήταν και η ικανοποίηση στον κλάδο των *Ειδών Οικιακού Εξοπλισμού*.

Χονδρικό Εμπόριο

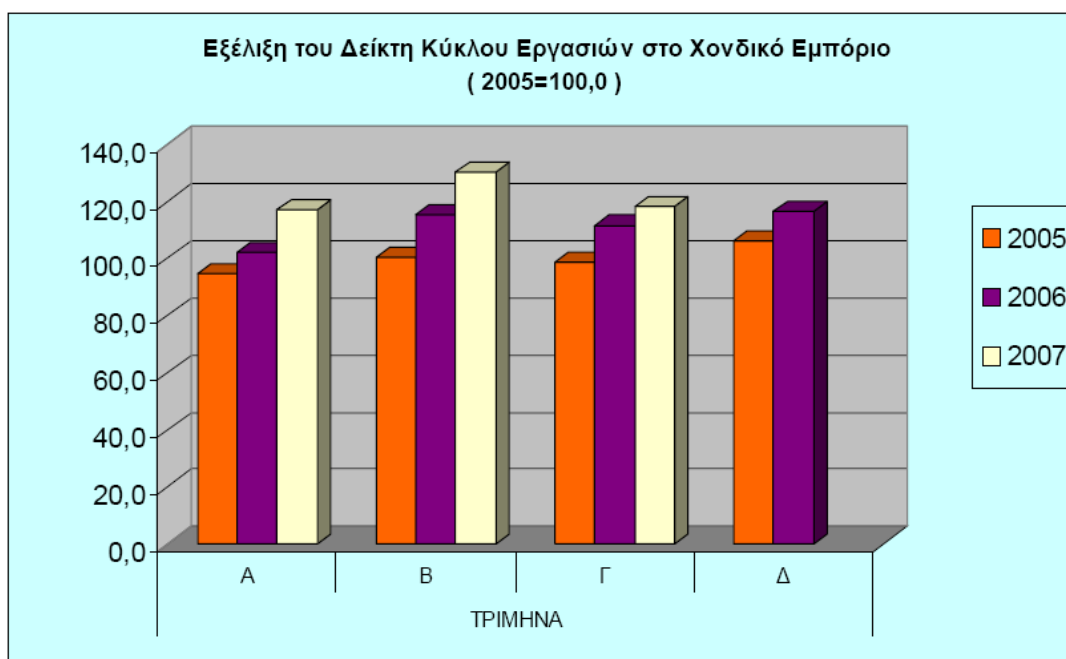
Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο δείκτης κύκλου εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο το γ' τρίμηνο του 2007, παρουσίασε αύξηση της τάξης του 5,9% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006, σε σημαντική επιβράδυνση έναντι του 13,1% του 2006). Άλλωστε και σε σύγκριση με το β' τρίμηνο του 2007 ο δείκτης παρουσίασε μείωση κατά 9,2%, ένα-

ντι μείωσης 3,0% στην αντίστοιχη σύγκριση του 2006. Επομένως η συνήθης επιβράδυνση η οποία σημειώνεται στο τρίτο τρίμηνο κάθε έτους φαίνεται να έχει εντονότερα χαρακτηριστικά το 2007.

Υπηρεσίες

Η ΕΣΥΕ, καταρτίζει από το 2005 σε τριμηνιαία βάση τρεις πρόσθετους κλαδικούς δείκτες δραστηριότητας (κύκλου εργασιών) σε επιλεγμένους κλάδους των υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα οι δείκτες αυτοί αφορούν: (α) τον τομέα των Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων που αντικατοπτρίζει τις εξελίξεις στο κλάδο NACE: 64, (β) τον τομέα των Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος NACE: 72) και (γ) τις Λοιπές Επιχειρηματικές Δραστηριότητες, που αποδίδει την πορεία εργασιών στον κλάδο NACE: 74. Αναλυτικότερα η πορεία των δεικτών αυτών κατά το γ' τρίμηνο του 2007 είναι η εξής:

Διάγραμμα 3.5

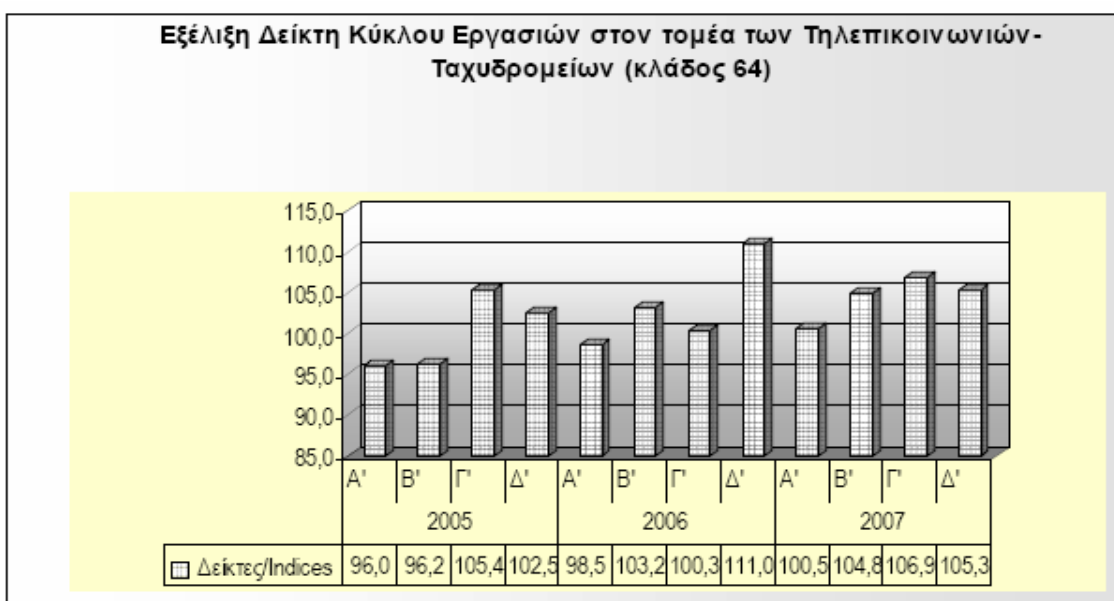

Πηγή: ΕΣΥΕ

Ο δείκτης κύκλου εργασιών στις Υπηρεσίες Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων παρουσίασε αύξηση κατά 6,6% το γ' τρίμηνο του 2007, έναντι μείωσης κατά 4,8% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Αλλά και σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (το β' τρίμηνο του 2007) παρουσιάζει αύξηση κατά 2,1%, όταν η αντίστοιχη εξέλιξη πέρυσι ήταν αρνητική (-2,8%). Κατά το μεγαλύτερο μέρος αυτές οι εξελίξεις

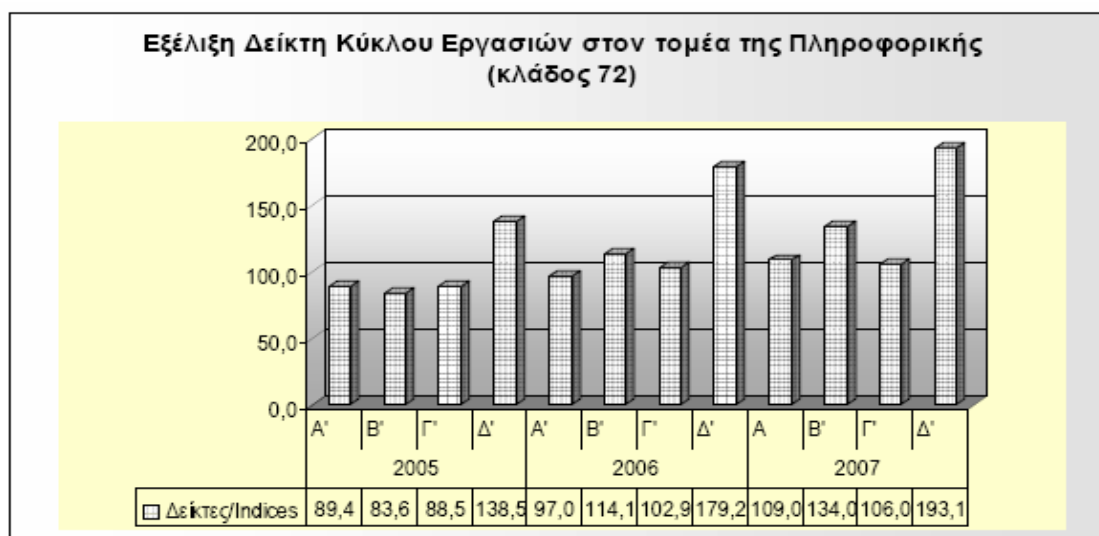
οφείλονται στο τμήμα των τηλεπικοινωνιών, κλάδος στον οποίο σημειώνονται ραγδαίες εξελίξεις την τελευταία διετία, με άξονα αφενός τη διαδικασία υποκατάστασης της σταθερής τηλεφωνίας από την κινητή, αφετέρου τη διάδοση της ευρυζωνικότητας και των νέων ενοποιημένων υπηρεσιών που προσφέρονται από τις επιχειρήσεις του κλάδου (double play, triple play, κτλ).

Διάγραμμα 3.6 (2005 = 100)

Πηγή: ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 3.7 (2005 = 100)

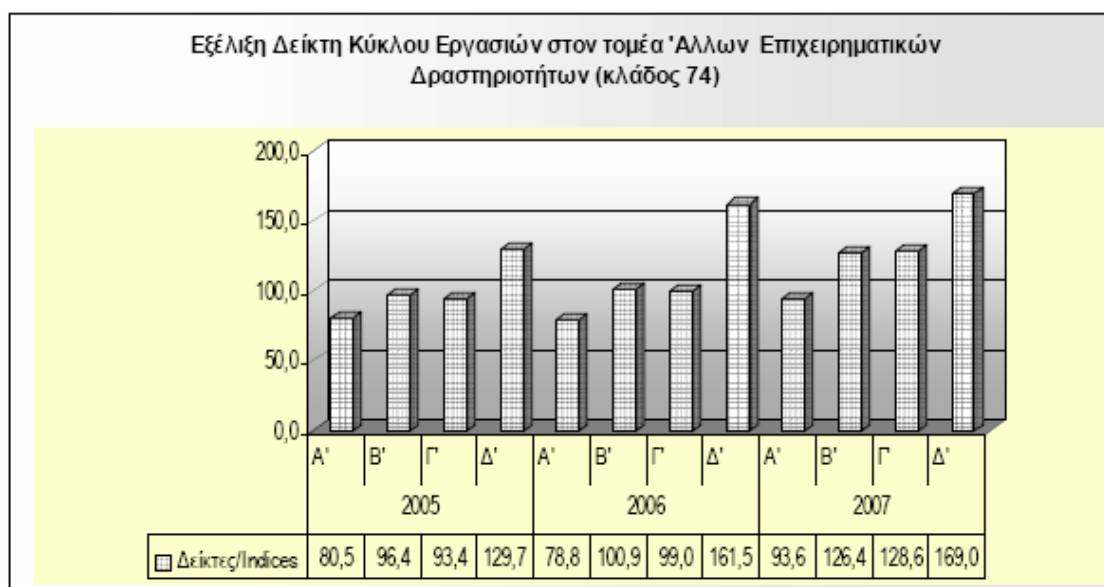

Πηγή: ΕΣΥΕ

Αντίθετα, στον κλάδο των Υπηρεσιών Πληροφορικής, ο δείκτης κύκλου εργασιών παρουσίασε αύξηση μόνο κατά 3,0% σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2006, όταν το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006 είχε σημειωθεί άνοδος πάνω από 16,3%. Αλλά και σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο ο δείκτης εμφανίζεται μειωμένος κατά 20,9% έναντι μείωσης 9,8% στην αντίστοιχη σύγκριση του 2006. Ο κύκλος εργασιών των Υπηρεσιών πληροφορική εμφανίζεται επομένως αρκετά ευμετάβλητος κατά την εξεταζόμενη τριετία, χωρίς να μπορεί να επαναλάβει την «έκρηξη» του τέταρτου τριμήνου του 2006.

Τέλος, ο δείκτης κύκλου εργασιών στις Υπηρεσίες Άλλων Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων παρουσιάζει επίσης άνοδο, γεγονός που υποδηλώνει ενισχυμένη δραστηριότητα στον κλάδο σε σχέση με πέρυσι. Πράγματι, ο σχετικός δείκτης σημείωσε σημαντική αύξηση το γ' τρίμηνο του 2007 κατά 29,8% σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο πέρυσι, επίδοση πολλαπλάσια της αντίστοιχης του 2006 (6,1%). Ο δείκτης διατηρεί έτσι τη δυναμική που είχε αναπτύξει από το β' τρίμηνο του 2007, καθώς δεν φαίνεται να καταγράφεται η συνήθης εποχική μείωση που σημειώθηκε τόσο το 2005, όσο και το 2006.

Διάγραμμα 3.8

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πίνακας 3.6

Κλαδικό Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

	Μέσος όρος 2007	Μέσος όρος 2006	ποσοστιαία μεταβολή
Ξενοδοχεία – Εστιατόρια	110,4	102,2	8,0
Τουριστικά Γραφεία – Πρακτορεία	112,7	116,7	-3,4
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	93,7	92,1	1,7
Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί (πλην Τραπεζών)	107,4	110,4	-2,7
Σύνολο Υπηρεσιών	106,6	103,7	2,8

Η ικανοποιητική δραστηριότητα κατά το 2007 είναι εμφανής και στα κλαδικά αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE στον τομέα των Υπηρεσιών (Πίνακας 3.6). Ο δείκτης το 2007 διαμορφώνεται στις 106,6 μονάδες έναντι 103,7 μονάδες το 2006, με την άνοδο να προέρχεται κυρίως από τα *Ξενοδοχεία-Εστιατόρια*. Στον κλάδο αυτό οι προσδοκίες παρουσιάζουν σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2006, γεγονός που φανερώνει την ικανοποίηση από την επιχειρηματική δραστηριότητα το 2007. Η άνοδος αυτή στηρίζει συνολικά τον Δείκτη Επιχειρηματικών Προσδοκιών των Υπηρεσιών και αντισταθμίζει την υποχώρηση στους άλλους κλάδους. Πράγματι, τόσο ο δείκτης των *Τουριστικών Γραφείων*, όσο και των *Ενδιάμεσων Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών* παρουσιάζει μείωση το 2007, αν και κινείται υψηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου του, ενώ οριακά υψηλότερα διαμορφώθηκε ο αντίστοιχος Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις *Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις*.

3.3 Οι Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας

Ανοδικά κινήθηκαν οι εξαγωγές κατά το 2007, ωστόσο επιβραδύνονται σημαντικά σε σχέση με το 2006. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία (ΕΣΥΕ, ΠΣΕ, ΚΕΕΜ), κατά το διάστημα Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2007, η συνολική αξία των εξαγωγών αυξήθηκε μόλις κατά 4%, όταν για το ίδιο διάστημα του 2006 είχε αυξηθεί κατά 18,5%. Την ίδια περίοδο οι εισαγωγές σημείωσαν ταχύτερη αύξηση της τάξης του 9,7%, παρόλο που επιβραδύνθηκαν σε σχέση με το 2006 (15,1%).

Έτσι, το εμπορικό έλλειμμα συνεχίζει να διευρύνεται με ρυθμό πάνω από 11%, ξεπερνώντας το πρώτο εντεκάμηνο του έτους τα 51,3 δισεκ. ευρώ (50 δισεκ. περίπου την ίδια περίοδο το 2006). Έτσι οι εξαγωγές αγαθών καλύπτουν το 30,8% περίπου των δαπανών για τις εισαγωγές, όταν την ίδια περίοδο το 2006 κάλυπταν το 32,5%. Η επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού των εξαγωγών οφείλεται κυρίως στην υποχώρηση των εξαγωγών των πρώτων υλών και των καυσίμων. Αναλυτικότερα:

Οι εξαγωγές του **αγροτικού τομέα** αυξήθηκαν οριακά κατά 0,3%, αντιπροσωπεύοντας το 19,4% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών, έναντι 20% το αντίστοιχο διάστημα του 2006. Οι εξαγωγές της μεγαλύτερης κατηγορίας «τρόφιμα και ζώα ζωντανά» που κάλυψαν το 14,5% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών κινήθηκαν ταχύτερα καθώς αυξήθηκαν κατά 6,6%. Από την άλλη πλευρά, η μείωση των εξαγωγών στα «λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης» συνεχίζει να είναι έντονη (-27,7%), ενώ οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «ποτά και καπνός» μειώνονται οριακά (-1,6%).

Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση (κατά 7,8%) των εξαγωγών **βιομηχανικών προϊόντων**, οι οποίες την περίοδο Ιανουαρίου – Νοεμβρίου αντιπροσωπεύουν το 60,5% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Άνοδο πολύ μεγαλύτερη του συνόλου σημείωσαν και οι εξαγωγές των υποκατηγοριών «βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη» (9,4%), «χημικά προϊόντα και συναφή» (9%) και «μηχανήματα και υλικό μεταφορών» (12,5%), ενώ αντίθετα υπο-

χώρησαν οι εξαγωγές της υποκατηγορίας «διάφορα βιομηχανικά είδη» (1,6%).

Οι εξαγωγές των **πρώτων υλών** την περίοδο Ιανουαρίου – Νοεμβρίου μειώνονται αισθητά κατά 17,7%, παρόλο που αντιπροσωπεύουν σχετικά μικρό ποσοστό των ελληνικών εξαγωγών (μόλις 4,6%), ενώ μειωμένες κατά 2% ήταν και οι εξαγωγές των **καυσίμων**, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 12,4% του συνόλου των εξαγωγών. Ιδιαίτερα έντονη τέλος ήταν η αύξηση των εξαγωγών της κατηγορίας «**είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες**» (39,3%), τα οποία ωστόσο δεν αντιπροσωπεύουν παρά μόνο το 3,1% του συνόλου.

Σε όρους κατεύθυνσης, οι εξαγωγές αυξήθηκαν προς τις μεγάλες γεωγραφικές αγορές της ΕΕ-25 (4,1%), με ισχυρή άνοδο στα Βαλκάνια (17%), αλλά και στις χώρες της Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής), ενώ περιορίστηκαν στις χώρες της Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής (-33,3%), της Ν.Α. Ασίας (-20,4%) και των υπολοίπων χωρών του ΟΟΣΑ.

Αναλυτικότερα, οι εξαγωγές προς τον **ανεπτυγμένο κόσμο (ΟΟΣΑ)**, κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2007 μειώθηκαν κατά 1% και συνολικά αντιπροσωπεύουν το 56,6% των συνολικών εξαγωγών. Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Ε.Ε.- 25 αυξήθηκαν κατά 4,1% (54% του συνόλου), όμως στα 15 παλαιότερα μέλη εμφανίζουν μείωση κατά 0,5% (43,1% του συνόλου). Η εξέλιξη αυτή προκαλείται από τη μείωση σε βασικούς **εταίρους στην**

ΕΕ-15, όπως Γαλλία (-3,8%), Ολλανδία (-5%), Ιταλία (-1,5%), Ηνωμένο Βασίλειο (-6,9%), Ισπανία (-13,2%). Η Γερμανία παραμένει η κυριότερη εξαγωγική αγορά για την Ελλάδα (αντιπροσωπεύει το 11,5% των εξαγωγών) και για αυτήν την περίοδο, ενώ δεύτερη έρχεται η Ιταλία, η οποία απορροφά το 10,8% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών.

Σημαντικές είναι και οι εξαγωγές στις **χώρες της διεύρυνσης**, αφού σημειώνεται άνοδος της τάξης του 27,1%, με σημαντική ενίσχυση των εξαγωγών προς όλες τις χώρες και ειδικότερα στην Κύπρο κατά 31,7% (η οποία και απορροφά το 6,5% των ελληνικών εξαγωγών). Ικανοποιητική αύξηση των εξαγωγών σημειώνεται και στα **Βαλκάνια** (17%), αγορά στην οποία κατευθύνεται το 18,6% των συνολικών εξαγωγών της χώρας. Εκτός από την Βουλγαρία και την ΠΓΔΜ, όπου η αύξηση είναι σχετικά περιορισμένη (5% και 3,6% αντίστοιχα), στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες, η άνοδος των εξαγωγών ξεπερνά το 20%, ενώ στην περίπτωση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της Κροατίας το ποσοστό των εξαγωγών είναι ιδιαίτερα υψηλό (45,2% και 42% αντίστοιχα).

Αντίθετα, οι εξαγωγές προς τη **Β. Αμερική** σημείωσαν πτώση κατά 1,6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2006. Πράγματι το ποσοστό των εξαγωγών που κατευθύνεται προς τις ΗΠΑ και τον Καναδά, μειώθηκε κατά 4,2% και 8,1%. Το ίδιο συμβαίνει και με τις **υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ**, εκτός Ν. Κορέας, όπου καταγράφεται σημαντική μείωση της τάξης του 20,9%.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές (σε εκατ. ευρώ), προσωρινά στοιχεία

	Ετησία στοιχεία (2005-2006)					Ιανουάριος – Νοέμβριος				
	Αξία		Μεταβολή (%)	Σύνθεση (%)		Αξία		Μεταβολή (%)	Σύνθεση (%)	
	2005	2006	06/05	2005	2006	2006	2007	07/06	2006	2007
Αγροτικά Προϊόντα	3.032,2	3.322,5	9,6	21,6	20,0	3.054,4	3.064,0	0,3%	20,1%	19,4%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	2.074,3	2.333,8	12,5	14,8	14,0	2.148,1	2.290,0	6,6%	14,1%	14,5%
Ποτά & καπνός	559,3	508,2	-9,1	4,0	3,1	455,1	447,6	-1,6%	3,0%	2,8%
Λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	398,5	480,4	20,6	2,8	2,9	451,2	326,4	-27,7%	3,0%	2,1%
Πρώτες Ύλες	691,8	1.061,7	53,5	4,9	6,4	877,2	721,7	-17,7%	5,8%	4,6%
Πρώτες ύλες μη εδωδιμες εκτός από καύσιμα	691,8	1.061,7	53,5	4,9	6,4	877,2	721,7	-17,7%	5,8%	4,6%
Καύσιμα	1.322,9	2.170,5	64,1	9,4	13,0	2.006,3	1.966,6	-2,0%	13,2%	12,4%
Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	1.322,9	2.170,5	64,1	9,4	13,0	2.006,3	1.966,6	-2,0%	13,2%	12,4%
Βιομηχανικά Προϊόντα	8.641,6	9.644,8	11,6	61,5	57,9	8.884,7	9.574,1	7,8%	58,4%	60,5%
Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	2.049,7	2.177,4	6,2	14,6	13,1	2.021,2	2.203,5	9,0%	13,3%	13,9%
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	2.874,2	3.412,3	18,7	20,5	20,5	3.171,8	3.471,5	9,4%	20,9%	21,9%
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	1.786,5	2.092,5	17,1	12,7	12,6	1.889,6	2.126,0	12,5%	12,4%	13,4%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.931,2	1.962,5	1,6	13,7	11,8	1.802,1	1.773,1	-1,6%	11,8%	11,2%
Άλλα	362,1	452,2	24,9	2,6	2,7	386,3	496,4	28,5%	2,5%	3,1%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	362,1	452,2	24,9	2,6	2,7	386,3	496,4	28,5%	2,5%	3,1%
Συνολικές Εξαγωγές	14.050,5	16.651,7	18,5	100,0	100,0	15.208,9	15.822,7	4,0%	100,0%	100,0%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Επεξεργασία στοιχείων από το ΚΕΕΜ

Άλλες αξιοσημείωτες μεταβολές αφορούν στη συνέχιση της ανοδικής πορείας των εξαγωγών προς τις **χώρες της πρώην ΕΣΣΔ** (αύξηση 19,3%). Την ίδια περίοδο, μειωμένες κατά 33,3% είναι οι εξαγωγές προς τις χώρες της Μ. Ανατολής της Β. Αφρικής και προς τις χώρες της ΝΑ Ασίας κατά 20,4%. Από άλλες ανεπτυγμένες χώρες, σημειώνεται η σημαντική αύξηση των

εξαγωγών προς Ιαπωνία (κυρίως λοιπά πετρελαιοειδή), όπου οι εξαγωγές υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το 2006 (125,8%), ενώ στην αγορά της Ινδίας και της Κίνας οι εξαγωγικές επιδόσεις μειώθηκαν (κατά 8,1% και 13,7% αντίστοιχα).

Τέλος, σε ό,τι αφορά τις **εισαγωγές**, η άνοδος εντοπίζεται και πάλι σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων εκτός των καυσίμων,

όπου σημειώνεται μείωση της τάξης του 14,8%. Οι εισαγωγές **βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων** αυξήθηκαν κατά 15% και 11,4% αντίστοιχα, αντιπροσωπεύοντας μαζί το 81% περίπου του συνόλου των ελληνικών εισαγωγών της εξεταζόμενης περιόδου. Οι εισαγωγές **πρώτων υλών** και οι μικρής αξίας εισαγωγές «**ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορίες**» αυξήθηκαν κατά 29,8% και 243,3% αντιστοίχως.

Ανά γεωγραφική περιοχή, οι εισαγωγές μειώνονται το 2007 μόνο από την Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (κατά -4,4%) και τη Β. Αφρική και Μ. Ανατολή (-9,5%), ενώ από όλες τις υπόλοιπες γεωγραφικές ζώνες αυξάνονται. Η υψηλότερη αύξηση των εισαγωγών προέρχεται από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής (57%), από όπου όμως εισάγεται πολύ μικρό ποσοστό του συνόλου (1,4%). Υψηλή ήταν ωστόσο και η άνοδος των εισαγωγών από τις χώρες της διεύρυνσης (39,9%), τη Β. Αμερική (43,10%), τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ (40,9%). Τέλος, οι εισαγωγές από την Ινδία μειώθηκαν κατά 4,8%, ενώ από την Κίνα αυξήθηκαν κατά 50,6%.

3.4 Απασχόληση - Ανεργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, το γ' τρίμηνο του 2007 το **ποσοστό της ανεργίας** υποχώρησε στο 7,9% έναντι 8,1% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006 ενώ στο δ' τρίμηνο κινείται στο 8,1% έναντι 8,8% το δ' τρίμηνο του 2006. Το ποσοστό του γ' τριμήνου αυτό είναι το χαμηλότερο που σημειώνεται από το 1998. Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας τον Οκτώβριο είναι μάλλον προσωρινή, αφού τον Νοέμβριο ση-

μειώνεται νέα μείωση. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο η ανεργία αυξήθηκε στο 7,9%, έναντι 7,6% τον αντίστοιχο μήνα του 2006, ενώ τον Νοέμβριο υποχωρεί και πάλι στο 7,6%, έναντι του 9,1% τον ίδιο μήνα του 2006. Η επίδοση αυτή, μαζί με εκείνη του Αυγούστου, συνιστούν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας της τελευταίας δεκαετίας στη χώρα.

Αναλυτικότερα, ο **αριθμός των απασχολούμενων** το γ' τρίμηνο του 2007 ανήλθε σε 4.539,3 χιλιάδες άτομα, αυξημένος δηλαδή κατά 1,13% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2006. Επιπλέον, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, οι απασχολούμενοι έχουν αυξηθεί κατά 19.400 (αύξηση κατά 0,43%). Έτσι το ποσοστό του **εργατικού δυναμικού** (απασχολούμενοι και άνεργοι) στο σύνολο του πληθυσμού ηλικίας 15 ετών και άνω φθάνει για το γ' τρίμηνο του 2007 το 53,5%, ποσοστό το οποίο δεν διαφοροποιείται σε σχέση με το αντίστοιχο του 2006. Σχετικά, τέλος, με το δίμηνο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου, ο μέσος αριθμός των απασχολούμενων ενισχύεται περαιτέρω, φθάνοντας τα 4.543 χιλιάδες άτομα. Οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 7,8% ή 32.178 άτομα κατά μέσο όρο το δίμηνο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου, σε σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη του 2006 την ίδια περίοδο, ενώ οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 50.813 άτομα για την ίδια περίοδο σε σύγκριση με πέρυσι.

Σε **επίπεδο τομέα οικονομικής δραστηριότητας**, τα αποτελέσματα παρουσιάζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Έτσι, στον πρωτογενή τομέα παρατηρείται μείωση των απασχολούμενων για το γ' τρίμηνο του 2007 σε σύγκριση με το αντίστοιχο

τρίμηνο του 2006, η οποία φθάνει το 3,4%. Ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας αντίθετα παρουσιάζουν αύξηση της απασχόλησης της τάξης του 3,8% και 0,9%, αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, στον πρωτογενή τομέα σημειώνεται αύξηση της απασχόλησης κατά 4,7% μόνο στην αλιεία, ενώ οι απασχολούμενοι στη γεωργία και την κτηνοτροφία μειώνονται κατά 3,7%. Η υψηλότερη αύξηση της απασχόλησης κατά το γ' τρίμηνο του 2007 στον δευτερογενή τομέα σημειώνεται στον κλάδο των κατα-

σκευών (10%), αλλά και στα ορυχεία – λατομεία (8,2%). Στους κλάδους του τριτογενούς τομέα (στον οποίο εργάζεται πάνω από το 66% των απασχολουμένων), τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζουν οι δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών (7%), υγείας (5,8%), των ξενοδοχείων και εστιατορίων (5%), των ετερόδικων οργανισμών και οργάνων, αλλά και των ιδιωτικών νοικοκυριών που απασχολούν οικιακό προσωπικό (6,9%).

Πίνακας 3.8

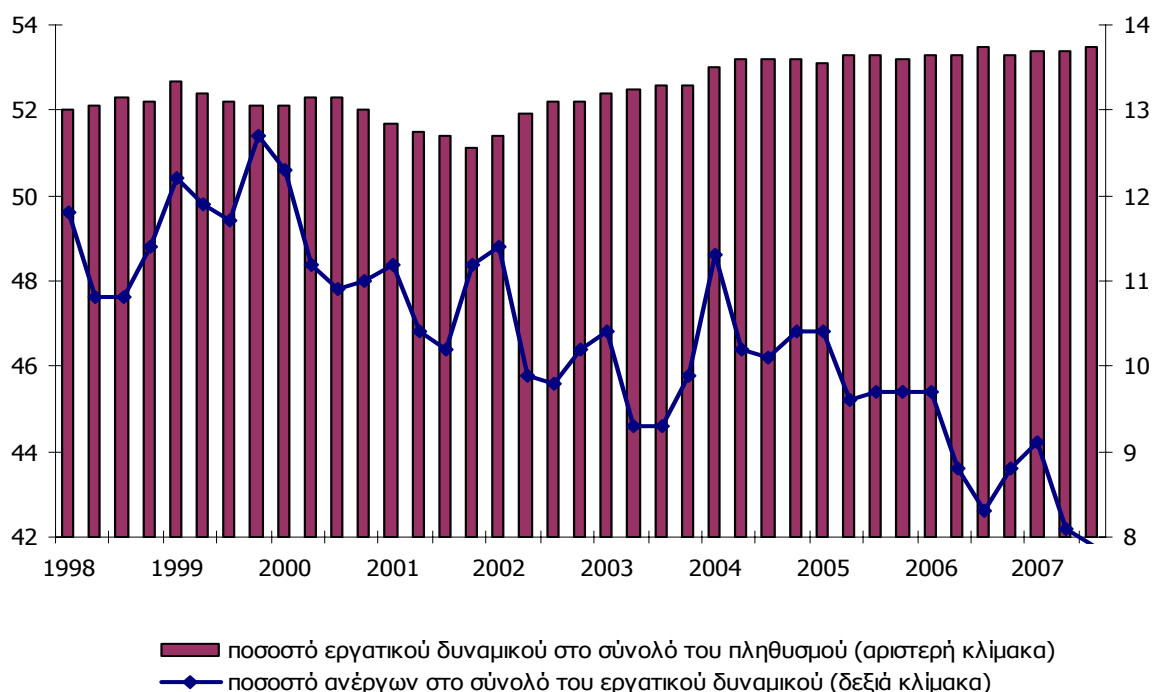
Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (2004-2006 ανά τρίμηνο)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Εργατικό Δυναμικό					
		Σύνολο	% του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	% εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	% εργατικού δυναμικού
α' τριμ. 2004	9.044,8	4.792,9	53,0	4.249,1	88,7	543,8	11,3
β' τριμ. 2004	9.056,9	4.823,2	53,2	4.330,5	89,8	492,7	10,2
γ' τριμ. 2004	9.069,9	4.827,5	53,2	4.341,6	89,9	485,9	10,1
δ' τριμ. 2004	9.082,5	4.831,8	53,2	4.331,4	89,6	500,4	10,4
α' τριμ. 2005	9.094,0	4.827,3	53,1	4.324,8	89,6	502,6	10,4
β' τριμ. 2005	9.102,6	4.848,8	53,3	4.381,9	90,4	466,9	9,6
γ' τριμ. 2005	9.112,9	4.855,3	53,3	4.385,6	90,3	469,8	9,7
δ' τριμ. 2005	9.122,3	4.854,3	53,2	4.383,4	90,3	470,9	9,7
α' τριμ. 2006	9.136,0	4.873,1	53,3	4.400,0	90,3	473,1	9,7
β' τριμ. 2006	9.150,1	4.880,2	53,3	4.452,8	91,2	427,4	8,8
γ' τριμ. 2006	9.164,2	4.902,5	53,5	4.494,2	91,7	408,3	8,3
δ' τριμ. 2006	9.179,1	4.891,2	53,3	4.462,1	91,2	429,1	8,8
α' τριμ. 2007	9.195,4	4.906,9	53,4	4.461,2	90,9	445,7	9,1
β' τριμ. 2007	9.206,7	4.917,9	53,4	4.519,9	91,9	398,0	8,1
γ' τριμ. 2007	9.211,3	4.926,8	53,5	4.539,3	92,1	387,5	7,9
δ' τριμ. 2007	9.216,0	4.915,6	0,533	4.519,1	91,9	396,4	8,1

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Διάγραμμα 3.9

Εξέλιξη του Ποσοστού του Εργατικού Δυναμικού στο Σύνολο του Πληθυσμού και του Ποσοστού των Ανέργων στο Σύνολο του Εργατικού Δυναμικού

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Το **ποσοστό μερικής απασχόλησης** αυξάνεται οριακά σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο και ανέρχεται στο 5,5% των απασχολούμενων. Το 42,5% των μερικώς απασχολούμενων όμως βρίσκεται σε αυτή τη θέση, όχι λόγω επιλογής, αλλά γιατί δεν μπόρεσε να βρει πλήρη απασχόληση, ενώ το 11,4% γιατί φροντίζει μικρά παιδιά ή ενήλικες. Το **ποσοστό ανεργίας των γυναικών** κατά το γ' τρίμηνο του 2007 (12,2%) εξακολουθεί να είναι υπερδιπλάσιο από εκείνο των ανδρών (4,9%), παρόλο που έχει σημειώσει ταχύτερη μείωση από τους άνδρες την ίδια περίοδο (0,8% των γυναικών έναντι 0,2% των ανδρών). Η ίδια εικόνα εξάλλου καταγράφεται και το δίμηνο Οκτωβρίου – Νοεμβρίου, με το ποσοστό ανεργίας των γυναικών κατά μέσο όρο να κυμαίνεται στο 12,1% και των αντρών στο 4,65%.

Στα ηλικιακά χαρακτηριστικά της ανεργίας, σταθερά – αν και περιορίζεται ελαφρά – το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στους **νέους ηλικίας 15-29** ετών (ποσοστό ανεργίας στο 16,9%). Στις νέες γυναίκες μάλιστα, το αντίστοιχο ποσοστό φθάνει στο 23,4% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους. Από το σύνολο των ανέργων, το 87,9% (δηλαδή 343.732 άνεργοι) αναζητά εργασία με πλήρη απασχόληση. Ωστόσο, το 12,6% των ανέργων απέρριψε κάποια πρόταση για ανάληψη εργασίας είτε γιατί δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (21,6%), είτε λόγω μη ικανοποιητικών αποδοχών (21,8%) είτε γιατί δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (16,2%). Το ποσοστό των «**νέων ανέργων**», δηλαδή όσων εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αναζητώντας απασχόληση, ανέρχεται στο 37,1% του συνόλου των ανέρ-

γων. Επισημαίνεται ακόμη ότι, οι **μακροχρόνια άνεργοι** (όσοι αναζητούν δηλαδή εργασία για πάνω από 12 μήνες) αποτελούν το 54,8% του συνόλου. Τέλος, το **ποσοστό των μισθωτών** υπολογίζεται για το γ' τρίμηνο στο 64,7%, σταθερά χαμηλότερο του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (80%), εφόσον το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων – είτε με προσωπικό είτε χωρίς - αγγίζει το 29%. Το υπόλοιπο 6,3% είναι βοηθοί σε οικογενειακή επιχείρηση.

Ως προς το **επίπεδο εκπαίδευσης**, το ποσοστό ανεργίας βρίσκεται οριακά πάνω από το συνολικό, κυρίως σε εκείνους που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (8%), στους απόφοιτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (9,8%), καθώς και σε όσους έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (8,5%). Χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από την άλλη παρατηρείται στα άκρα, δηλαδή στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (6,8%), καθώς και στις κατηγορίες του πληθυσμού, που έχουν απολυτήριο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (6,2%) ή έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις αυτής της βαθμίδας (5,8%).

Σε **επίπεδο Περιφέρειας** το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας και κατά το γ' τρίμηνο καταγράφεται στη Δυτική Μακεδονία (11,9%) και στη Δυτική Ελλάδα (10%). Στον αντίποδα, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στην Κρήτη (3%), στο Νότιο Αιγαίο (4,3%) και τα νησιά του Ιονίου (4,4%). Η εικόνα αυτή δεν μετα-

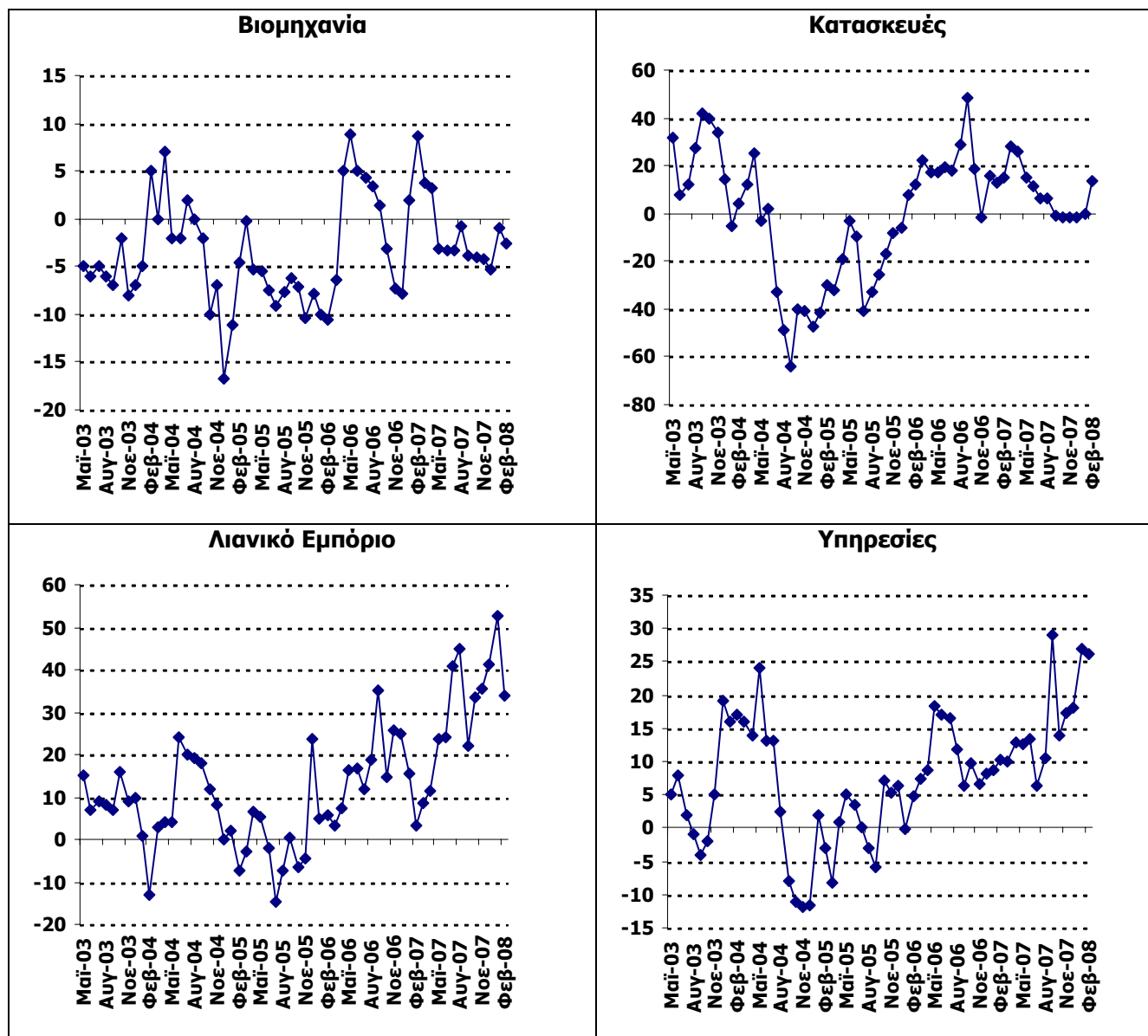
βάλλεται σημαντικά τον Οκτώβριο και Νοέμβριο, αφού κατά μέσο όρο η ανεργία είναι υψηλότερη στη Δυτική Ελλάδα (11,6%) και την Ήπειρο (10,2%).

Πρόσθετα στοιχεία για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης, προσφέρουν οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE. Από τα στοιχεία των ερευνών προκύπτει σχετική σταθερότητα στις προβλέψεις για την απασχόληση το γ' τρίμηνο στη Βιομηχανία, υποχώρηση στις Κατασκευές, ενώ στο Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες παρατηρείται άνοδος. Γενικότερα άλλωστε τα τελευταία χρόνια η τάση είναι ανοδική στους δύο τελευταίους τομείς και πτωτική στους δύο πρώτους. Αναλυτικότερα:

Στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις παραμένουν αρνητικές για το γ' και το δ' τρίμηνο του 2007. Έτσι στο 2^ο εξάμηνο του 2007, οι αρνητικές προβλέψεις συνέχισαν να υπερτερούν έναντι των θετικών, αλλά και να βρίσκονται χαμηλότερα από τις αντίστοιχες του 2006. Συνολικά, το 2007, οι προβλέψεις για την απασχόληση στο σύνολο της βιομηχανίας σημειώνουν παραπλήσιες επιδόσεις σε σχέση με το 2006, με το μέσο όρο των θετικών/ αρνητικών προβλέψεων και στα δύο έτη να διαμορφώνεται στο -1. Επιπλέον, κατά τους δύο πρώτους μήνες του 2008 το ισοζύγιο των προβλέψεων για την απασχόληση διατηρείται αρνητικό, στις -2 μονάδες, γεγονός που υποδηλώνει ότι βραχυπρόθεσμα η μείωση της απασχόλησης σε αυτόν τον τομέα της οικονομίας αναμένεται να συνεχιστεί.

Διάγραμμα 3.10

Προβλέψεις για την απασχόληση (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Στις **Κατασκευές**, υπερτερούν οριακά οι αρνητικές προβλέψεις έναντι των θετικών το τελευταίο τρίμηνο του 2007, με μια μικρή ανάκαμψη τους πρώτους μήνες του 2008. Έτσι, η διαφορά του ποσοστού αυτών που προβλέπουν άνοδο / μείωση της απασχόλησης διευρύνεται περαιτέρω στο δ' τρίμηνο του 2007, φτάνοντας τις -2 μονάδες από τις +4 στο γ' τρίμηνο. Σε ετήσια βάση οι ανοδικές προβλέψεις για την απασχόληση το 2007 εμφανίζονται σημαντικά

ηπιότερες, εφόσον το ισοζύγιο των απαντήσεων διαμορφώνεται στο +10, ενώ την ίδια περίοδο το 2006 η διαφορά αυτή ανέρχεται στο +19.

Στο **Λιανικό Εμπόριο**, το κλίμα για το 2007 είναι ιδιαίτερα θετικό, διατηρώντας τη δυναμική του καθόλη τη διάρκεια του έτους, γεγονός που τροφοδοτεί έντονα ανοδικές προβλέψεις για την απασχόληση και κατά τους δύο πρώτους μήνες του

2008. Έτσι, το ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών απαντήσεων για τις προβλέψεις στην απασχόληση του κλάδου αγγίζει το +43 κατά μέσο όρο το 2007, αισθητά υψηλότερο από το περυσινό της αντίστοιχης περιόδου, όταν έφθανε μόνο το +16. Ωστόσο, κατά το δ' τρίμηνο του 2007 οι πολύ αισιόδοξες εκτιμήσεις αποκλιμακώνονται έναντι του γ' τριμήνου, όταν το ισοζύγιο της απασχόλησης σημείωσε την υψηλότερη τιμή του (+62 μονάδες). Μάλιστα τον Φεβρουάριο σημειώνεται ισχυρή εξασθένηση των ανοδικών προβλέψεων. Το Λιανικό Εμπόριο εξακολουθεί πάντως να αποτελεί τον τομέα της οικονομίας με τις υψηλότερες πιθανότητες για δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Οι προβλέψεις στις **Υπηρεσίες** τέλος, παρουσιάζουν επίσης θετική εξέλιξη ως προς την απασχόληση το 2007, σημαντικά υψηλότερη μάλιστα και της αντίστοιχης επίδοσης του 2006. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο θετικών/ αρνητικών προβλέψεων συνολικά για το 2007 φθάνει τις +14 μονάδες, όταν η αντίστοιχη τιμή του 2006 ήταν +10 μονάδες. Την περίοδο μάλιστα Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου, οι προβλέψεις είναι ακόμη θετικότερες, με το αντίστοιχο ισοζύγιο να φθάνει στο +27, επίδοση που είναι από τις υψηλότερες της τελευταίας πενταετίας. Άρα και αυτός ο τομέας φαίνεται να υποστηρίζει την άνοδο της απασχόλησης στην οικονομία μεσοπρόθεσμα.

3.5 Τιμές Καταναλωτή

Η πορεία των τιμών κατά το 2007

Κατά το 2007, ο ετήσιος ρυθμός ανόδου των τιμών επιβραδύνθηκε για 2^η συνεχόμενη χρονιά. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα

με την πορεία του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΓΔΤΚ) ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο **2,9%**, έναντι 3,2% το 2006 και 3,5% το 2005, ενώ και ο Εναρμονισμένος Δείκτης επιβραδύνθηκε στο 3% (από 3,3% το 2006). Οι μέσες δηλαδή ετήσιες τιμές των αγαθών και υπηρεσιών που μετρώνται στο «καλάθι καταναλωτή», αυξήθηκαν βραδύτερα το 2007 έναντι των δύο τελευταίων ετών. Η επίδοση αυτή συνιστά τη 2η χαμηλότερη της τελευταίας δεκαετίας, καθώς μόνο το 1999 (κριτήρια ONE), ο πληθωρισμός ήταν χαμηλότερος (2,6%).

Ουσιαστικά όμως αυτές οι εξελίξεις αντικατοπτρίζουν την ηπιότερη πορεία του ΓΔΤΚ κατά το πρώτο οκτάμηνο του έτους και ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς στη συνέχεια σημειώνεται ταχεία άνοδος τιμών και εκρηκτική πορεία το τελευταίο δίμηνο του 2007. Έτσι τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο ο πληθωρισμός κινήθηκε στο 3,9%, όπως και τον Ιανουάριο του 2008, ενώ τον Φεβρουάριο ο ρυθμός εκτινάσσεται στο 4,4%. Παράλληλα, ο δομικός πληθωρισμός (χωρίς δηλαδή ενέργεια και νωπά οπωροκηπευτικά), επιταχύνθηκε το 2007, καθώς κινείται με ρυθμό της τάξης του 2,96% (2,7% το 2006).

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι παρά την επιβράδυνση στις μέσες τιμές, η μεταβολή του επιπέδου τιμών, δηλαδή η σωρευτική άνοδος του δείκτη εντός του 2007, από τον Ιανουάριο 2007 έως τον Δεκέμβριο 2007 είναι της τάξης του 4,2% όταν το 2006 ήταν 3%. Ταχύτερη αντίστοιχη άνοδος είχε σημειωθεί το 2001. Συνεπώς το επίπεδο τιμών, στο τέλος σε σχέση με την αρχή του 2007, έχει αυξηθεί

πολύ ταχύτερα όχι μόνο από το αντίστοιχο διάστημα του 2006, αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της τελευταίας πενταετίας.

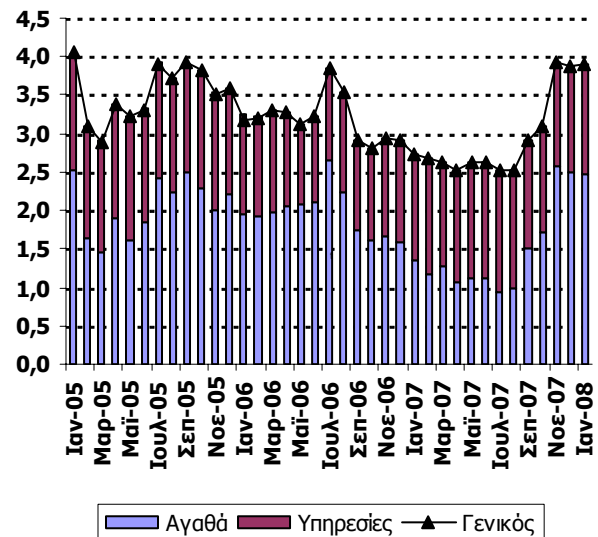
Η επιβράδυνση πάντως του μέσου πληθωρισμού το 2007 οφείλεται κυρίως στην αποκλιμάκωση των τιμών στα αγαθά, ενώ αντίθετα οι τιμές στις υπηρεσίες επιταχύνονται σημαντικά σε σχέση με το 2006. Πολύ σημαντικό ρόλο έπαιξε η ηπιότερη πορεία των τιμών του πετρελαίου κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2007 που περιόρισε σημαντικά τον εισαγόμενο πληθωρισμό και η συγκρατημένη πορεία των τιμών στα επεξεργασμένα τρόφιμα, ωστόσο η τάση έχει πλέον αντιστραφεί. Πράγματι, η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα τους τελευταίους μήνες οφείλεται κατά κύριο λόγο στις υψηλές τιμές του πετρελαίου που επηρεάζουν έντονα μία σειρά αγαθών και υπηρεσιών και κατά δεύτερο λόγο στις αυξήσεις των τιμών των δημητριακών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Σύμφωνα με την ΕΣΥΕ, αν οι τιμές της βενζίνης και του πετρελαίου θέρμανσης βρίσκονταν στα περυσινά επίπεδα, ο πληθωρισμός τον Ιανουάριο του 2008 δεν θα ξεπερνούσε το 2,5%.

Εξάλλου, σε επτά από τις 12 κλαδικές κατηγορίες του ΓΔΤΚ η αύξηση το 2007 ήταν ταχύτερη σε σχέση με το 2006. Επισημαίνεται χαρακτηριστικά η άνοδος τιμών στα *Αλκοολούχα ποτά και καπνό* (αύξηση κατά 6,3% έναντι 5,7%) και στα *Ξενοδοχεία – Καφέ Εστιατόρια* (3,9% από 2,7% το 2006) σε *Ένδυση & Υπόδηση* (3,4% από 2,4%) και στην *Εκπαίδευση*, (4,1% έναντι 3,9% το 2006). Αντίθετα, έχουν επιβραδυνθεί οι τιμές στη *Στέγαση* (3,1% έναντι

6,5% το 2006) και στις *Μεταφορές* (1,8% από 2,4%).

Διάγραμμα 3.11

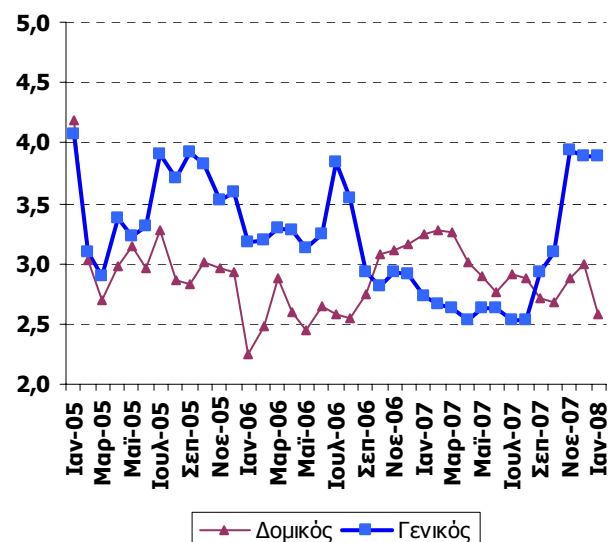
Εξέλιξη πληθωρισμού
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 3.12

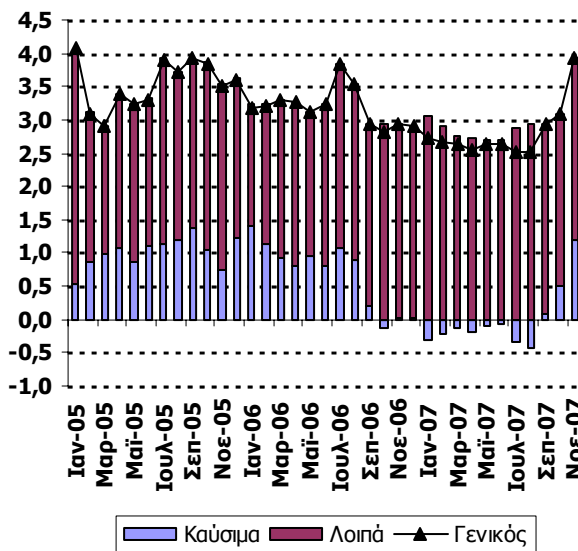
Εξέλιξη δομικού πληθωρισμού
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 3.13

Συμβολή των Καυσίμων στη διαμόρφωση του πληθωρισμού (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

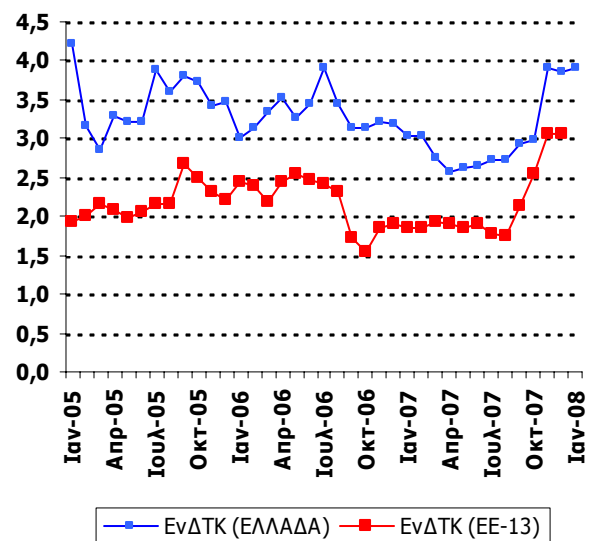
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Η αποκλιμάκωση των πιέσεων από την πλευρά της προσφοράς κατά το 2007, αποτυπώνεται και στην εξέλιξη του δείκτη τιμών παραγωγού για την εγχώρια αγορά, που συνιστά πρόδρομο δείκτη του πληθωρισμού. Έτσι το 2007 ο δείκτης αυξήθηκε με 3,3% έναντι αύξησης 8,2% το 2006, γεγονός που συνέβαλε στην ηπιότερη πορεία των τιμών μέχρι τον Αύγουστο. Ωστόσο, κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2007, ο δείκτης αυξήθηκε κατά μέσο όρο περίπου με 8% εξέλιξη που όχι μόνο ερμηνεύει την ενίσχυση των πιέσεων στα τέλη του έτους, αλλά προοιωνίζεται διατήρηση αυτών των πιέσεων βραχυπρόθεσμα. Τα ενδιάμεσα αγαθά εμφανίζουν την υψηλότερη άνοδο το 2007 (6,6% έναντι 8,8% το 2006), τα κεφαλαιουχικά αγαθά αυξάνονται με διπλάσιο ρυθμό (5,1% από 2,5% το 2006), ενώ οριακά ταχύτερη άνοδο σε σχέση με το 2006 εμφανίζουν και τα διαρκή καταναλωτικά αγαθά (4,2% έναντι 3,9%). Αντίθετα, οι τιμές παραγωγού στη

Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών - που αποτελεί το 1/5 του δείκτη - εμφανίζουν μείωση κατά 0,5%, είναι δηλαδή ουσιαστικά αμετάβλητες, όταν το 2006 αυξήθηκαν κατά 9%.

Διάγραμμα 3.14

Εξέλιξη Εναρμονισμένων Δεικτών Τιμών Καταναλωτή Ελλάδας και Ευρωζώνης (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων Ε. Επιτροπής και ΕΣΥΕ

Σε ότι αφορά βασικούς επιμέρους δείκτες του ΓΔΤΚ μπορεί να σημειωθεί ότι ο δείκτης τιμών αγαθών αυξάνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,5%, παρουσιάζοντας σημαντική επιβράδυνση σε σχέση με το 2006 (3,4%). Αντίθετα ο δείκτης των υπηρεσιών επιταχύνεται στο 3,5% (από 3,0%), γεγονός που συμβάλλει άλλωστε και στην ενίσχυση του δομικού πληθωρισμού. Ο ειδικός δείκτης καυσίμων παρουσιάζει αύξηση μόλις κατά 1,8%, όταν το 2006 σημείωνε αύξηση κατά 11,5%, ενώ και ο ειδικός δείκτης ενέργειας αυξάνεται κατά 2,2% έναντι αύξησης κατά 9,6% το 2006, εξέλιξη που ενσωματώνει την έντονη αποκλιμάκωση των τιμών του πετρελαίου κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2007.

Από την άλλη πλευρά, ο ειδικός δείκτης οπωροκηπευτικών κινείται ταχύτερα σε σχέση με το 2006 (5,96% έναντι 3,94%), με τις βασικές αυξήσεις να έχουν εμφανιστεί κυρίως το δίμηνο Αυγούστου – Σεπτεμβρίου (αυξήσεις πάνω από 13%). Σε σύγκριση τέλος με το μέσο πληθωρισμό στην Ευρωζώνη, η Ελλάδα εξακολουθεί να εμφανίζει υψηλότερο πληθωρισμό, καθώς μόνο η Σλοβενία παρουσιάζει δυσμενέστερη επίδοση. Η απόκλιση πάντως από το μέσο δείκτη περιορίστηκε το 2007 κάτω από μία ποσοστιαία μονάδα.

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Τα πρώτα στοιχεία για την πορεία του πληθωρισμού τους πρώτους μήνες του 2008 είναι δυσμενή, καθώς ο πληθωρισμός εξακολουθεί να κινείται στην περιοχή του 3,9%, ενώ τον Φεβρουάριο σημείωσε τιμή-ρεκόρ στο 4,4%. Αντίστοιχη επίδοση στον πληθωρισμό είχε να σημειωθεί από τον Φεβρουάριο του 2003, ενώ η εμμονή του πληθωρισμού σε μέσα επίπεδα της τάξης του 4% για τέσσερις συνεχόμενους μήνες (Νοέμβριος 2007 – Φεβρουάριος 2008), υπερτερεί αντίστοιχου «σοκ» του τετραμήνου Μαΐου– Αυγούστου 2001, όταν ο πληθωρισμός είχε κινηθεί σε μέσα επίπεδα της τάξης του 3,94%.

Εντονότερη πληθωριστική έκρηξη από την τρέχουσα, σημειώνεται αρκετά παλιότερα, το καλοκαίρι του 1998, με μέσο πληθωρισμό στην περιοχή του 4,8%. Η αύξηση τότε συνδεόταν και με την υποτίμηση της δραχμής ενόψει της ένταξης της στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.

Από τις συγκρίσεις αυτές προκύπτει ότι στο θέμα του πληθωρισμού η σημερινή συγκυρία είναι η δυσμενέστερη της τελευταίας δεκαετίας. Εξάλλου, η αποκλιμάκωση που αναμένεται σταδιακά εντός του έτους δεν θα αντισταθμίσει τις υψηλές επιδόσεις των πρώτων μηνών, με αποτέλεσμα να υπάρξει τελικά επιτάχυνση του πληθωρισμού πάνω από **3,5%**, σε ετήσια βάση. Υπενθυμίζεται ότι οι προβλέψεις του προϋπολογισμού, αλλά και του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σταθερότητας αναφέρονται σε πληθωρισμό κάτω του 3%, ενώ ακόμα και οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών αναφέρονται σε ένα επίπεδο της τάξης του 3,2%.

Το σημερινό περιβάλλον κρίνεται πάντως αρκετά ρευστό και οι αβεβαιότητες είναι αυξημένες. Σε κάθε περίπτωση, οι παράγοντες που αναμένεται να προσδιορίσουν την εξέλιξη των τιμών το 2008 είναι οι εξής:

Η ηπιότερη πορεία των τιμών του πετρελαίου διεθνώς το 2007 επηρέασε θετικά την πορεία των τιμών μέχρι τον Σεπτέμβριο. Ωστόσο η εικόνα έχει πλέον αντιστραφεί και ήδη η τιμή του πετρελαίου Brent ανά βαρέλι κινείται πάνω από τα 100\$. Με βάση τις προβολές που έχουν πραγματοποιηθεί, εκτιμάται ότι το μέσο ετήσιο επίπεδο τιμών για το 2008 θα κινηθεί στην περιοχή των 85\$ έναντι 72\$ το 2007. Επομένως η πίεση από αυτόν τον παράγοντα, ο οποίος έχει αποδειχθεί καθοριστικός για το ελληνικό περιβάλλον παραμένει ενισχυμένη το 2008 και τεχνικά θα επηρεάσει έντονα μέχρι το καλοκαίρι του 2008 (λόγω χαμηλότερης βάσης σύγκρισης σε σχέση με το καλοκαίρι του 2007).

Από την άλλη πλευρά η ισχυροποίηση του ευρώ έναντι του δολαρίου διατηρείται, κάτι που σημαίνει ότι συγκρατούνται οι τιμές σε μη ενεργειακές πρώτες ύλες και πλήθος άλλων βασικών εμπορευμάτων που διακινούνται σε δολάρια, με αποτέλεσμα την αποκλιμάκωση του εισαγόμενου πληθωρισμού. Ταυτόχρονα ο κύκλος ανόδου των βασικών επιτοκίων που είχε υιοθετήσει η ΕΚΤ τα δύο τελευταία χρόνια, φαίνεται να έχει ολοκληρωθεί, καθώς παρά την έξαρση των τελευταίων μηνών, οι κινήσεις της ΕΚΤ εντός του 2008 θα είναι μάλλον περιορισμένες.

Την ίδια στιγμή οι ενδείξεις επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, υποδηλώνουν μικρή εξασθένηση της εγχώριας ζήτησης και άρα αποκλιμάκωση των παραγόντων που σχετίζονται με αυτήν. Ευνοϊκά λειτουργούν ακόμα η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική που στοχεύει στη συγκράτηση του ελλείμματος, η αύξηση του ανταγωνισμού στο λιανικό εμπόριο και οι εισαγωγές καταναλωτικών αγαθών από χώρες χαμηλού κόστους. Από την άλλη πλευρά, το 2008 αναμένεται επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του μοναδιαίου κόστους εργασίας, ενώ και η άνοδος των μέσων μισθών αναμένεται να είναι σημαντική.

Οι μηνιαίες έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE αποτυπώνουν με εύγλωττο τρόπο την ανοδική πορεία των τιμών το τελευταίο διάστημα, ενώ συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις από την πλευρά της προσφοράς για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των τιμών. Οι προβλέψεις εξακολουθούν να δείχνουν δυσοίωνες, ωστόσο το πιθανότερο είναι αυτές να αποκλιμακωθούν σταδια-

κά από τον Μάιο και μετά, καθώς φαίνεται να έχουν προσεγγίσει στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών. Σε όλους τους τομείς οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για άνοδο των τιμών «παρακολουθούν» την έντονη αύξηση προς τα τέλη του 2007, τάση που δείχνει να διατηρείται τους πρώτους μήνες του 2008, με εξαίρεση ίσως τη βιομηχανία. Αναλυτικότερα:

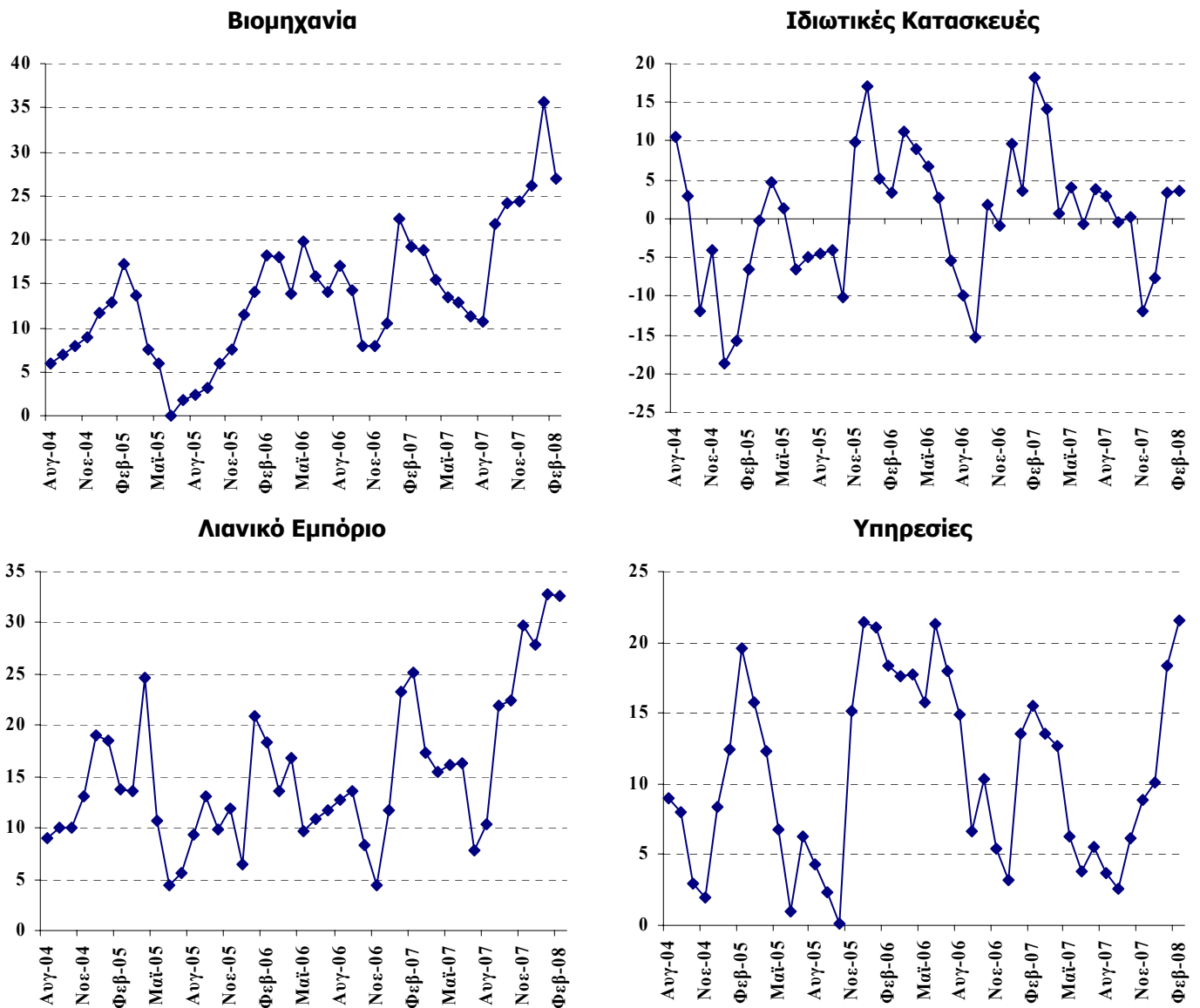
- Στη **Βιομηχανία**, το σχετικό ισοζύγιο αυτών που προβλέπουν βραχυπρόθεσμα άνοδο / μείωση τιμών έφτασε τον Ιανουάριο στο υψηλότερο σημείο των τελευταίων ετών (+36), το υψηλότερο από όλους τους τομείς. Τον Φεβρουάριο σημειώνεται πάντως μία μικρή διόρθωση με το ισοζύγιο να περιορίζεται, εξέλιξη που σημειώνεται μόνο σε αυτόν τον τομέα της οικονομίας.
- Παρόμοια είναι η εικόνα και στο **Λιανικό Εμπόριο**, με το σχετικό ισοζύγιο να κορυφώνεται το δίμηνο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου στο +33, επίδοση που είναι επίσης η υψηλότερη των τελευταίων ετών. Πρόκειται για έναν τομέα που συνδέεται ιδιαίτερα με το ΓΔΤΚ, καθώς απεικονίζει την πορεία των τελικών τιμών σε πλήθος αγαθών. Οι προβλέψεις αυτές είναι αρκετά δυσοίωνες επομένως για την εξέλιξη του πληθωρισμού βραχυπρόθεσμα.
- Στις **Υπηρεσίες**, επίσης μετά το καλοκαίρι η ενίσχυση των προβλέψεων ανόδου τιμών είναι έντονη και σταθερή, αν και το σχετικό ισοζύγιο έχει αφενός κινηθεί σε αυτά τα επίπεδα και το καλοκαίρι του 2006, αφετέρου είναι πιο ήπιο σε σχέση με τους άλλους τομείς.

- Οι **Ιδιωτικές Κατασκευές**, είναι ένας τομέας με ιδιαιτερότητες. Η αποκλιμάκωση τιμών ήταν έντονη εντός του 2007, τάση που συνεχίστηκε μέχρι και τον Νοέμβριο, όταν το ισοζύγιο γίνεται αρνητικό, υποδηλώνοντας μείωση τιμών. Το τελευταίο δίμηνο ωστόσο οι προβλέψεις και σε αυτόν τον μόνο το-

μέα της οικονομίας είναι αυξητικές, αν και οριακά. Αυτό σημαίνει ότι τουλάχιστον αυτός ο τομέας τροφοδοτεί με λιγότερη ένταση τις πληθωριστικές πιέσεις, ίσως όμως λόγω του υψηλού επιπέδου στο οποίο έχουν κινηθεί οι τιμές, μετά και την άνοδο των αντικειμενικών αξιών.

Διάγραμμα 3.15

Προβλέψεις για τις τιμές Προϊόντων και Υπηρεσιών (διαφορά % θετικών αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: ΙΟΒΕ

3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το 2007, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε κατά 8,59 δισεκ. ευρώ σε σύγκριση με το 2006 και διαμορφώθηκε σε 32.261 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 36,3%. Αυτό σημαίνει ότι αποτελεί πλέον το 14,1% του ΑΕΠ έναντι 11,1% το 2006, επίδοση που αποτελεί την υψηλότερη ιστορικά. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά κυρίως την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος και δευτερευόντως την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων και τη μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων. Αντίθετα, το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών μπορεί να αυξήθηκε, αλλά δεν αντιστάθμισε παρά σε μικρό βαθμό τις παραπάνω εξελίξεις.

Η διεύρυνση του συνολικού ελλείμματος του **εμπορικού ισοζυγίου** κατά 6,2 δισεκ. ευρώ (αύξηση κατά 17,6%) οφείλεται κυρίως στην αύξηση του εμπορικού ελλείμματος των αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων και των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι εισαγωγές αγαθών προσεγγίζουν τα 60 δισεκ. ευρώ, ενώ οι εξαγωγές δεν ξεπερνούν τα 17,5 δισεκ. ευρώ. Αναλυτικότερα στο εμπορικό ισοζύγιο εκτός πλοίων και καυσίμων, οι εισπράξεις από εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 4,7%, ενώ οι πληρωμές για εισαγωγές κατά 12,0%. Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου των υπηρεσιών** αυξήθηκε κατά 1,39 δισεκ. ευρώ (9%), ενώ το έλλειμμα του **ισοζυγίου των εισοδημάτων** αυξήθηκε κατά 27,5%, λόγω των αυξημέ-

νων καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη σε κατοίκους του εξωτερικού. Τέλος, η μείωση του πλεονάσματος του **ισοζυγίου των τρεχουσών μεταβιβάσεων** κατά 1,8 δισεκ. ευρώ (53,2%) οφείλεται στη μείωση των καθαρών εισπράξεων του τομέα της γενικής κυβέρνησης από την ΕΕ (κατά 1,45 δισεκ. ευρώ) και των καθαρών εισπράξεων των λοιπών (εκτός γενικής κυβέρνησης) τομέων κατά 355 εκατ. ευρώ.

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων

Το 2007 το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων εμφάνισε πλεόνασμα 4,33 δισεκ. ευρώ, αυξημένα κατά 42,5% σε σχέση με το 2006, εξέλιξη η οποία αντανακλά την αύξηση των κεφαλαιακών μεταβιβάσεων από την ΕΕ προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης. Έτσι, το συνολικό ισοζύγιο μεταβιβάσεων (τρεχουσών και κεφαλαιακών) παρουσίασε πλεόνασμα 5,92 δισεκ. ευρώ, έναντι 6,44 δισεκ. ευρώ το 2006, ενώ το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων παρουσιάζει έλλειμμα σχεδόν 28 δισεκ. ευρώ, υπερδιπλάσιο σε σχέση με την εικόνα του 2005.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το 2007, οι άμεσες επενδύσεις εμφάνισαν καθαρή εκροή ύψους 2,5 δισεκατ. ευρώ. Η καθαρή εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για **άμεσες επενδύσεις** ανήλθε σε 1,4 δισεκ. ευρώ, ενώ η καθαρή εκροή κεφαλαίων κατοίκων για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό έφθασε τα 3,9 δισεκ. ευρώ. Το 2007 σημειώθηκε καθαρή εισροή ύψους 17,4

δισεκ. ευρώ στην κατηγορία των **επενδύσεων χαρτοφυλακίου**, δεδομένου ότι η εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων για τοποθετήσεις στην Ελλάδα (κυρίως σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου και σε μετοχές ελληνικών επιχειρήσεων, ύψους 25,7 και 8,1 δισεκ. ευρώ, αντίστοιχα) υπεραντιστάθμισε σε σημαντικό βαθμό την εκροή κεφαλαίων κατοίκων σε τοποθετήσεις σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του εξωτερικού (ύψους 15,4 δισεκ. ευρώ). Τέλος, στην κατηγορία των **"λοιπών" επενδύσεων** η καθαρή εισροή ύψους 12,74 δισεκ. ευρώ (αύξηση κατά 10%) οφείλεται στο γεγονός ότι η εισροή κεφαλαίων μη κατοίκων, κυρίως για τοποθετήσεις σε καταθέσεις και γeros στην Ελλάδα, ήταν σχεδόν διπλάσια από τις αντίστοιχες εκροές, οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούσαν τοποθετήσεις κατοίκων σε καταθέσεις και γeros του εξωτερικού. Επίσης, στο τέλος του Δεκεμβρίου 2007, τα **συναλλαγματικά διαθέσιμα** της χώρας διαμορφώθηκαν σε 2,5 δισεκ. ευρώ, αυξημένα κατά 14,8% σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2006.

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται διαχρονικά τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Ωστόσο, ο ρυθμός αύξησης του ελλείμματος για το 2007 σε σχέση με το 2006 είναι χαμηλότερος, αφού το 2006 έφθασε το 60% (έναντι του 36% το 2007). Στην τελευταία Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής της ΤτΕ παρατίθενται οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαχρονική επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Ανάμεσα σε αυτούς, οι κυριότεροι που επισημαίνονται είναι οι εξής:

- Η υστέρηση της εγχώριας αποταμίευσης σε σχέση με τις εκτεταμένες εγχώριες επενδύσεις εξαιτίας της υπερβάλλουσας εγχώριας ζήτησης, σε αντίθεση με την εξέλιξη των αντίστοιχων μεγεθών στην Ευρωζώνη.
- Το χαμηλό επίπεδο της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και η υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές, κυρίως ως αποτέλεσμα της διαφοράς του πληθωρισμού
- Η αύξηση των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων, εισαγωγές καυσίμων και τόκων-μερισμάτων-κερδών.

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να επιδεινωθεί το 2008. Ανάμεσα σε άλλα, στην υποχώρηση αυτή θα συμβάλλει η επιβράδυνση της αύξησης των εξαγωγών αγαθών, εξαιτίας της πρόβλεψης για άμβλυση στο ρυθμό ανόδου του παγκόσμιου εμπορίου, της ανόδου των τιμών των καυσίμων και των εκτεταμένων δαπανών για αγορές πλοίων, η οποία ωστόσο θα αυξήσει τα έσοδα από μεταφορικές υπηρεσίες και επομένως θα συμβάλλει στην υποχώρηση του ελλείμματος μακροπρόθεσμα.

Εξάλλου, αναμένεται να συνεχιστεί και η επιβάρυνση στο ισοζύγιο εισοδημάτων, λόγω της καταβολής των τόκων του αυξημένου ποσοστού του χρέους που διακρατείται από ξένους επενδυτές.

Ειδικά ως προς το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο επισημαίνεται ότι:

- Οφείλεται κυρίως στην αύξηση του ελλείμματος των αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων και λιγότερο στις καθαρές πληρωμές για αγορές πλοίων και εισαγωγών καυσίμων, αφού αυτές αυξήθηκαν συγκρατημένα
- Η επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου των εισπράξεων από εξαγωγές εκτός καυσίμων και πλοίων σε 4,7% από 12% το 2006 οφείλεται στην επιδείνωση των όρων εμπορίου και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και στην απώλεια μεριδίων σε σημαντικές διεθνείς αγορές.
- Ο ρυθμός ανόδου των πληρωμών για εισαγωγές επιβραδύνθηκε. Η αξία των εισαγωγών ωστόσο παραμένει πολλαπλάσια της αξίας των εξαγωγών, με αποτέλεσμα να διευρύνεται το έλλειμμα περαιτέρω.

Σχετικά με το ισοζύγιο υπηρεσιών, το πλεόνασμα αυξάνεται το 2007 κατά 9%, κυρίως λόγω της ανόδου των καθαρών εισπράξεων από υπηρεσίες μεταφορών. Οι καθαρές εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξάνονται μόνο κατά 0,4% το 2007, ενώ και οι καθαρές πληρωμές για λοιπές υπηρεσίες σημειώνουν άνοδο που ξεπερνά το 18%.

Συμπερασματικά, εκτός από τα ζητήματα της χαμηλής ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων που αναδεικνύονται από τη διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, ένα μέρος της επιδείνωσης του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών θα πρέπει να αποδοθεί και στη διαδικασία σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας με τις αναπτυγμένες ευρωπαϊκές. Στο βαθμό δηλαδή που η άνοδος αυτή αντανακλά παραγωγικές επενδύσεις που ενισχύουν το παραγωγικό δυναμικό της ελληνικής οικονομίας μπορεί να θεωρηθεί αναμενόμενη. Από την άλλη πλευρά ωστόσο η διαχρονική επιδείνωση του ελλείμματος προκύπτει και ως αποτέλεσμα της υστέρησης της εγχώριας αποταμίευσης - ιδιωτική και δημόσια - σε σχέση με την εξέλιξη των αντίστοιχων μεγεθών στην Ευρωζώνη. Η αυξημένη κατανάλωση - αντί επενδύσεων που ενισχύουν την εξωστρέφεια της εγχώριας παραγωγής - οδηγεί σε αύξηση του εξωτερικού χρέους χωρίς βελτίωση της ικανότητάς της να το εξυπηρετεί, με διεθνώς ανταγωνιστικά προϊόντα / υπηρεσίες. Παρόλο που το ισχυρό ευρώ εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση αυτού του ελλείμματος, η συνέχιση μίας ανάλογης τάσης σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες δημοσιονομικές δαπάνες θέτει τελικά σε κίνδυνο τις χρηματοοικονομική θέση της ελληνικής οικονομίας στο διεθνές περιβάλλον.

ΠΡΟΣΩΡΙΝΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (εκατ. ευρώ)

		Ιανουάριος - Δεκέμβριος			Δεκέμβριος		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007
I	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (I.A + I.B + I.Γ + I.Δ)	-14.743,5	-23.668,1	-32.261,2	-2.521,0	-2.812,9	-4.926,7
I.A	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1 - I.A.2)	-27.558,9	-35.286,3	-41.499,2	-2.841,3	-3.225,3	-4.172,2
I.A.1	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-6.629,2	-8.761,3	-9.219,6	-976,7	-779,2	-1.132,6
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-20.929,7	-26.525,0	-32.279,6	-1.864,6	-2.446,1	-3.039,6
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-723,0	-3.390,5	-5.520,3	-194,4	-421,6	-655,2
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα και πλοία	-20.206,7	-23.134,5	-26.759,3	-1.670,2	-2.024,5	-2.384,4
	Εξαγωγές αγαθών	14.200,9	16.154,3	17.445,5	1.328,8	1.244,3	1.458,5
I.A.2	Καύσιμα	2.257,7	2.939,8	3.037,3	162,6	161,3	298,7
	Πλοία (εισπράξεις)	1.602,2	1.631,8	2.275,4	61,3	73,5	118,5
	Λοιπά αγαθά	10.341,0	11.582,7	12.132,8	1.104,9	1.009,5	1.041,3
	Εισαγωγές αγαθών	41.759,8	51.440,6	58.944,8	4.170,1	4.469,6	5.630,7
I.B	Καύσιμα	8.886,9	11.701,1	12.256,9	1.139,3	940,5	1.431,3
	Πλοία (πληρωμές)	2.325,2	5.022,3	7.795,7	255,7	495,1	773,7
	Λοιπά αγαθά	30.547,7	34.717,2	38.892,2	2.775,1	3.034,0	3.425,7
I.B	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 - I.B.2)	15.391,1	15.337,1	16.723,9	602,8	437,1	587,1
I.B.1	Εισπράξεις	27.253,5	28.364,1	31.425,3	1.763,7	1.643,0	2.067,4
	Ταξιδιωτικό	10.729,5	11.356,7	11.407,2	230,0	199,2	226,8
	Μεταφορές	13.871,4	14.324,7	16.939,3	1.279,6	1.130,5	1.551,4
I.B.2	Λοιπές υπηρεσίες	2.652,6	2.682,7	3.078,9	254,1	313,3	289,2
	Πληρωμές	11.862,4	13.027,0	14.701,4	1.160,9	1.205,8	1.480,3
	Ταξιδιωτικό	2.445,7	2.382,8	2.441,5	240,0	252,2	299,6
I.B.2	Μεταφορές	6.237,7	6.991,3	7.771,3	637,0	613,7	749,6
	Λοιπές υπηρεσίες	3.179,0	3.652,9	4.488,6	283,9	339,9	431,1
I.Γ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-5.676,1	-7.118,8	-9.077,0	-629,7	-688,1	-926,7
I.Γ.1	Εισπράξεις	3.273,5	3.626,1	4.625,7	292,4	374,1	400,9
	Αμοιβές, μισθοί	287,1	318,1	366,9	29,4	30,8	31,7
I.Γ.2	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	2.986,4	3.308,0	4.258,9	262,9	343,4	369,2
	Πληρωμές	8.949,6	10.744,9	13.702,7	922,1	1.062,3	1.327,5
I.Γ.2	Αμοιβές, μισθοί	219,8	280,7	332,6	27,4	27,0	33,4
	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	8.729,8	10.464,2	13.370,1	894,7	1.035,2	1.294,1
I.Δ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I.Δ.1 - I.Δ.2)	3.100,4	3.399,9	1.591,1	347,3	663,4	-414,9
I.Δ.1	Εισπράξεις	6.876,4	6.847,4	6.608,1	599,8	924,8	966,8
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις απο ΕΕ)	4.615,5	4.462,4	4.361,2	376,6	732,1	780,7
I.Δ.2	Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα, κλπ)	2.261,0	2.385,0	2.246,9	223,2	192,7	186,0
	Πληρωμές	3.776,0	3.447,5	5.017,0	252,6	261,4	1.381,6
I.Δ.2	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	2.921,4	2.472,7	3.825,4	196,6	178,8	1.294,8
	Λοιποί τομείς	854,6	974,8	1.191,6	55,9	82,6	86,9
II	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1 - II.2)	2.048,6	3.041,3	4.332,3	361,9	454,3	1.349,2
II.1	Εισπράξεις	2.324,9	3.310,7	4.673,9	386,9	477,2	1.378,9
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις απο ΕΕ)	2.137,1	3.116,5	4.401,4	369,8	456,8	1.339,8
II.2	Λοιποί τομείς	187,8	194,2	272,4	17,0	20,3	39,2
	Πληρωμές	276,3	269,5	341,6	25,0	22,9	29,8
II.2	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	22,9	32,2	27,1	3,7	3,0	1,0
	Λοιποί τομείς	253,4	237,3	314,5	21,3	19,9	28,7
III	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I + II)	-12.694,9	-20.626,8	-27.928,9	-2.159,1	-2.358,6	-3.577,5
IV	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (IV.A + IV.B + IV.Γ + IV.Δ)	12606,6	20363,7	27361,4	1992,7	2148,1	3400,5
IV.A	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	-679,0	953,8	-2499,0	47,7	-271,9	-109,6
	Κατοίκων στο εξωτερικό	-1180,4	-3321,6	-3900,1	-91,6	-536,5	-518,9
IV.B	Μη κατοίκων στην Ελλάδα	501,3	4275,4	1401,1	139,3	264,6	409,2
	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ*	7322,6	8115,4	17441,7	-212,4	2651,5	4046,5
IV.B	Απαιτήσεις	-18459,7	-6961,2	-16351,1	-1176,7	2076,0	2250,9
	Υποχρεώσεις	25782,3	15076,6	33792,8	964,3	575,6	1795,6
IV.Γ	ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	5914,0	11518,5	12740,6	2124,4	-381,5	-395,3
	Απαιτήσεις	-6301,5	-5851,0	-16266,1	6807,0	2657,5	-3213,6
IV.Γ	Υποχρεώσεις	12215,5	17369,5	29006,8	-4682,6	-3038,9	2818,4
	(Δάνεια Γενικής Κυβέρνησης)	-447,0	-447,7	-2341,7	-330,0	-237,6	-80,0
IV.Δ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ **	49,0	-224,0	-322,0	33,0	150,0	-141,0
V	ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (I + II + IV + V = 0)	88,3	263,1	567,5	166,4	210,4	176,9
ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ (τέλος περ/δου)***				1945,0	2169,0	2491,0	

* (+) καθαρή εισροή (-) καθαρή εκροή ** (+) μείωση (-) αύξηση *** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ. Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

4. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ – ΠΟΤΩΝ: ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό συνοψίζονται τα σημαντικότερα ευρήματα της τελευταίας Ετήσιας Έκθεσης για τον κλάδο των τροφίμων και ποτών που εκπονεί κάθε χρόνο το τμήμα Έρευνας Βιομηχανίας Τροφίμων του ΙΟΒΕ, όπου παρουσιάζονται τα βασικά δεδομένα, οι εξελίξεις και οι προοπτικές της ευρωπαϊκής, αλλά κυρίως της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων-ποτών, τόσο στο σύνολό της, όσο και στους επιμέρους υποκλάδους της⁹. Πιο συγκεκριμένα περιγράφονται: (α) η διάρθρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τροφίμων και οι εξελίξεις των τελευταίων χρόνων, καθώς και οι προκλήσεις για τον κλάδο, (β) η διάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων-ποτών και οι εξελίξεις και προοπτικές της, με έμφαση στην παραγωγή, τις επενδύσεις, τις τιμές και την απασχόληση, (γ) η χρηματοοικονομική εικόνα του κλάδου και (δ) οι κυριότερες τάσεις που επικρατούν στο εξωτερικό εμπόριο των τροφίμων και ποτών.

4.1 Η Ευρωπαϊκή Βιομηχανία Τροφίμων – Ποτών

Η βιομηχανία τροφίμων-ποτών αποτελεί το μεγαλύτερο κλάδο της ευρωπαϊκής μεταποίησης, καθώς το 2005 πραγματοποιεί πωλήσεις ύψους 836 δισεκ. € (14% του συνολικού κύκλου εργασιών της μεταποίη-

σης της ΕΕ-27) και απασχολεί περίπου 4 εκατ. εργαζομένους (3,8% του συνόλου). Πάνω από το 94% των επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίες (279.000 από σύνολο 296.000), απασχολούν όμως το 61% των συνολικών εργαζομένων και πραγματοποιούν το 49% των πωλήσεών του. Παράλληλα, στον κλάδο δραστηριοποιούνται και μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις με καθιερωμένη οργάνωση παραγωγής και ευρεία γκάμα προϊόντων, οι οποίες παίζουν σημαντικό ρόλο στην επίδοση του κλάδου διεθνώς.

Ο όγκος παραγωγής της βιομηχανίας τροφίμων-ποτών στην ΕΕ-27 παρουσιάζει ανοδική πορεία την τελευταία δεκαετία και μόνο το 2002 φαίνεται να υπήρξε μια μικρή κάμψη. Όμως σε όρους απασχόλησης - παρά τις εποχικές διακυμάνσεις - η γενικότερη τάση την τελευταία δεκαετία είναι αρνητική. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2004, η απασχόληση στον κλάδο μειώθηκε κατά 4,9%.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2005 ήταν ο μεγαλύτερος εξαγωγέας και εισαγωγέας αγροτικών προϊόντων και προϊόντων τροφίμων παγκοσμίως, μπροστά και από τις Η.Π.Α., με μερίδιο που ξεπερνά το 10% των παγκόσμιων εξαγωγών και εισαγωγών. Το 2005, το εμπορικό πλεόνασμα της ΕΕ-25 σε προϊόντα τροφίμων-ποτών-καπνού άγγιζε τα 8,2 δισεκ. €. Οι εξαγωγές ανήλθαν σε 49 δισεκ. € (4,9% των συνολικών βιομηχανικών εξαγωγών) και το μεγαλύτε-

⁹ Λαπατίνας Α. και Μαραγκού Γ. (2008), «Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων - Ποτών», Ετήσια Έκθεση 2007, ΙΟΒΕ, Φεβρουάριος 2008, Αθήνα

ρο μέρος τους αφορούσε ποτά (29,4%) και αρτοσκευάσματα, ζαχαρώδη και ζαχαρωτά (25%). Το 2006 το εμπορικό πλεόνασμα περιορίστηκε κατά 28,4% σε 5,9 δισεκ. €, καθώς οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 18% περίπου σε 48,2 δισεκ. € (το 3,8% των συνολικών εισαγωγών της βιομηχανίας), ενώ οι εξαγωγές, με ρυθμό αύξησης 10,2%, δεν ξεπέρασαν τα 54 δισεκ. € (5% των συνολικών βιομηχανικών εξαγωγών).

Όσον αφορά στο καταναλωτικό πρότυπο που σχετίζεται με τον κλάδο, παρατηρείται μείωση της συμβολής των τροφίμων και ποτών στο σύνολο των δαπανών των νοικοκυριών διαχρονικά, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Τα ευρωπαϊκά νοικοκυριά ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο πλέον - σε σχέση με το παρελθόν - για την ποιότητα των τροφίμων, την ασφάλεια και τις παραγωγικές διαδικασίες των προϊόντων που καταναλώνουν.

Τα προβλήματα και οι προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει τα επόμενα χρόνια ο κλάδος στην Ευρώπη, συνοψίζονται σε αδρές γραμμές στα ακόλουθα:

- Η βιομηχανία τροφίμων-ποτών είναι κατακερματισμένη και δέχεται αυξανόμενη ανταγωνιστική πίεση από τον δραστήριο διεθνώς κλάδο του λιανικού εμπορίου
- Η κερδοφορία των επιχειρήσεων είναι πτωτική και περιορίζει τις επενδύσεις και την καινοτομία στον κλάδο. Οι προσπάθειες για αύξηση των επενδύσεων σε R&D πρέπει να ε-

νταθούν και να υποστηριχθούν περαιτέρω. Το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Τεχνολογική Πλατφόρμα (ETP Food for Life) και άλλα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας και Καινοτομίας θα πρέπει να αξιοποιηθούν από την ευρωπαϊκή βιομηχανία σε μεγαλύτερο βαθμό.

- Το κόστος των συντελεστών παραγωγής και ειδικότερα των πρώτων υλών έχει αυξηθεί. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις καταβάλλοντας υψηλότερες τιμές σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους, αντιμετωπίζουν υψηλότερα κόστη παραγωγής που επιβαρύνουν την ανταγωνιστικότητά τους. Οι μεταρρυθμίσεις που έχει εξαγγείλει η ΕΕ για τον αγροτικό τομέα πρέπει να ολοκληρωθούν, με βασικό άξονα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών πρώτων υλών. Επιπλέον, η εστίαση σε παραγωγή υψηλής ποιότητας αγροτικών προϊόντων πρέπει να διατηρηθεί, αφού αυτά αποτελούν τη βάση της ευρωπαϊκής διατροφικής αλυσίδας.
- Στην υιοθέτηση μελλοντικού «χάρτη ανανεώσιμης ενέργειας» από την Ε. Επιτροπή θα πρέπει να προηγηθεί πλήρης αξιολόγηση των επιπτώσεων των στόχων που τίθενται στη διαθεσιμότητα της γης και των πρώτων υλών, καθώς και στις τιμές τους. Θα πρέπει να διασφαλιστεί από τις αρμόδιες αρχές ότι η ανάπτυξη των βιοκαυσίμων – που είναι απόλυτα α-

παραίτητη - δεν θα έχει επιπτώσεις στην αγροτική παραγωγική δραστηριότητα. Η βασική διάθεση των αγροτικών προϊόντων πρέπει να παραμείνει προς την παραγωγή τροφίμων.¹⁰

- Το μερίδιο της ευρωπαϊκής αγοράς στις εξαγωγές τροφίμων-ποτών παγκοσμίως περιορίζεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια προς όφελος εξαγωγέων, όπως η Αυστραλία, η Νέα Ζηλανδία, η Κίνα και η Βραζιλία. Τα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας δεν φαίνεται να απολαμβάνουν την αναμενόμενη μεγέθυνση των πωλήσεων. Τα κόστη παραγωγής και οι ακριβές γεωργικές πρώτες ύλες φαίνεται να αποτελούν βασικό πρόσκομμα στην επιχειρηματική λειτουργία, ενώ σημαντικό ρόλο στον περιορισμό των εξαγωγών διαδραματίζει και η επιβολή εμπορικών δασμών εκεί που δεν πρέπει, ή η μη επιβολή εκεί που πρέπει.

Η ευρωπαϊκή βιομηχανία τροφίμων-ποτών λειτουργεί επομένως σε ένα οικονομικό περιβάλλον που δέχεται έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις απέναντι στις οποίες πρέπει να αναλάβει πολυμετωπική και ταυτόχρονη δράση. Η βιομηχανία είναι υπεύθυνη για τη λήψη των κατάλληλων επιχειρηματικών αποφάσεων, όμως οι δημόσιες πολιτικές οφείλουν να διασφαλίσουν εκείνο το επιχειρηματικό περιβάλλον που προάγει την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη.

¹⁰ Βλέπε επίσης, «Βιοκαύσιμα, Κείμενο Θέσεων», IOBE, Νοέμβριος 2007, Αθήνα

Ο κύκλος ανόδου των τιμών βασικών εμπορευμάτων του αγροτικού τομέα και των τροφίμων

Η πρόσφατη συζήτηση σχετικά με τη ραγδαία άνοδο των τιμών των σιτηρών και τη σημασία που έχει για τον κλάδο των τροφίμων έχει εντοπίσει τα εξής ζητήματα: η ελλειμματική παγκόσμια παραγωγή, τα ακραία καιρικά φαινόμενα, η αυξημένη ζήτηση δημητριακών από τις ταχύτατα αναπτυσσόμενες Κίνα και Ινδία και η απορρόφηση μεγάλου μέρους των παραγόμενων προϊόντων από την παραγωγή βιοκαυσίμων, συντελούν στη συνεχιζόμενη άνοδο των τιμών των αγροτικών προϊόντων. Η τιμή του σιταριού στην προθεσμιακή αγορά εμπορευμάτων του Σικάγου είχε ενισχυθεί στα τέλη του 2007 πάνω από 95% σε σχέση με τις αρχές του έτους. Η τιμή των σπόρων σόγιας την ίδια περίοδο είχε φτάσει στο υψηλότερο επίπεδο από το 1996, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 75,8% από τις αρχές του έτους. Η τιμή του καλαμποκιού επίσης ενισχύθηκε σημαντικά (κατά 18,8% από τις αρχές του 2007), ενώ και το ρύζι κατέγραφε τον Δεκέμβριο του 2007 την τιμή ρεκόρ των 13,3 δολαρίων/100κιλά. Σε γενικές γραμμές, το 2007, η άνοδος των τιμών των σιτηρών ήταν περίπου διπλάσια από αυτήν του πετρελαίου.

Η εξέλιξη των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων του αγροτικού τομέα ασκεί άμεσες και έμμεσες πιέσεις στον πληθωρισμό. Οι άμεσες επιδράσεις προκύπτουν από τη συμμετοχή των αγροτικών προϊόντων στα επεξεργασμένα και μη επεξεργασμένα είδη διατροφής που περιλαμβάνο-

νται στο δείκτη τιμών καταναλωτή, ενώ οι έμμεσες επιδράσεις αφορούν στις τιμές άλλων τελικών αγαθών, για την παραγωγή των οποίων τα αγροτικά προϊόντα χρησιμοποιούνται ως πρώτη ύλη ή ενδιάμεσα αγαθά.

Ο κύκλος ανόδου των τιμών των σιτηρών απειλεί όμως με ντόμινο ανατιμήσεων σε όλα τα τρόφιμα. Το ακριβότερο σιτάρι και καλαμπόκι ουσιαστικά σημαίνει αυξήσεις σε άλευρα, ζυμαρικά, αρτοσκευάσματα και ζωοτροφές. Οι ακριβότερες ζωοτροφές οδηγούν σε ανατιμήσεις στο κρέας, στα γαλακτοκομικά προϊόντα, στα αυγά και αυτές με τη σειρά τους σε αλυσιδωτές ανατιμήσεις άλλων τροφίμων. Οι συνέπειες είναι ήδη ορατές, καθώς το καλάθι της νοικοκυράς σε μέσο παγκόσμιο επίπεδο γέμιζε το 2007 κατά 21% ακριβότερα σε σχέση με το 2006.

Τα σιτηρά θα παραμείνουν ακριβά και το 2008, καθώς τα επίπεδα αποθεμάτων διεθνώς είναι χαμηλά και ταυτόχρονα πολλές χώρες έχουν περιορίσει τις εξαγωγές τους (Κίνα, Ρωσία). Γενικά άλλωστε τα περιθώρια αύξησης της παγκόσμιας προσφοράς έχουν στενέψει ιδιαίτερα, λόγω της ένδειας νέων καλλιεργήσιμων εκτάσεων, της υπερεκμετάλλευσης της υφιστάμενης καλλιεργήσιμης γης και της ερημοποίησης που προκαλεί η υπερθέρμανση του πλανήτη. Στον αντίποδα και στην πλευρά της ζήτησης, οι επενδυτές εξακολουθούν να αγοράζουν σιτηρά, καθώς οι πολυπληθείς και ραγδαία αναπτυσσόμενες χώρες της Ασίας εντείνουν τη ζήτησή τους, ενώ η αύξηση στην τιμή των ορυκτών καυσίμων καθιστά τα βιοκαύσιμα όλο και πιο λογική επιλογή.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η παγκόσμια οικονομία έχει εισέλθει σε μια περίοδο ακριβότερων τροφίμων, η οποία προβλέπεται να συνεχισθεί καθώς οι παράγοντες που ωθούν τις τιμές προς τα πάνω έχουν μονιμότερο και διαρθρωτικό χαρακτήρα

4.2 Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων - Ποτών

Διαρθρωτικά στοιχεία και παραγωγή

Η βιομηχανία τροφίμων-ποτών κατέχει κυρίαρχη θέση και στην ελληνική μεταποίηση. Αποτελεί τον κλάδο με την υψηλότερη συμβολή σε όλα τα βασικά μεγέθη της μεταποίησης. Καλύπτει το 24% του κύκλου εργασιών, κατέχει το 25% των συνολικών κεφαλαίων, παράγει το 22% της συνολικής προστιθέμενης αξίας, απασχολεί πάνω από το 23% των απασχολούμενων στο σύνολο της μεταποίησης ενώ αριθμητικά οι επιχειρήσεις του κλάδου υπερβαίνουν το 20% του συνόλου των βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Η βιομηχανική παραγωγή του κλάδου ακολουθεί γενικά τις διεθνείς τάσεις. Έτσι, η πορεία της παραγωγικής δραστηριότητας το 2007 ήταν ανοδική, όπως άλλωστε και στο σύνολο της μεταποίησης. Έτσι ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής άγγιξε το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών και τις 111,0 μονάδες (2000=100).

Τιμές

Την περίοδο 1995-2006, οι τιμές παραγωγού του κλάδου αυξήθηκαν σωρευτικά κατά 54,0% και κατά μέσο ετήσιο όρο περι

το 4,0%. Το 2007 η αύξηση των τιμών παραγωγού επιβραδύνεται, εξέλιξη που φαίνεται να οφείλεται εξ ολοκλήρου στη σημαντική πτώση των τιμών χονδρικής των «ζωικών και φυτικών ελαίων και λιπών». Είναι άλλωστε ο υποκλάδος με τη μεγαλύτερη βαρύτητα στη διαμόρφωση του Δείκτη Τιμών Παραγωγού του κλάδου των τροφίμων και ποτών. Αντίθετα, στους υπόλοιπους υποκλάδους καταγράφεται αύξηση τιμών.

Ο σημαντικότερος ίσως παράγων που επηρεάζει τις τιμές των τροφίμων-ποτών είναι το κόστος των πρώτων υλών και ειδικότερα των γεωργικών προϊόντων. Από τη σύγκριση της εξέλιξης των τιμών παραγωγού του κλάδου τροφίμων-ποτών με τις τιμές εκροών του πρωτογενή τομέα προκύπτει ότι την περίοδο 1996-2003, η αύξηση των τιμών της πρωτογενούς παραγωγής ήταν ταχύτερη από εκείνη των τιμών παραγωγού του κλάδου τροφίμων-ποτών.

Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη ότι την περίοδο αυτή μέρος της μεταβολής των τιμών των γεωργικών προϊόντων απορροφήθηκε τελικά από τη βιομηχανία και δε μετακυλήθηκε στους καταναλωτές. Η σχέση αυτή αντιστρέφεται το 2004, κυρίως λόγω της τεχνικής αλλαγής του δείκτη και της σημαντικής ανόδου της τιμής του παρθένου ελαιόλαδου. Το 2005 όμως, με την πτώση των τιμών παραγωγού «παρασκευασμένων και διατηρημένων φρούτων και λαχανικών», επανέρχεται η μακροχρόνια τάση και οι τιμές τροφίμων-ποτών αυξάνονται βραδύτερα από τις τιμές γεωργικών προϊόντων. Το 2006 η άνοδος των τιμών των τροφίμων-ποτών ήταν της τάξης του 6,4%, ενώ οι τιμές των γεωργικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 5,8%. Το 2007 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών των γεωργικών προϊόντων ήταν οριακά μικρότερος απ' ό,τι στις τιμές του συνόλου των μεταποιημένων προϊόντων (2,5% έναντι 2,9%), ενώ οι τιμές των τροφίμων και ποτών ήταν χαμηλότερες σε σχέση με το 2006.

Πίνακας 4.1

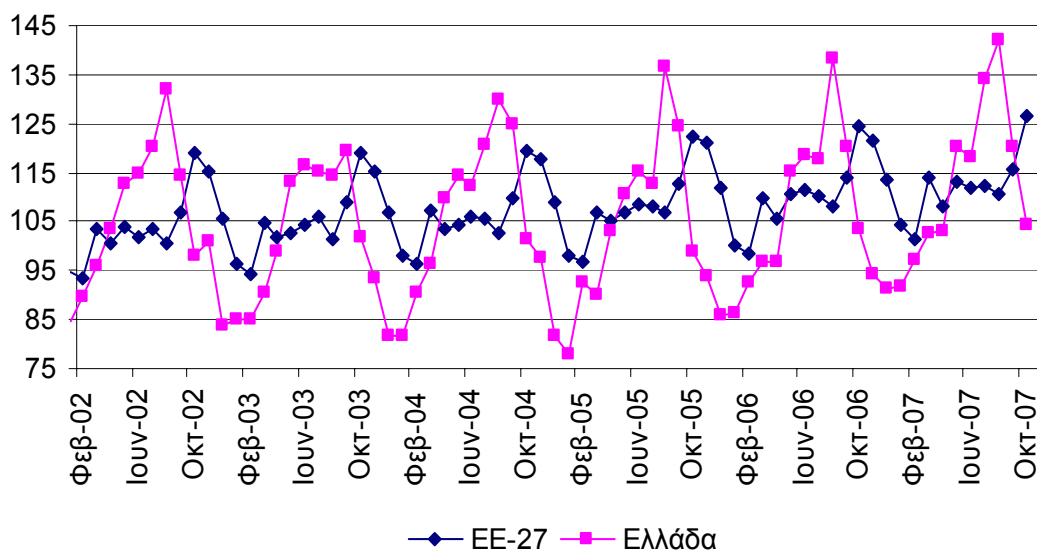
Η Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων-Ποτών στο Σύνολο της Μεταποίησης,* 2004

Ποσοστιαία Συμμετοχή	
Κύκλος Εργασιών	
Τρόφιμα-Ποτά (15)	23,7
Παράγωγα Πετρελαίου και Άνθρακα (23)	17,2
Βασική Μεταλλουργία (27)	12,7
Μη Μεταλλικά Ορυκτά (26)	7,9
Προστιθέμενη Αξία	
Τρόφιμα-Ποτά (15)	22,3
Παράγωγα Πετρελαίου και Άνθρακα (23)	15,9
Βασική Μεταλλουργία (27)	12,6
Χημικά (24)	7,4
Αριθμός Επιχειρήσεων	
Τρόφιμα-Ποτά (15)	20,5
Μη Μεταλλικά Ορυκτά (26)	9,9
Τελικά Προϊόντα Μετάλλου (28)	7,5
Είδη Ένδυσης και Γουναρικά (18)	7,3
Αριθμός Απασχολουμένων	
Τρόφιμα-Ποτά (15)	23,4
Μη Μεταλλικά Ορυκτά (26)	7,3
Χημικά (24)	6,9
Κλωστούφαντουργικές Ύλες (17)	6,5

* Σε παρένθεση οι κωδικοί των κλάδων βάσει ΣΤΑΚΟΔ-03
 Πηγή: ΕΣΥΕ, Ετήσια Βιομηχανική Έρευνα (ΕΒΕ)

Διάγραμμα 4.1

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής Κλάδου Τροφίμων-Ποτών, Ελλάδα και ΕΕ-25 (2000=100)

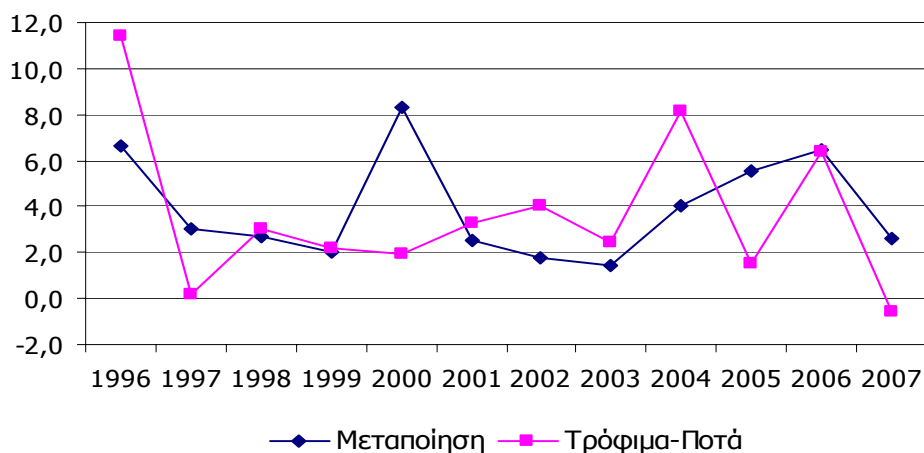

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4.2

Δείκτης Τιμών Παραγωγού στη Μεταποίηση και στον Κλάδο Τροφίμων-Ποτών (Σύνολο Εγχώριας & Εξωτερικής Αγοράς) (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

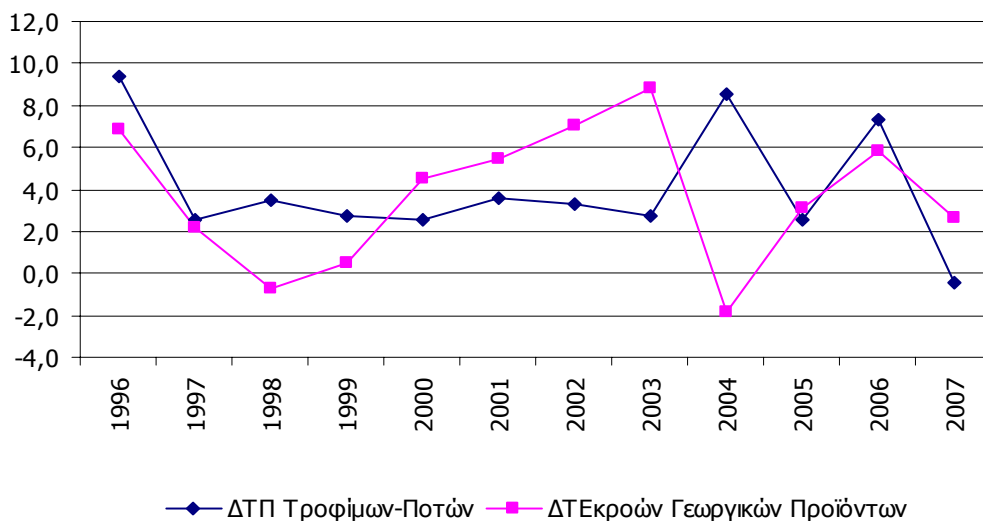
Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Όσον αφορά στη σχέση των τιμών παραγωγού τροφίμων-ποτών και των αντίστοιχων λιανικών τιμών στην εγχώρια αγορά, διαπιστώνεται αντίθετη τάση τους πρώτους οχτώ μήνες του 2007, καθώς ο μεν πρώτος δείκτης μειώνεται με μέσο ετήσιο ρυθμό 2,5%, ο δε δεύτερος αυξάνεται με

τον ίδιο ρυθμό. Από τον Αύγουστο και μέχρι το τέλος του έτους, οι τιμές χονδρικής (εγχώρια αγορά) των τροφίμων επανέρχονται σε αυξητική τάση, με βραδύτερο όμως ρυθμό απ' ό,τι αυξάνονται οι τιμές λιανικής (3,8% κατά μέσο όρο έναντι 4,4%).

Διάγραμμα 4.3

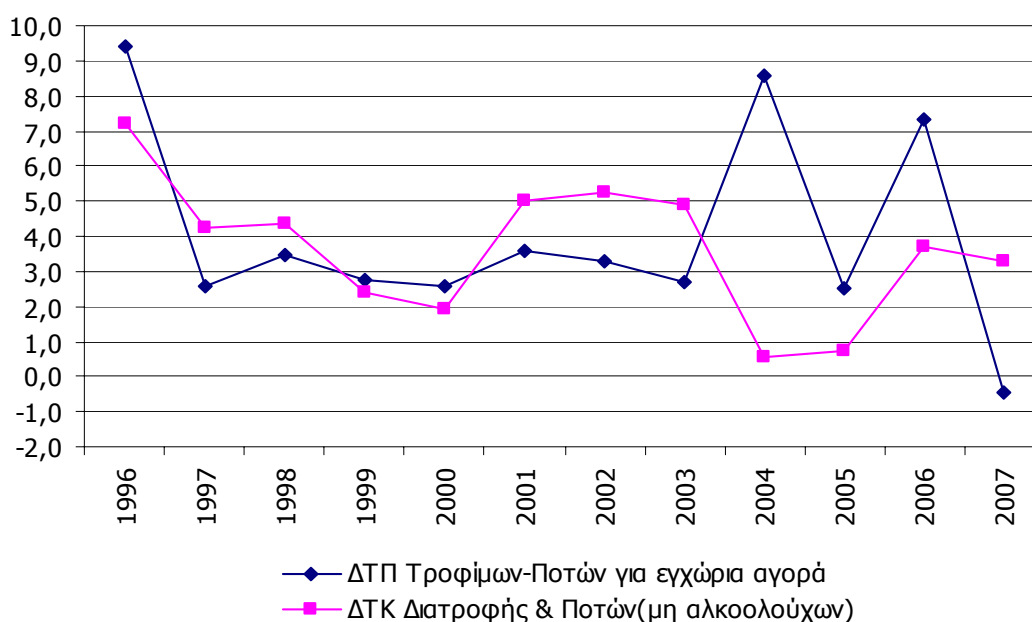
Εξέλιξη Βιομηχανικών Τιμών (Εγχώρια Αγορά) Τροφίμων-Ποτών & Τιμών Γεωργικών Προϊόντων (Φυτικής & Ζωικής Παραγωγής) (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 4.4

Εξέλιξη Βιομηχανικών Τιμών (Εγχώρια Αγορά) & Τιμών Καταναλωτή για Τρόφιμα-Ποτά
(ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

4.2.1. Χρηματοοικονομική Απεικόνιση της Βιομηχανίας Τροφίμων – Ποτών 2005-2007

Από την ανάλυση δημοσιευμένων ισολογισμών της χρήσης 2005, για 1.467 επιχειρήσεις Α.Ε. και Ε.Π.Ε. της βιομηχανίας τροφίμων-ποτών, προκύπτει ότι:

Ο κύκλος εργασιών διευρύνεται περίπου στα 10,5 δισεκ. € με τα μικτά κέρδη να αυξάνονται κατά 2,6% (αφώς βραδύτερα σε σχέση με το 2004) ενώ τα καθαρά κέρδη υποχωρούν στα 518,5 εκατ. €. Στο σύνολο ενεργητικού, τα πάγια στοιχεία του κλάδου αυξάνονται κατά 10,8%. Η αύξηση των παγίων συνοδεύτηκε από αύξηση των αποθεμάτων, απαιτήσεων και μικρή υποχώρηση των διαθεσίμων (-1,6%). Οι μεταβολές αυτές οδήγησαν σε άνοδο τόσο το κυκλοφορούν ενεργητικό (κατά 11,7%),

όσο και το συνολικό ενεργητικό (κατά 10,6% έναντι 2,8% το 2004).

Τα ίδια κεφάλαια αυξάνονται κατά 1,6% ενώ οι συνολικές υποχρεώσεις σχεδόν εφταπλασιάζονται σε σχέση με το 2004 (αύξηση της τάξεως του 22,1%). Από πλευράς διάρθρωσης, ο κλάδος φαίνεται να εξασφαλίζει ελαφρώς ικανοποιητικότερους όρους δανεισμού το 2005 και έτσι το 64,9% των συνολικών υποχρεώσεων του αποτελείται από βραχυπρόθεσμα δανειακά κεφάλαια (71,6% το 2004).

Από την ανάλυση βασικών αριθμοδεικτών προκύπτει ότι η ρευστότητα του κλάδου είναι γενικά ικανοποιητική, με παρουσία μόνιμου κεφαλαίου κίνησης και καλή ροή χρήματος (εξόφληση πιστωτών σε σχεδόν διπλάσιο χρόνο από την είσπραξη των α-

παιτήσεων). Τα επίπεδα των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων αναδεικνύουν σαφώς περιθώρια εντατικότερης εκμεταλλεύσεως των περιουσιακών στοιχείων από τις επιχειρήσεις του κλάδου. Στην κεφαλαιακή διάρθρωση της βιομηχανίας τροφίμων-ποτών, ο λόγος των ξένων προς τα ίδια κεφάλαια κινείται σε υψηλότερα επίπεδα από τη μονάδα. Ειδικότερα, το 2005, η ταχύτερη άνοδος των ιδίων σε σχέση με τα δανειακά κεφάλαια διέυρυνε τη δανειακή επιβάρυνση και τον αντίστοιχο δείκτη σε επίπεδα υψηλότερα της μονάδος. Ο κλάδος «δουλεύει» με ένα μικτό περιθώριο κέρδους στην περιοχή του 28,4%, ενώ το καθαρό περιθώριο δεν ξεπερνά το 4,91%.

Σε ότι αφορά τη χρήση του 2006, σημειώνεται αύξηση του κύκλου εργασιών, των μικτών κερδών και των καθαρών αποτελεσμάτων κατά 12,2%, 11,8% και 5,6% αντίστοιχα. Όμως υπάρχουν το 2006 ενδείξεις χαμηλότερης αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας σε σχέση με το 2005: η ταχύτητα κυκλοφορίας του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων αυξάνονται οριακά, ενώ τόσο το μικτό περιθώριο κέρδους όσο και το καθαρό υποχωρούν. Η δανειακή επιβάρυνση παραμένει στα επίπεδα του 2005, ενώ η γενική ρευστότητα μειώνεται οριακά.

Οι πρώτες τάσεις για το 2007 -οι οποίες όμως βασίζονται κυρίως στην πορεία των εισηγμένων επιχειρήσεων του κλάδου- δείχνουν επιδείνωση των βασικών αριθμοδει-

κτών. Ενώ ο κύκλος εργασιών και τα μικτά κέρδη αυξάνονται σημαντικά, τα καθαρά κέρδη παρουσιάζουν οριακή αύξηση και τα αντίστοιχα περιθώρια κέρδους συρρικνώνονται, υποδεικνύοντας πιθανόν μη αποδοτική διαχείριση κόστους και λειτουργικών εξόδων. Η αύξηση των συνολικών κεφαλαίων προέρχεται κυρίως από την αύξηση των ιδίων (κατά 6,85%) και λιγότερο από τα δανειακά κεφάλαια (4,72%). Επιπρόσθετα, οι αποδοτικότητες ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων υποχωρούν και μόνο οι αντίστοιχες ταχύτητες κυκλοφορίας σημειώνουν άνοδο.

4.2.2. Εξωτερικό Εμπόριο της Βιομηχανίας Τροφίμων - Ποτών

Το εμπορικό ισοζύγιο τροφίμων-ποτών παραμένει ελλειμματικό τα τελευταία χρόνια. Από το 2002 έως το 2004 η τάση ήταν αρνητική, με το έλλειμμα να διευρύνεται σωρευτικά κατά 79,4%. Το 2005 η εξέλιξη αυτή ανακόπτεται καθώς οι εξαγωγές αυξήθηκαν πέντε φορές ταχύτερα απ' ό,τι οι εισαγωγές. Όμως το 2006, ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών επιταχύνθηκε σε 11% και οι εξαγωγές επιβραδύνθηκαν (18,7%), με συνέπεια το εμπορικό έλλειμμα να αυξηθεί και πάλι στα δύο δισεκ. €. Σωρευτικά την περίοδο 1999-2006 πάντως, οι εισαγωγές σημείωσαν διπλάσια αύξηση απ' ό,τι οι εξαγωγές.

Πίνακας 4.2
Εμπορικό Ισοζύγιο

Σε εκατ. €	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Σωρευτική Μεταβολή 99-06 (%)
Εισαγωγικές Δαπάνες	2.707,8	2.929,4	2.730,6	3.014,9	3.245,8	3.463,3	3.641,0	4.039,3	49,2
Εξαγωγικές Εισπράξεις	1.639,4	1.566,3	1.545,0	1.441,4	1.503,5	1.336,2	1.718,5	2.039,1	24,4
Ισοζύγιο Εμπορίου Βιομηχανίας Τροφίμων-Ποτών	-1.068,4	-1.363,0	-1.185,6	-1.573,4	-1.742,4	-2.127,1	-1.922,5	-2.000,3	87,2
Ισοζύγιο Συνόλου Εξωτερικού Εμπορίου	-18.253,4	-23.534,9	-20.225,2	-22.116,7	-27.826,4	-30.019,6	-29.997,9	-34.082,5	64,3

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Παράλληλα με την αύξηση της παραγωγής το 2006 βελτιώνεται περαιτέρω και η εξαγωγική επίδοση του κλάδου. Το ποσοστό της βιομηχανικής παραγωγής που εξήχθη το 2006 ανέρχεται σε 16,3% από 15,8% το 2005 και 13,5% το 2004. Ανοδικά όμως κινήθηκε και η εισαγωγική διείσδυση, «κερδίζοντας» 0,6 ποσοστιαίες μονάδες (33,8% ο λόγος των εισαγωγών προς τη φαινόμενη κατανάλωση το 2006)

Σε ό,τι αφορά την κατεύθυνση του εμπορίου, η ΕΕ-27 αποτελεί το βασικό εμπορικό εταίρο της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων-ποτών, καθώς είναι ο κύριος προμηθευτής των εισαγόμενων προϊόντων αλλά και βασικός αποδέκτης των ελληνικών εξαγωγών. Το 2006, οι εισαγωγές τροφίμων & ποτών από χώρες-μέλη της ΕΕ-27 ξεπέρασαν τα 3,4 δισεκ. € (3,0 δισεκ. € το 2005), ποσό που αντιστοιχεί στο 85% των συνολικών εισαγωγών τροφίμων-ποτών. Αντί-

στοιχα, οι εξαγωγές του κλάδου έφτασαν τα 2,0 δισεκ. € (1,7 δισεκ. € το 2005), το 70% των οποίων είχε ως προορισμό χώρες-μέλη της ΕΕ-27 (71,2% το αντίστοιχο ποσοστό το 2005). Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το εμπορικό ισοζύγιο με την ΕΕ είναι σταθερά ελλειμματικό, ενώ αντιθέτως το ισοζύγιο τροφίμων-ποτών με χώρες εκτός ΕΕ είναι γενικά πλεονασματικό.

Τέλος, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η εξαγωγική δραστηριότητα της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων-ποτών το 2007 εμφανίζει τάσεις υποχώρησης: ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών τους πρώτους εννέα μήνες του 2007 επιβραδύνθηκε στο 8,9% κατά μέσο όρο, όταν την ίδια περίοδο το 2006 άγγιζε το 25%. Οι εισαγωγές από την άλλη πλευρά (δύο φορές υψηλότερες σε αξία από τις εξαγωγές) ήταν περισσότερες κατά 19,4% σε σχέση με τα πρώτα τρία τρίμηνα του 2006.

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Το παράρτημα που ακολουθεί, χωρίζεται σε δύο μέρη, έτσι ώστε στην παρούσα έκθεση του ΙΟΒΕ να ενσωματωθεί το μοντέλο που ακολουθείται πλέον στο πλαίσιο παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας:

A) Το α' μέρος του παραρτήματος περιλαμβάνει τις επιδόσεις των χωρών – μελών της Ε.Ε. των 25 στους 14 διαρθρωτικούς δείκτες που συνθέτουν τη συνοπτική λίστα (short list) δεικτών που χρησιμοποιούνται πλέον από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων της Λισσαβόνας από κάθε χώρα-μέλος και την πορεία των διαρθρωτικών αλλαγών των αντίστοιχων οικονομιών. Η σύνθεση της συνοπτικής λίστας θα παραμείνει σταθερή μέχρι το 2007.

B) Το β' μέρος περιλαμβάνει μία επιλογή από τους υπόλοιπους δείκτες που υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2000 σε μια προσπάθεια να τροφοδοτηθούν οι εθνικές κυβερνήσεις με ένα σύνολο από σαφείς διακριτούς και εύκολα μετρήσιμους δείκτες που αποτυπώνουν το βαθμό διαρθρωτικής προσαρμογής κάθε χώρας-μέλους. Οι δείκτες αυτοί αποτελούν έτσι (μαζί προφανώς με τους 14 παραπάνω δείκτες), την ευρεία λίστα (long list) των δεικτών που η Eurostat παρακολουθεί και εναρμονίζει σε συστηματική βάση για την Ε.Ε των 27.

Βασικός στόχος του συνόλου των διαρθρωτικών δεικτών είναι να καταγραφεί η πρόοδος, που έχει σημειωθεί σε πέντε κρίσιμους τομείς πολιτικής, οι οποίοι αφορούν στην **απασχόληση**, στην **καινοτομία και έρευνα**, στις **αλλαγές στη διάρθρωση της οικονομίας**, στην **κοινωνική συνοχή** και στο **περιβάλλον**. Παράλληλα παρακολουθούνται επιπλέον κάποιοι **βασικοί οικονομικοί δείκτες**, που αποδίδουν το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα οι διαρθρωτικές αλλαγές που εφαρμόζονται σε κάθε χώρα - μέλος.

Κάθε ένας από τους δείκτες που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποδίδεται γραφικά για το σύνολο των 27 χωρών (όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία), ενώ σε πινακοποιημένη μορφή δίνεται η επίδοση της Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. των 27, της Ε.Ε. των 25, της Ε.Ε. των 15 και της Ευρωζώνης (τελευταία αναθεώρηση Eurostat, Αύγουστος 2007).

Ονοματολογία

EU27	Ευρωπαϊκή Ένωση (Τον Ιανουάριο 2007 εντάχθηκαν στη Ευρωπαϊκή Ένωση η Βουλγαρία και η Ρουμανία)
EU25	Ευρωπαϊκή Ένωση
EA13	Ευρωζώνη (Τον Ιανουάριο 2007 εντάχθηκε στη Ευρωζώνη η Σλοβενία)
BE	Βέλγιο
CZ	Τσεχία
DK	Δανία
DE	Γερμανία
EE	Εσθονία
EL	Ελλάδα
ES	Ισπανία
FR	Γαλλία
IE	Ιρλανδία
IT	Ιταλία
CY	Κύπρος
LV	Λετονία
LT	Λιθουανία
LU	Λουξεμβούργο
HU	Ουγγαρία
MT	Μάλτα
NL	Ολλανδία
AT	Αυστρία
PL	Πολωνία
PT	Πορτογαλία
SI	Σλοβενία
SK	Σλοβακία
FI	Φινλανδία
SE	Σουηδία
UK	Μ. Βρετανία

ΜΕΡΟΣ Α

(ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΦΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ)

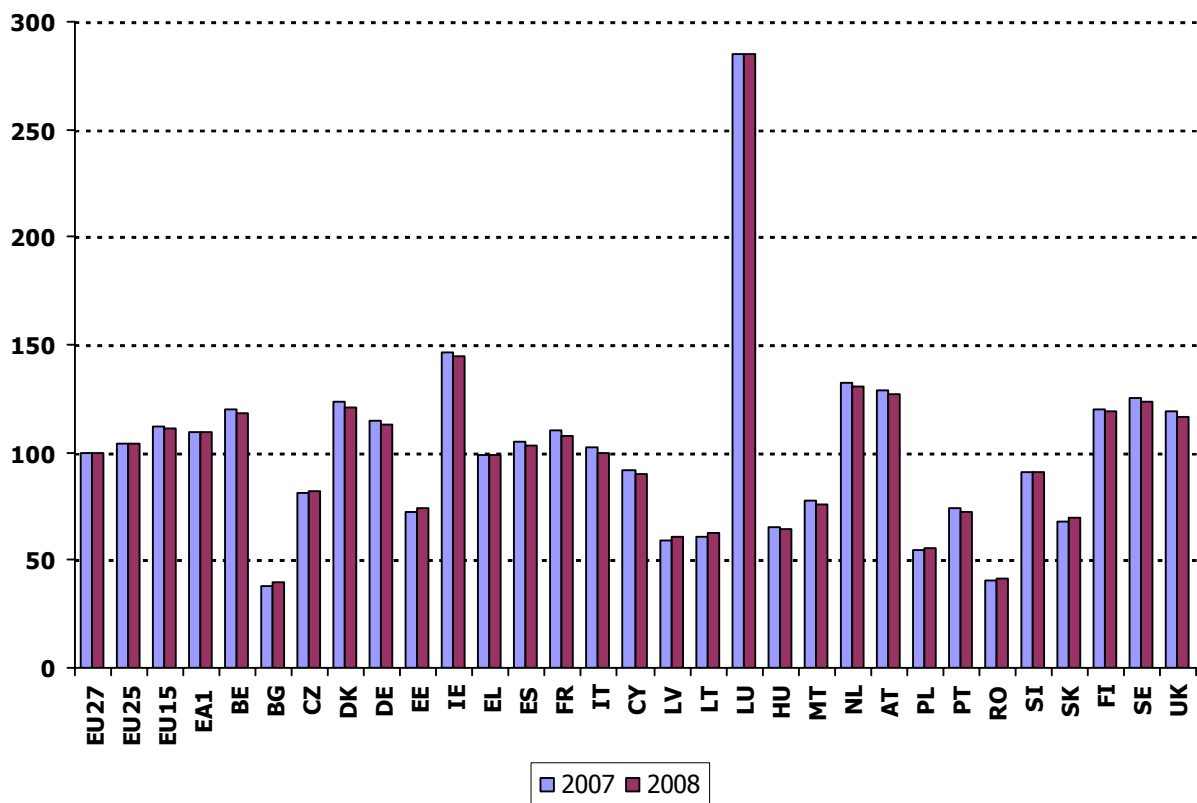

I-A. ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

I-1α. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

(μονάδες αγοραστικής δύναμης, PPS, Ε.Ε-25=100)

Οι μονάδες αγοραστικής δύναμης (Purchasing Power Standards, PPS) είναι δείκτες της μέσης αναλογίας των τιμών μεταξύ διαφορετικών χωρών. Η χρήση τους κάνει εφικτή την σύγκρισή του όγκου του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των χωρών.

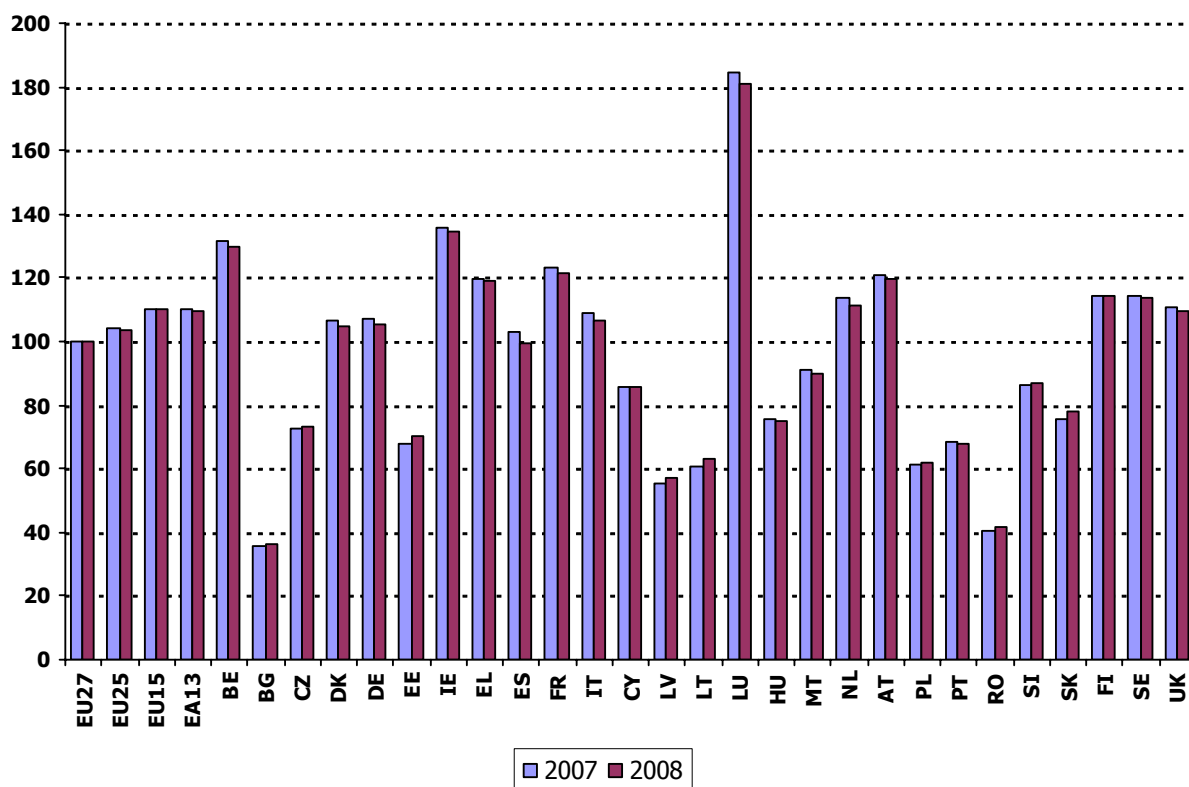
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100f	100f
EU25	105	104,8	104,6	104,4	104,2	104,1	103,9	103,9f	103,8f
EU15	115,2	114,8	114,2	113,7	113,1	112,7	112,1	111,7f	111,3f
EA13	113,9	113,5	112,6	111,8	110,7	110,7	110,2	109,6f	109,2f
EL	84,4	87,5	91,1	92,4	94	96,5	97,8f	99,2f	99f

f: πρόβλεψη
 Πηγή: Eurostat

I-2α. Παραγωγικότητα Εργασίας ανά Απασχολούμενο Άτομο

(ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, (ΕΕ-25=100) PPS, / αριθμό εργαζομένων)

Ο αριθμός των εργαζομένων περιλαμβάνει τους απασχολούμενους και τους αυτό-απασχολούμενους. Περιλαμβάνονται οι μισθωτοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι στρατιωτικοί και οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων. Οι εποχικά απασχολούμενοι και αυτοί που απουσιάζουν από την εργασία τους λόγω ασθένειας, διακοπών, απεργίας και παρακολούθησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά τη διάρκεια της έρευνας περιλαμβάνονται στους απασχολούμενους. Ο καθορισμός αυτός είναι σύμφωνος με το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (International Labor Organization, ILO)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100f	100f
EU25	104,8	104,6	104,5	104,4	104,2	104	103,8	103,9f	103,8f
EU15	113,2	112,5	111,9	111,4	111	110,7	110,4	110,4f	110,1f
EA13	113,9	113,1	112,2	111,5	110,5	110,7	110,4	110f	109,5f
EL	105,2e	109,9e	114,7e	114,8e	113,7e	116,4e	117,9f	119,8f	119,2f

f: πρόβλεψη, e: εκτίμηση

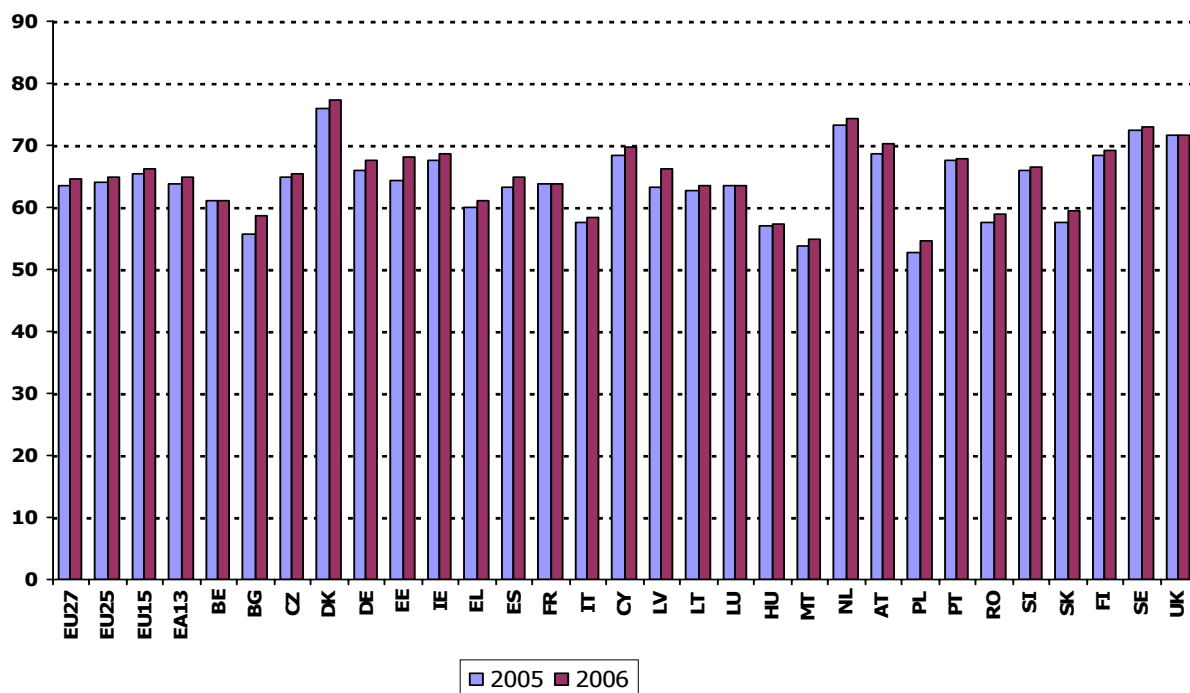
Πηγή: Eurostat

II-A. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

II-1α. Ποσοστό Απασχόλησης

(% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 15-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)

Τα εργατικό δυναμικό αποτελείται από άτομα τα οποία κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας εργάζονταν κάνοντας οποιαδήποτε εργασία επί πληρωμή για τουλάχιστον μια ώρα ή έχουν εργασία αλλά απουσίαζαν από αυτή κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Η έρευνα αναφέρεται σε άτομα άνω των 15 ετών. Άτομα τα οποία κατοικούν σε συλλογικές κατοικίες (εστίες, θεραπευτήρια, εκκλησιαστικά ιδρύματα, εργατικές εστίες, ξενώνες κ.τ.λ) καθώς και άτομα που εκπληρώνουν υποχρεωτική στρατιωτική θητεία δεν περιλαμβάνονται στην έρευνα.

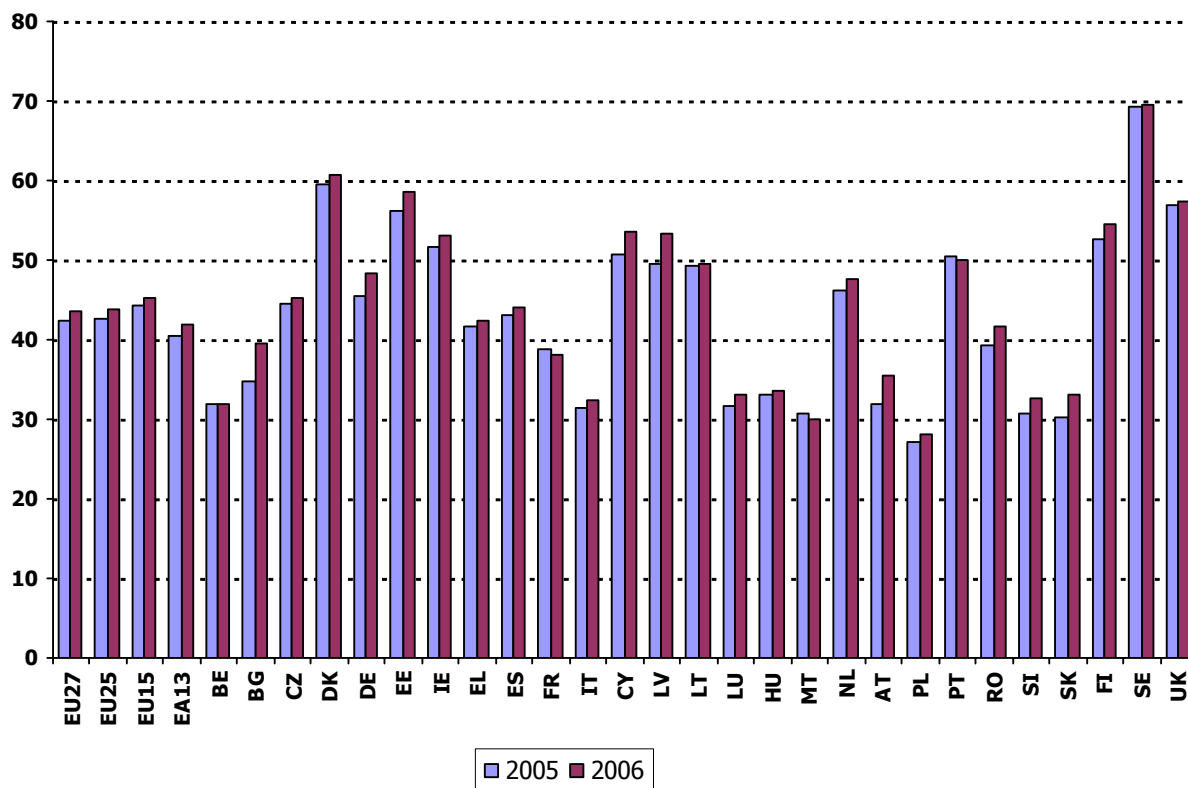

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	61,8	62,2	62,5	62,3	62,6	62,9	63,5	64,5
EU25	61,9	62,4	62,8	62,8	63	63,3	64	64,8
EU15	62,5	63,4	64	64,2	64,4	64,8	65,4	66,2
EA13	60,5	61,5	62,2	62,4	62,7	63,2	63,8	64,8
EL	55,9	56,5	56,3	57,5	58,7	59,4	60,1	61
<i>Άντρες</i>								
EU27	70,7	70,8	70,9	70,3	70,3	70,4	70,8	71,6
EU25	71	71,2	71,3	71	70,9	70,9	71,4	72,1
EU15	72,1	72,8	73,1	72,8	72,7	72,7	73	73,6
EA13	70,8	71,6	72	71,7	71,6	71,6	71,9	72,7
EL	71,1	71,5	71,4	72,2	73,4	73,7	74,2	74,6
<i>Γυναίκες</i>								
EU27	53	53,7	54,3	54,4	54,9	55,5	56,3	57,3
EU25	52,9	53,6	54,3	54,7	55,2	55,8	56,6	57,6
EU15	53	54,1	55	55,6	56,2	56,9	57,8	58,7
EA13	50,2	51,4	52,4	53,1	53,8	54,7	55,7	56,9
EL	41	41,7	41,5	42,9	44,3	45,2	46,1	47,4

ρ: προσωρινά στοιχεία Πηγή: Eurostat

II-2α. Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Ηλικίας 55-64 ετών

(% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 55-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)

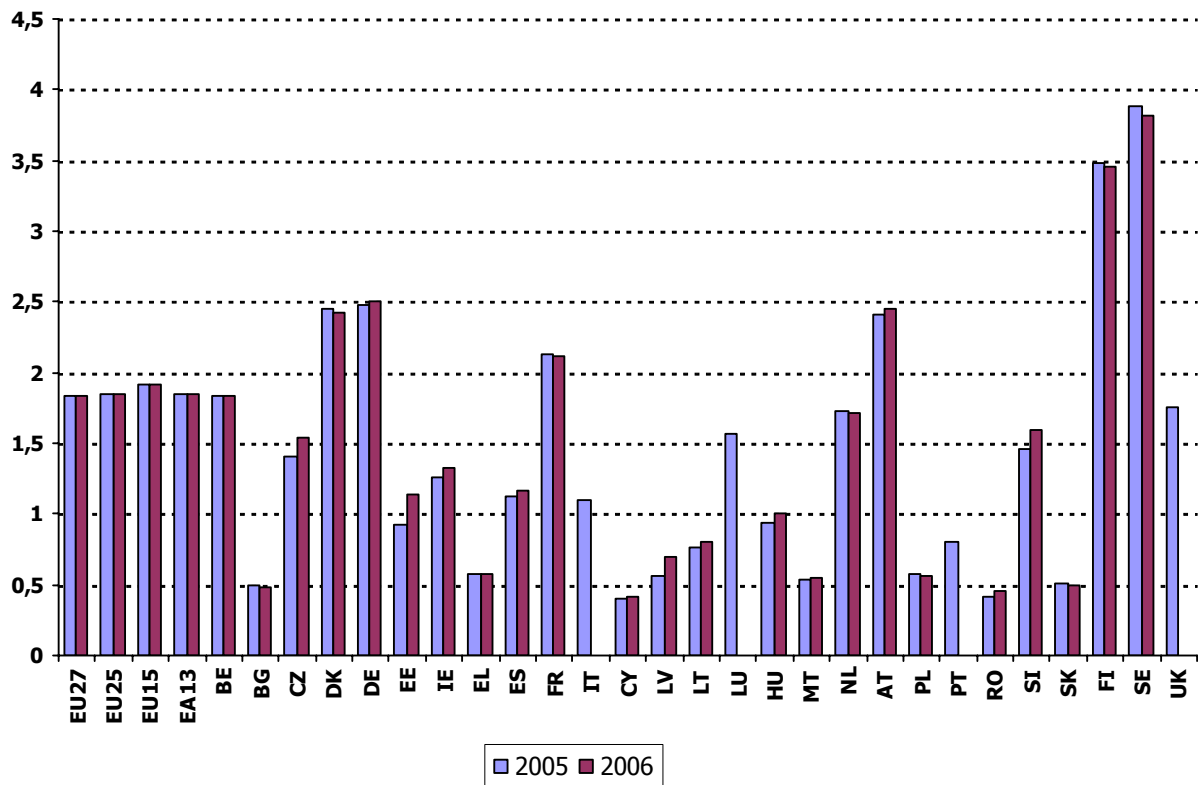
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	36,2	36,5	36,9	37,7	38,5	40	40,7	42,4	43,5
EU25	35,8	36,2	36,6	37,5	38,7	40,3	41	42,6	43,7
EU15	36,6	37,1	37,8	38,8	40,2	41,7	42,5	44,2	45,3
EA13	33,5	33,8	34,3	35,1	36,4	37,8	38,6	40,5	41,8
EL	39	39,3	39	38,2	39,2	41,3	39,4	41,6	42,3
<i>Άντρες</i>									
EU27	47	46,9	47,1	47,7	48,4	49,9	50,4	51,6	52,7
EU25	46,6	46,7	46,9	47,7	48,8	50,3	50,8	51,9	52,8
EU15	47,3	47,5	48	48,9	50,1	51,6	52,2	53,3	54,1
EA13	44,5	44,4	44,8	45,5	46,7	48	48,6	49,8	50,9
EL	56	55,7	55,2	55,3	55,9	58,7	56,4	58,8	59,2
<i>Γυναίκες</i>									
EU27	26,1	26,7	27,4	28,2	29,1	30,7	31,6	33,6	34,9
EU25	25,5	26,3	26,9	27,8	29,2	30,8	31,7	33,8	35
EU15	26,3	27,1	28	29,1	30,7	32,2	33,2	35,5	36,9
EA13	22,9	23,7	24,3	25,1	26,6	28	29	31,6	33,1
EL	23,5	24,4	24,3	22,9	24	25,5	24	25,8	26,6

ρ: προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

III-A. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΈΡΕΥΝΑ

**III-1α. Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D)
(% του ΑΕΠ)**

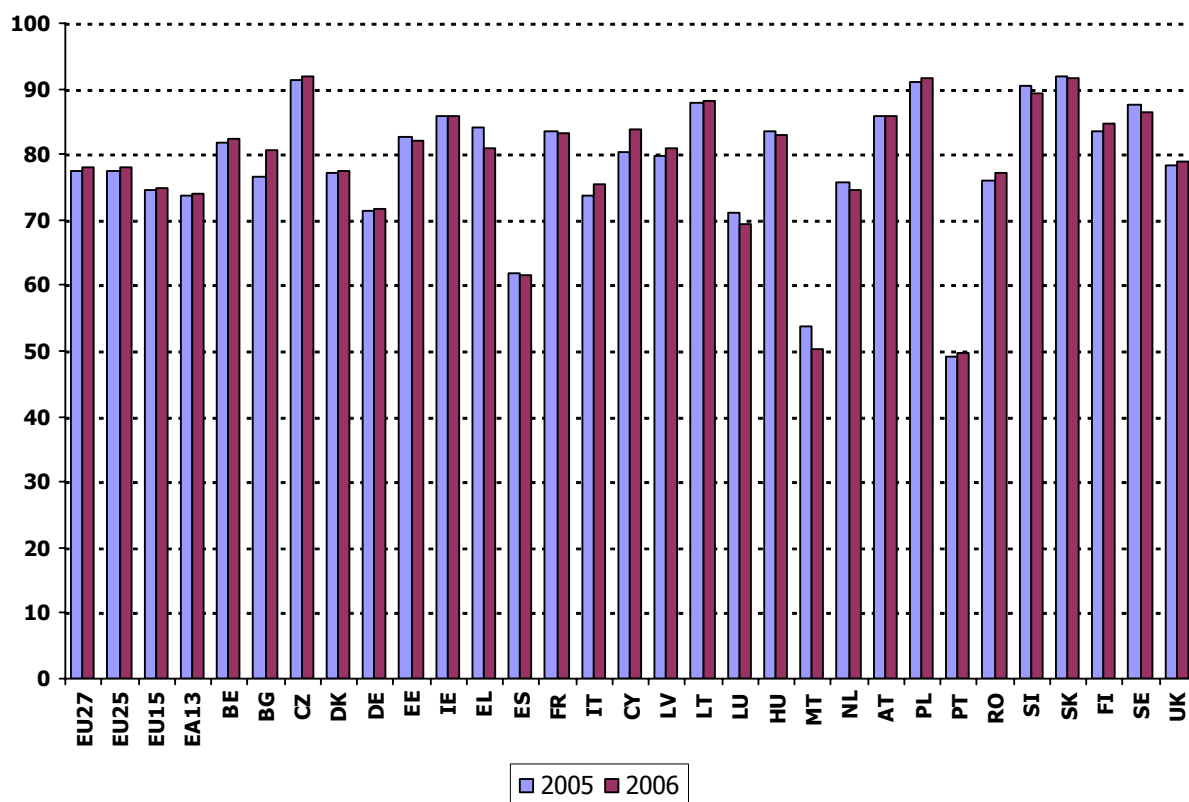
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	1,86	1,87	1,88	1,87	1,83	1,84	1,84s
EU25	:	:	1,87	1,88	1,89	1,88	1,84	1,85	1,85s
EU15	:	:	1,92	1,93	1,94	1,93	1,9	1,91	1,91s
EA13	:	:	1,84	1,86	1,87	1,87	1,85	1,85	1,85s
EL	:	0,6027	:	0,58	:	0,57	0,55e	0,58	0,57p

s: εκτίμηση Eurostat, p: προσωρινά στοιχεία, e: εκτίμηση

Πηγή: Eurostat

III-2α. Επίπεδο Μόρφωσης Ατόμων Ηλικίας 20-24 ετών

(% πληθυσμού 20-24 ετών που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	76,6	76,6	76,7	76,9	77,2	77,5	77,9
EU25	:	:	76,6	76,5	76,7	77	77,3	77,6	77,9
EU15	:	72,4	73,7	73,6	73,7	74	74,4	74,7	75
EA13	:	71,6	73,1	72,7	72,9	73	73,6	73,8	74
EL	76,4	78,6	79,2	80,2	81,1	81,7	83	84,1	81p
<i>Άντρες</i>									
EU27	:	:	73,8	74	74	74,4	74,4	74,9	75
EU25	:	:	73,7	73,7	74	74,4	74,4	74,8	74,9
EU15	:	69,6	70,6	70,5	70,9	71,2	71,2	71,7	71,7
EA13	:	68,5	69,6	69,3	69,6	69,7	70	70,4	70,4
EL	70,6	74,3	73,6	75,3	76,1	76,6	79,2	79,7	75,5p
<i>Γυναίκες</i>									
EU27	:	:	79,3	79,2	79,3	79,4	79,9	80,2	80,8
EU25	:	:	79,5	79,3	79,4	79,6	80,2	80,4	81
EU15	:	75	76,7	76,6	76,6	76,8	77,5	77,7	78,4
EA13	:	74,6	76,5	76	76,2	76,3	77,3	77,3	77,7
EL	82,1	82,8	84,6	84,8	86	86,8	86,8	88,5	86,6p

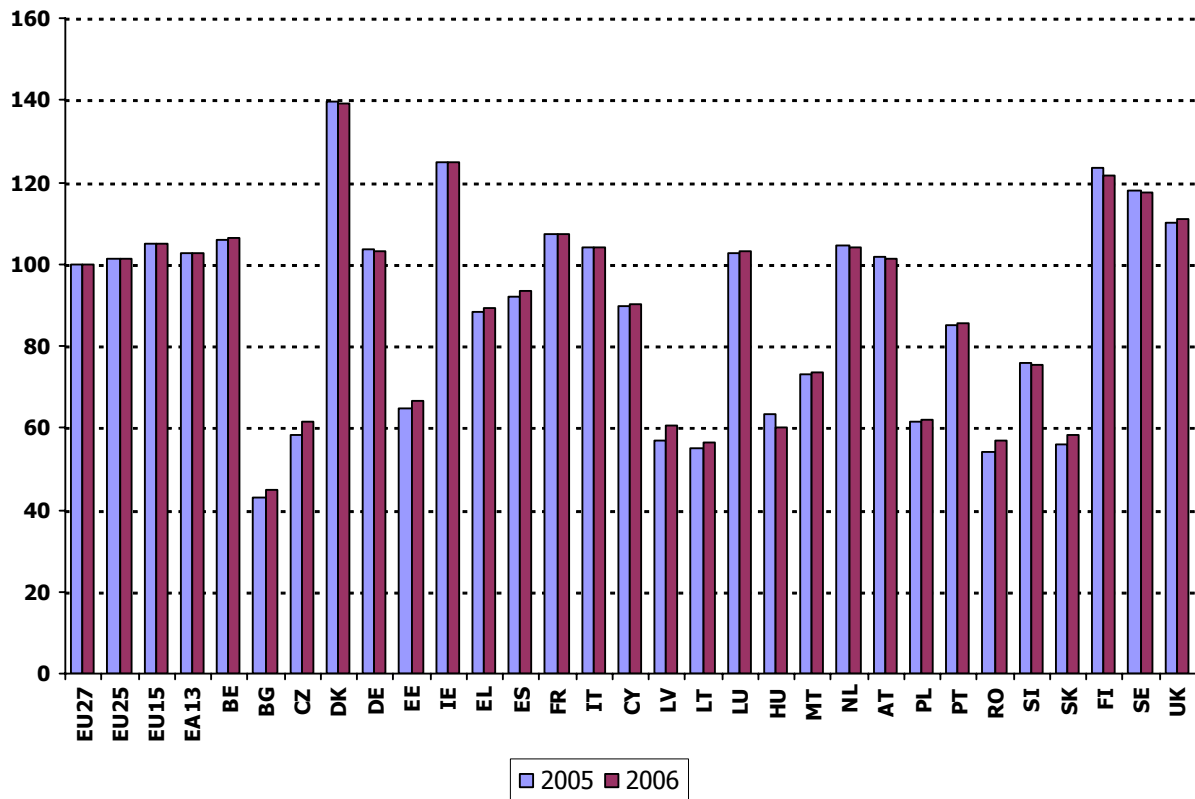
p: προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

IV-A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

IV-1α. Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών

(ιδιωτική τελική κατανάλωση, συμπεριλαμβάνονται οι έμμεσοι φόροι ΕΕ-25=100)

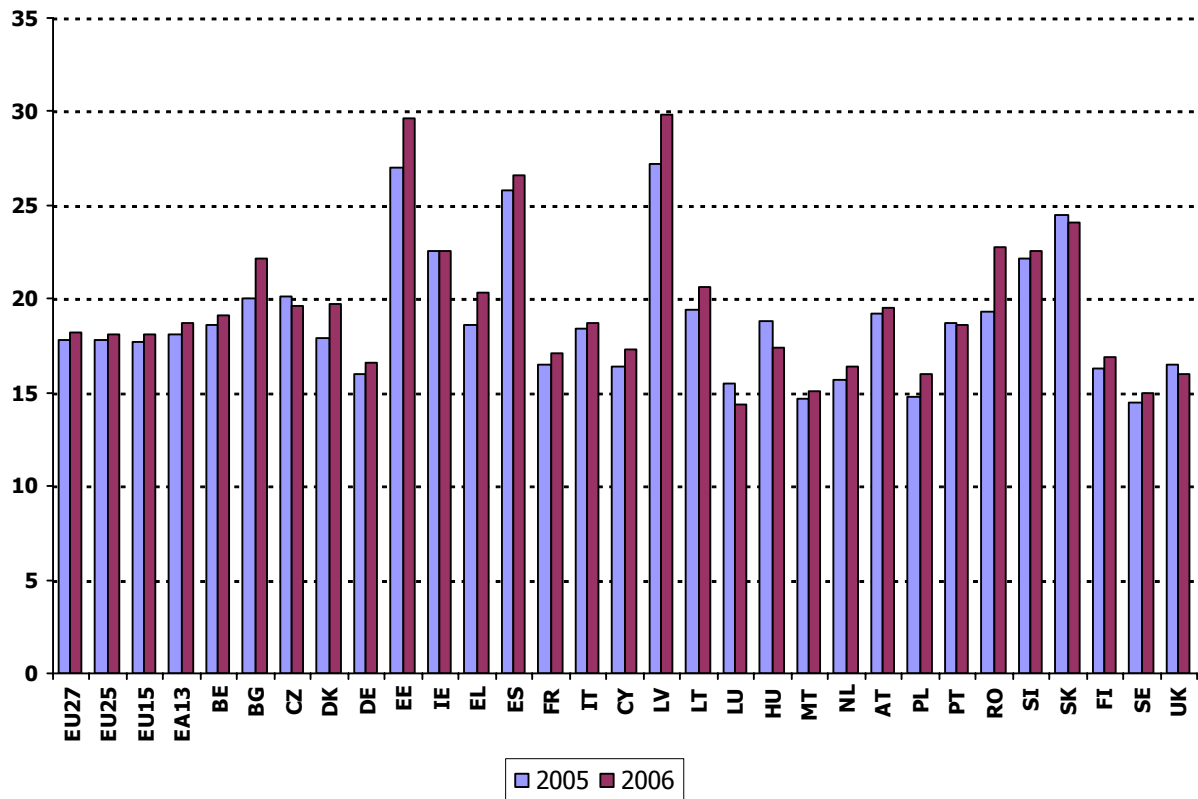

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100
EU25	101,1	101,1	101	101,1	101,1	101,1	101,2	101,1	101,1
EU15	105,3	105,5	104,9	104,7	104,9	105,2	105,4	104,8	104,9
EA13	102,8	102,2	100,5	101	101,1	103,5	103,6	102,5	102,5
EL	85,7	88,3	84,8	82,3	80,2	85,9	87,6	88,4	89,1

Πηγή: Eurostat

IV-2α. Επιχειρηματικές Επενδύσεις

(ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ιδιωτικών επιχειρήσεων ως % του ΑΕΠ)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	17,8	18,1	18,4	17,9	17,3	17,1	17,3	17,8	18,2
EU25	17,8	18,1	18,4	17,9	17,3	17,1	17,3	17,8	18,1
EU15	17,6	18	18,3	17,8	17,3	17	17,2	17,7	18,1
EA13	18	18,5	18,9	18,4	17,8	17,6	17,8	18,1	18,7
EL	15,7	17,1	17,4	17,7	18,1	19,3	19,2	18,6	20,3f

f: πρόβλεψη

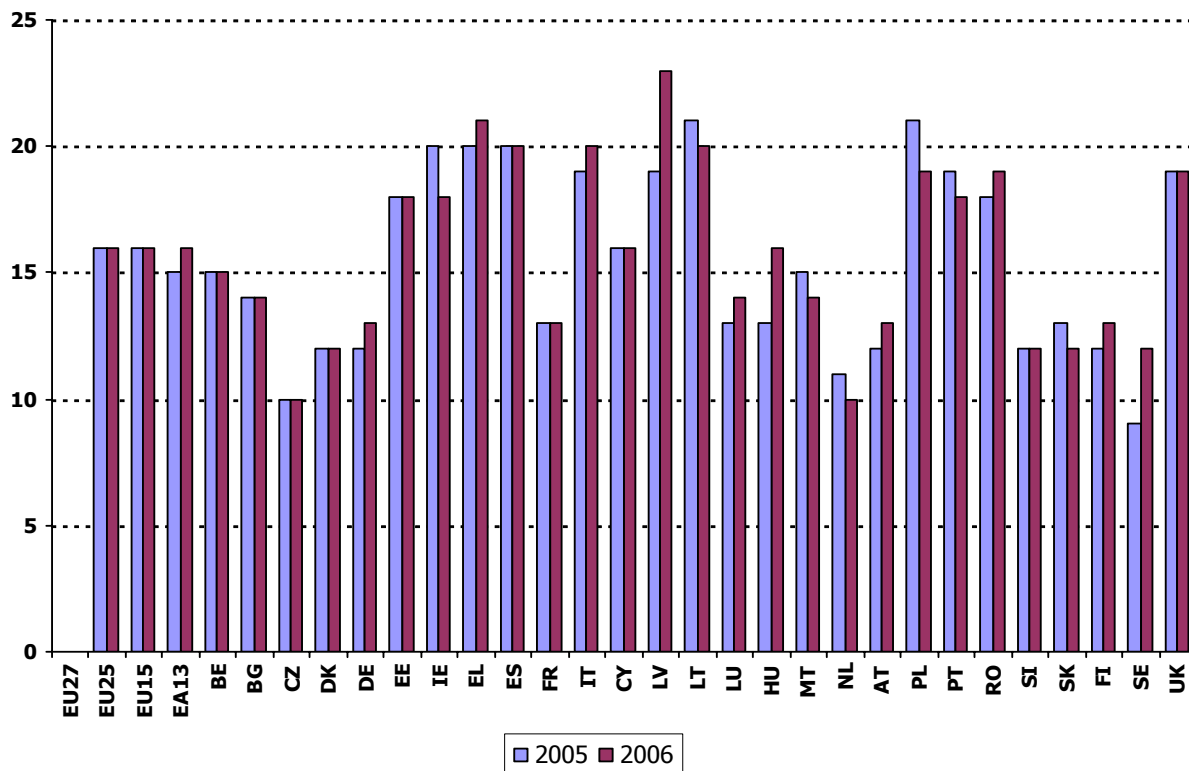
Πηγή: Eurostat

V-A. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

V-1α. Ποσοστό Πληθυσμού στο Όριο της Φτώχειας

(% ατόμων με διαθέσιμο εισόδημα κάτω του 60% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος)

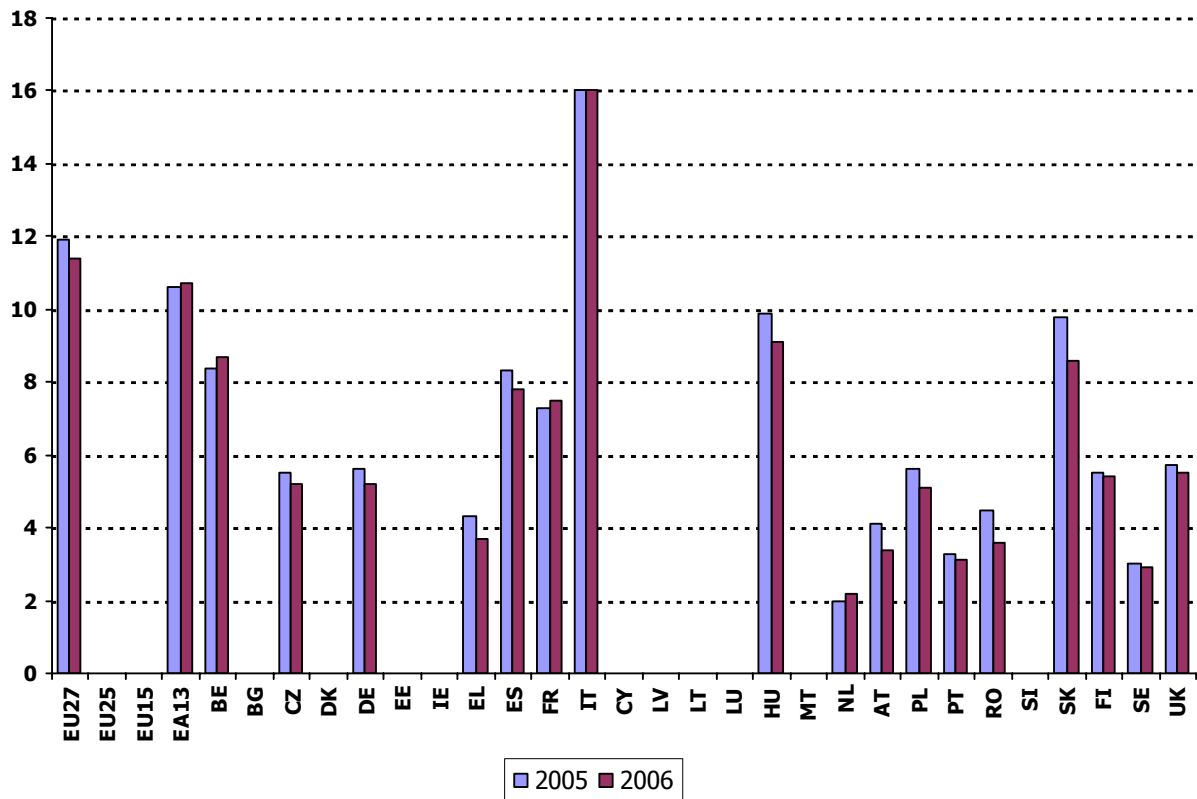

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	15s	16s	16s	16s	:	15s	16s	16s	16s
EU15	15s	16s	15s	15s	:	15s	17s	16s	16s
EA13	:	:	:	:	:	:	:	15s	16s
EL	21	21	20	20	:	21	20	20	21
Άντρες									
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	14s	15s	15s	15s	:	14s	15s	15s	15s
EU15	14s	15s	15s	:	:	14s	15s	15s	15s
EA13	:	:	:	:	:	:	:	14s	15s
EL	20	20	19	19	:	20	19	18	20
Γυναίκες									
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	16s	17s	17s	17s	:	16s	17s	17s	17s
EU15	16s	17s	16s	:	:	17s	18s	17s	17s
EA13	:	:	:	:	:	:	:	16s	16s
EL	22	21	20	22	:	21	21	21	21

s: εκτίμηση Eurostat

Πηγή: Eurostat

V-2α Διασπορά Ποσοτών Συνολικής Απασχόλησης ανά Περιφέρεια
(Συντελεστής διασποράς ποσοτών απασχόλησης μεταξύ περιφερειών της κάθε χώρας, NUTS 2)

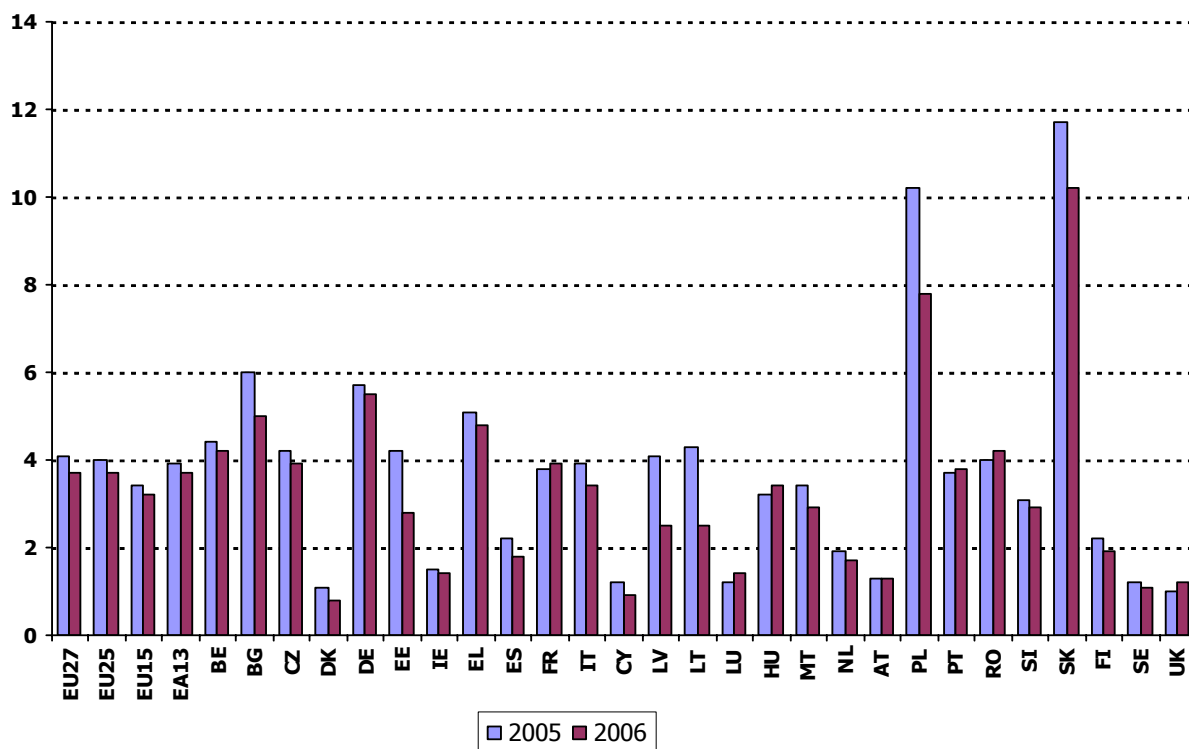
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	12,9	13	13,2	13,2	12,8	12,1	11,9	11,4
EU25	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EA13	:	13,3	13	12,7	12,1	11,5	10,5	10,6	10,7
EL	:	5,2	5,1	4,3	3,8	3,2	4,1	4,3	3,7

Πηγή: Eurostat

V-3α Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας

(% των ανέργων άνω των 12 μηνών στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού)

Ως άνεργους θεωρούμε τα άτομα τουλάχιστον 15 ετών τα οποία δεν μένουν σε συλλογικές κατοικίες και δεν θα εργαστούν ή θα ξεκινήσουν να εργάζονται τις επόμενες δυο εβδομάδες καθώς ψάχνουν για εργασία. Η διάρκεια ανεργίας ορίζεται ως το χρονικό διάστημα: που ψάχνουν για εργασία (μεγαλύτερο των 12 μηνών)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ΕΥ27	:	:	4	3,9	4	4,1	4,2	4,1	3,7
ΕΥ25	4,4	4,1	3,9	3,8	3,9	4	4,1	4	3,7
ΕΥ15	4,4	3,9	3,4	3,1	3,1	3,3	3,4	3,4	3,2
ΕΑ13	5	4,5	4	3,6	3,6	3,9	4	3,9	3,7
ΕΛ	5,8	6,5	6,1	5,5	5,3	5,3	5,6	5,1	4,8
Άντρες									
ΕΥ27	:	:	3,5	3,4	3,6	3,8	3,8	3,8	3,5
ΕΥ25	3,8	3,5	3,4	3,3	3,4	3,6	3,7	3,7	3,4
ΕΥ15	3,7	3,3	2,9	2,7	2,7	3	3,1	3,1	3
ΕΑ13	4,1	3,6	3,2	3	3	3,3	3,5	3,5	3,4
ΕΛ	3,1	3,7	3,5	3,2	3,1	3	3	2,6	2,6
Γυναίκες									
ΕΥ27	:	:	4,6	4,4	4,5	4,5	4,5	4,4	4
ΕΥ25	5,2	4,9	4,6	4,4	4,4	4,5	4,5	4,5	4
ΕΥ15	5,2	4,6	4,1	3,6	3,5	3,7	3,8	3,7	3,5
ΕΑ13	6,2	5,5	4,9	4,4	4,3	4,5	4,6	4,5	4,2
ΕΛ	10,1	10,7	10,1	9	8,6	8,9	9,4	8,9	8

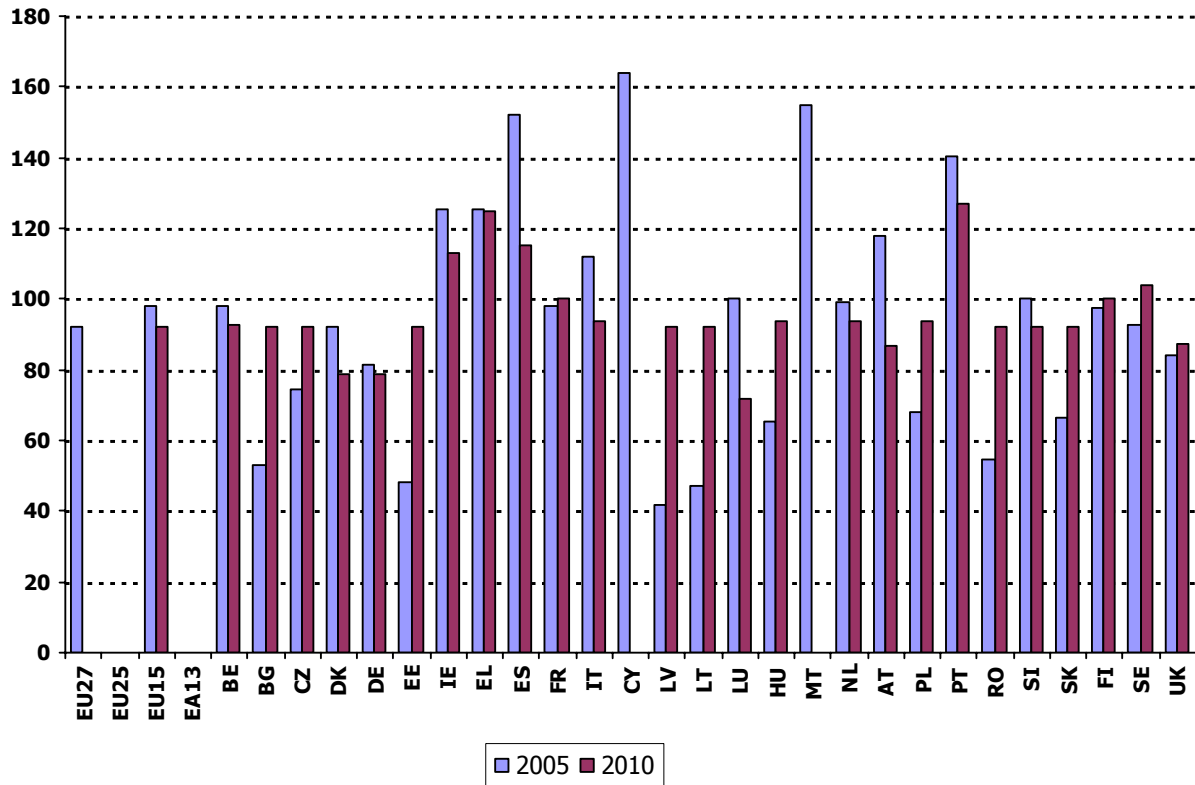
ρ: προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

VI-A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

VI-1α. Εκπομπές Αερίων που σχετίζονται με το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου

(ποσοστιαία μεταβολή από το έτος βάσης ως προς τους στόχους του Κιότο, σε ισοδύναμα CO₂)

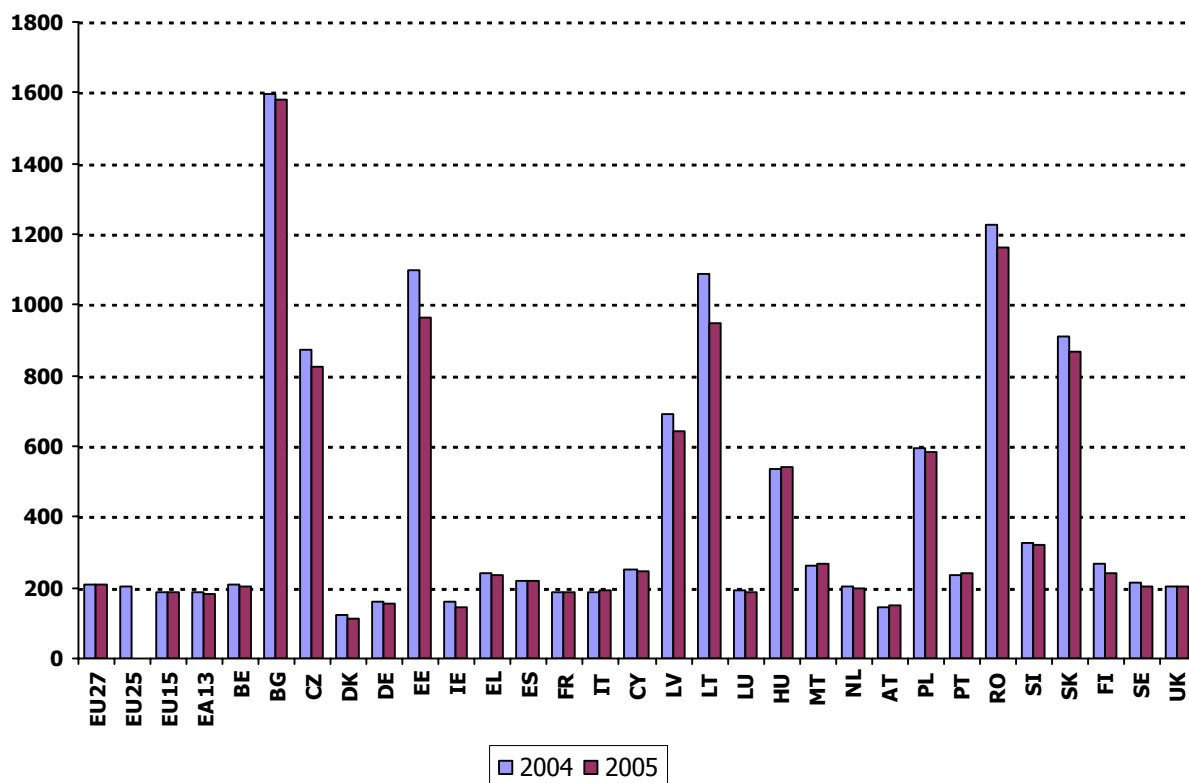

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2010
EU27	92,7	90,7	90,7	91,7	90,9	92,8	92,8	92,1	:
EU25	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	97,8	96,3	96,6	97,7	97,1	98,7	98,8	98	92,0
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	114,2	114,1	118,6	120	119,8	123,6	123,9	125,4	125,0

Πηγή: Eurostat

VI-2α. Ενεργειακή Ένταση της Οικονομίας

(ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας ως προς ΑΕΠ (σταθερές τιμές 1995), kilogram ισοδύναμου πετρελαίου (kgoe) ανά 1000 €)

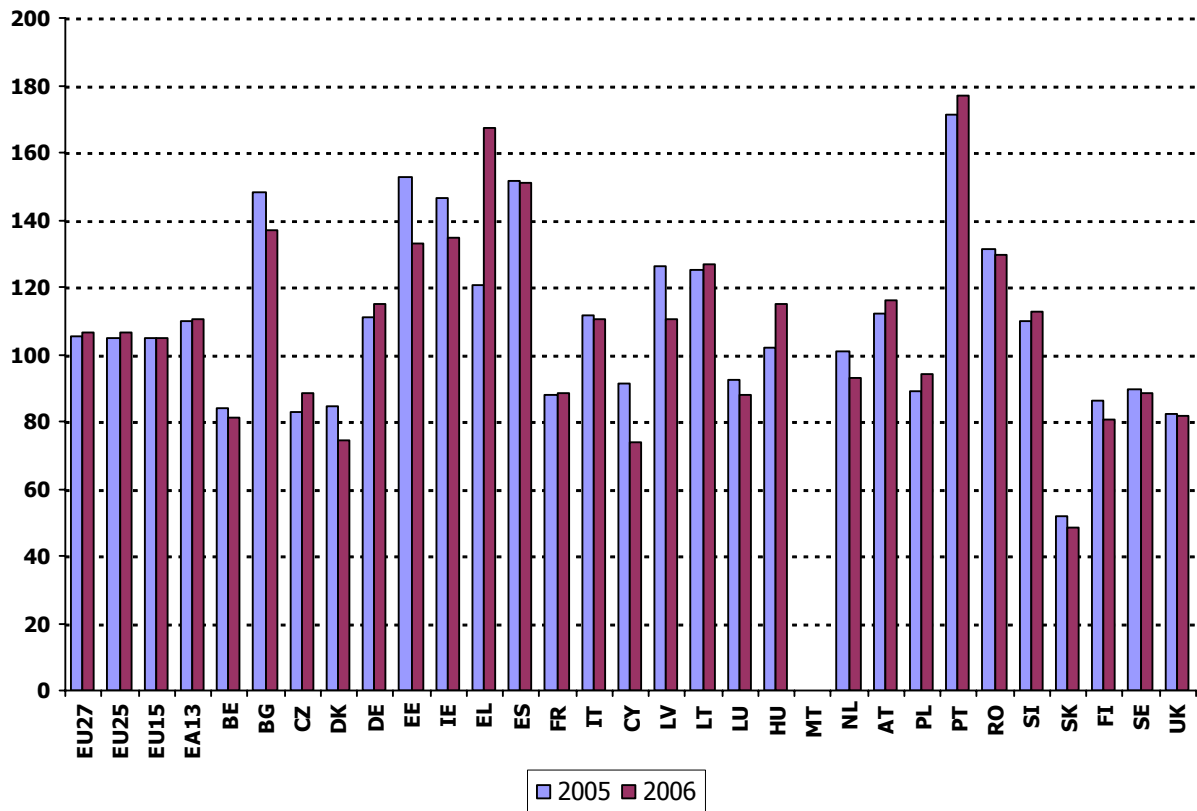

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU27	232	227,75	219,48	213,12	214,01	210,89	213,54	211,07	208,05
EU25	227,58	224,16	214,94	208,76	209,71	206,51	207,56	204,89	:
EU15	202,71	201,03	195,69	190,53	191,35	188,42	189,48	187,65	184,85
EA13	194,97	193,39	188,52	184,15	185,36	183,65	186,73	185,66	183,36
EL	268,31	272,67	262,52	263,63	260,63	257,97	247,77	240,64	236,54

Πηγή: Eurostat

VI-3α. Όγκος Μεταφερόμενων Εμπορευμάτων

(ως προς του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 1995, σε τόνους ανά χλμ, Δείκτης 1995=100)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	99,1s	98,2s	99,3s	98,7	104	105,4s	106,7s
EU25	101,4s	100,5s	100,1s	98,9s	99,7s	98,9	104	104,6s	106,2s
EU15	102,3s	102s	101,9s	101s	101,4	99,7	104,7	104,6s	105s
EA13	103,4s	103,9s	104,2s	103,9s	104,6	102,8	109,3	109,7s	110,5s
EL	141	141,7	:	:	:	108	:	120,8	167,1

s: εκτίμηση Eurostat

Πηγή: Eurostat

ΜΕΡΟΣ Β
(ΑΛΛΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ)

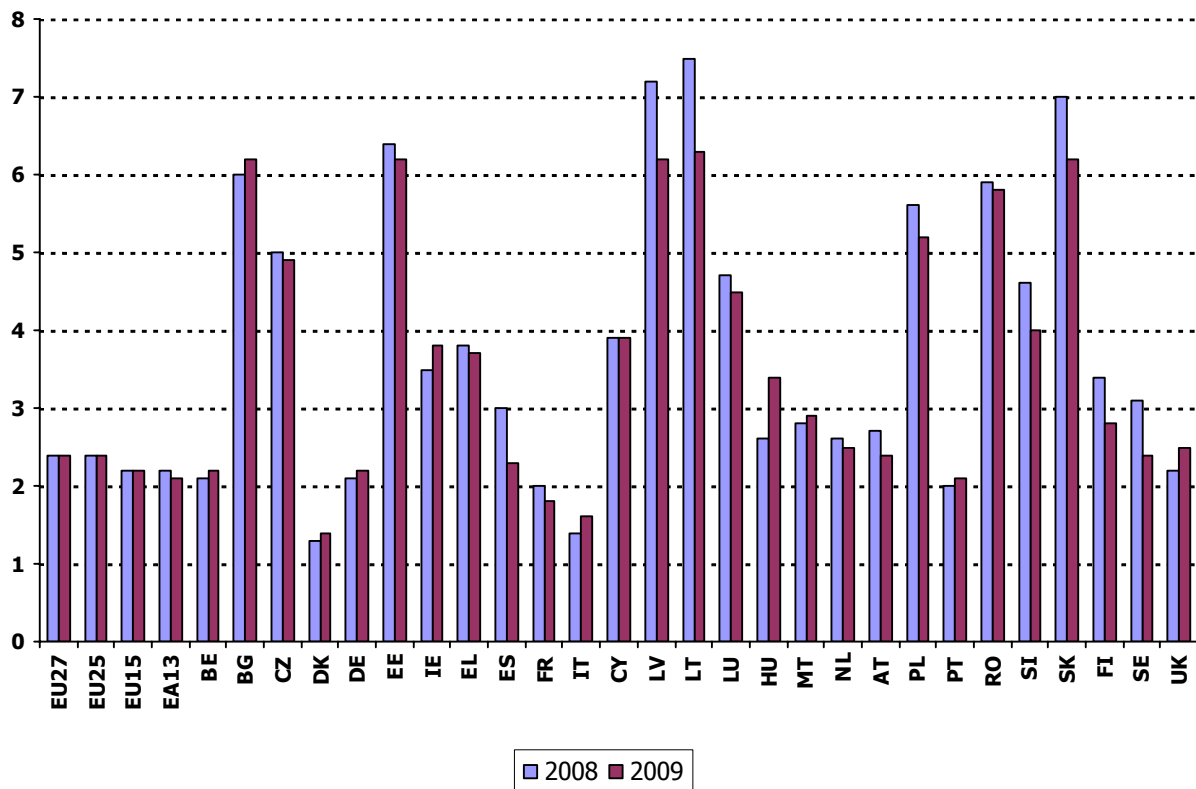

I-B. ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

I-1β. Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 1995

(% μεταβολής σε σχέση με το προηγούμενο έτος)

Η μέτρηση της μεταβολής του όγκου ΑΕΠ γίνεται μέσω του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές. Η επίπτωση από τις μεταβολές του επιπέδου των τιμών (πληθωρισμός) απαλείφονται.

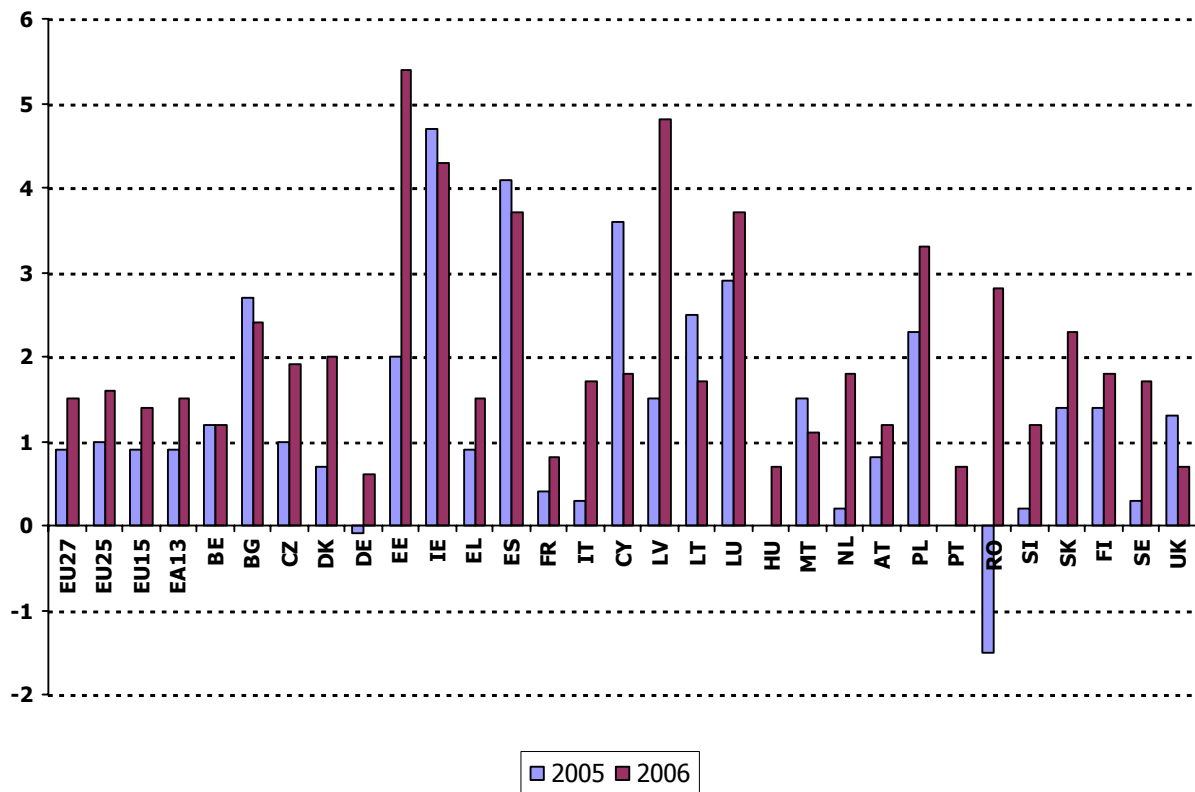

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU27	2	1,2	1,3	2,5	1,8	3	2,9f	2,4f	2,4f
EU25	2	1,2	1,3	2,4	1,8	3	2,9f	2,4f	2,4f
EU15	1,9	1,1	1,2	2,3	1,6	2,8	2,7f	2,2f	2,2f
EA13	1,9	0,9	0,8	2	1,5	2,8	2,6f	2,2f	2,1f
EL	5,1	3,8	4,8	4,7	3,7	4,3	4,1f	3,8f	3,7f

f: πρόβλεψη

Πηγή: Eurostat

I-2β. Μεταβολή της Απασχόλησης (ετήσια μεταβολή της συνολικής απασχόλησης)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	1,4	1,1	1,7	1	0,3	0,4	0,7	0,9	1,5
EU25	1,5	1,1	1,7	1,1	0,4	0,4	0,8	1	1,6
EU15	1,7	1,8	2,2	1,4	0,6	0,5	0,8	0,9	1,4
EA13	1,9	1,9	2,4	1,5	0,7	0,4	0,8	0,9	1,5
EL	2,9e	0,3e	0,5e	0,3e	0,2e	1,5e	3,4e	0,9e	1,5f
Άντρες									
EU27	1	0,4	1,1	0,6	0	0,1	0,3	0,6	1,3
EU25	1	0,6	1,1	0,7	-0,1	0	0,4	0,6	1,3
EU15	1,2	1,3	1,5	1	0	0	0,2	0,4	1,1
EA13	1,3	1,3	2	1	0	-0,1	0,2	0,3	1,2
EL	3,6e	-0,4e	0,1e	0,4e	-0,4e	1e	2,8e	0,6e	0,7f
Γυναίκες									
EU27	2,1	1,9	2,4	1,5	0,8	0,8	1,2	1,3	1,8
EU25	2,2	1,9	2,5	1,6	1,1	0,8	1,3	1,5	1,9
EU15	2,4	2,6	3,1	2	1,5	1	1,5	1,6	1,8
EA13	2,8	2,9	3,1	2,2	1,6	1,2	1,7	1,7	1,9
EL	1,8e	1,5e	1,2e	0,1e	1,2e	2,4e	4,4e	1,4e	2,7f

f: πρόβλεψη, e: εκτίμηση

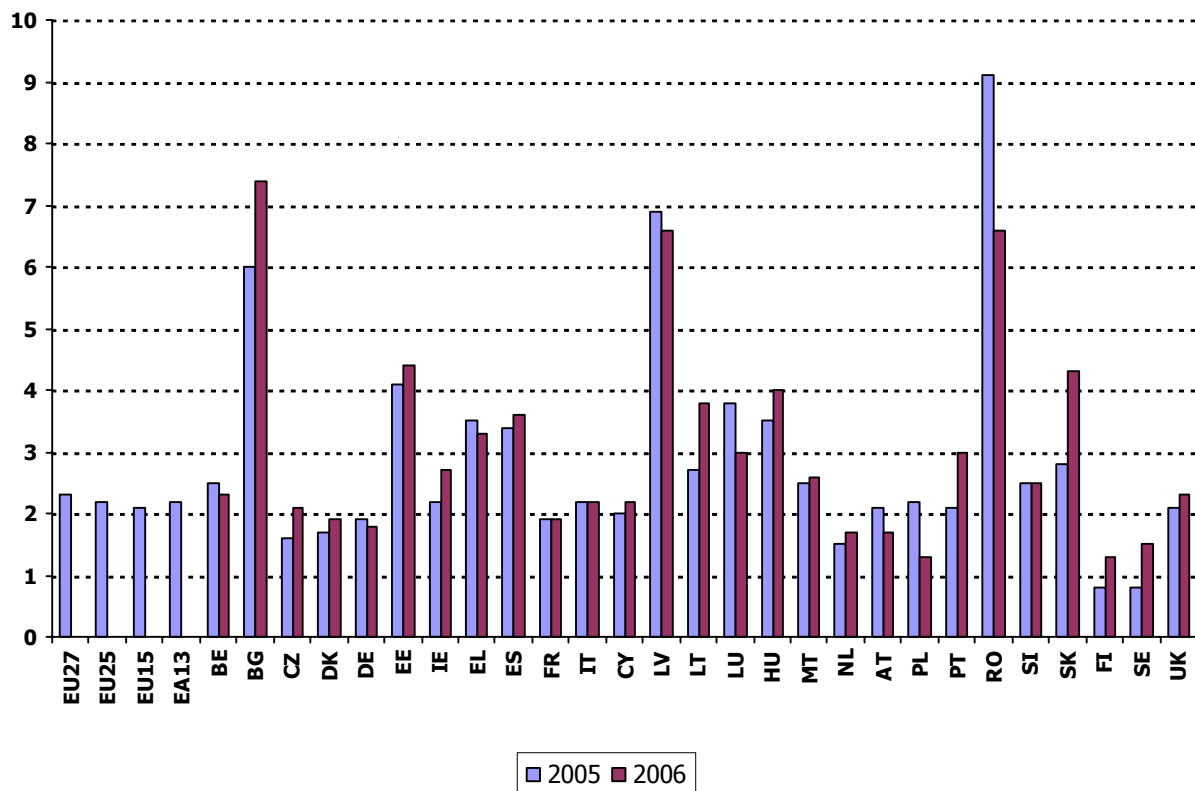
Πηγή: Eurostat

I-3β. Πληθωρισμός

(ετήσιος ρυθμός μεταβολής του Εν.Δ.Τ.Κ)

Οι εναρμονισμένοι Δείκτες Τιμών Καταναλωτή καταρτίστηκαν με στόχο την διεθνή σύγκριση των μεταβολών στις τιμές των καταναλωτών (πληθωρισμού).

Οι Εν.Δ.Τ.Κ χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με σκοπό την παρακολούθηση του πληθωρισμού στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) καθώς και την εκτίμηση του πληθωρισμού σύγκλισης.

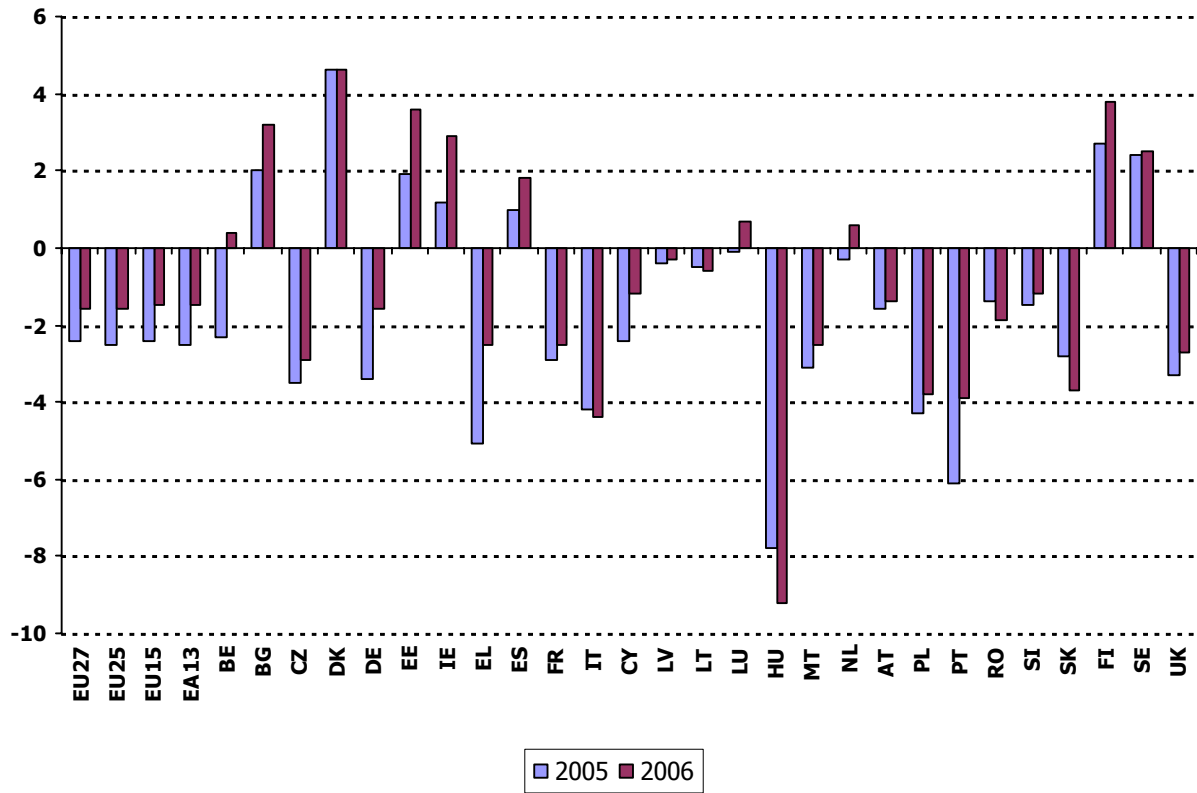

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	4,6e	3e	3,5	3,2	2,5	2,1	2,3	2,3	:
EU25	2,1e	1,6e	2,4	2,5	2,1	1,9	2,1	2,2	:
EU15	1,3	1,2	1,9	2,2	2,1	2	2	2,1	:
EA13	1,2	1,1	2,1	2,4	2,3	2,1	2,1	2,2	:
EL	4,5	2,1	2,9	3,7	3,9	3,4	3	3,5	3,3

e: εκτίμηση

Πηγή: Eurostat

Ι-4β. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)

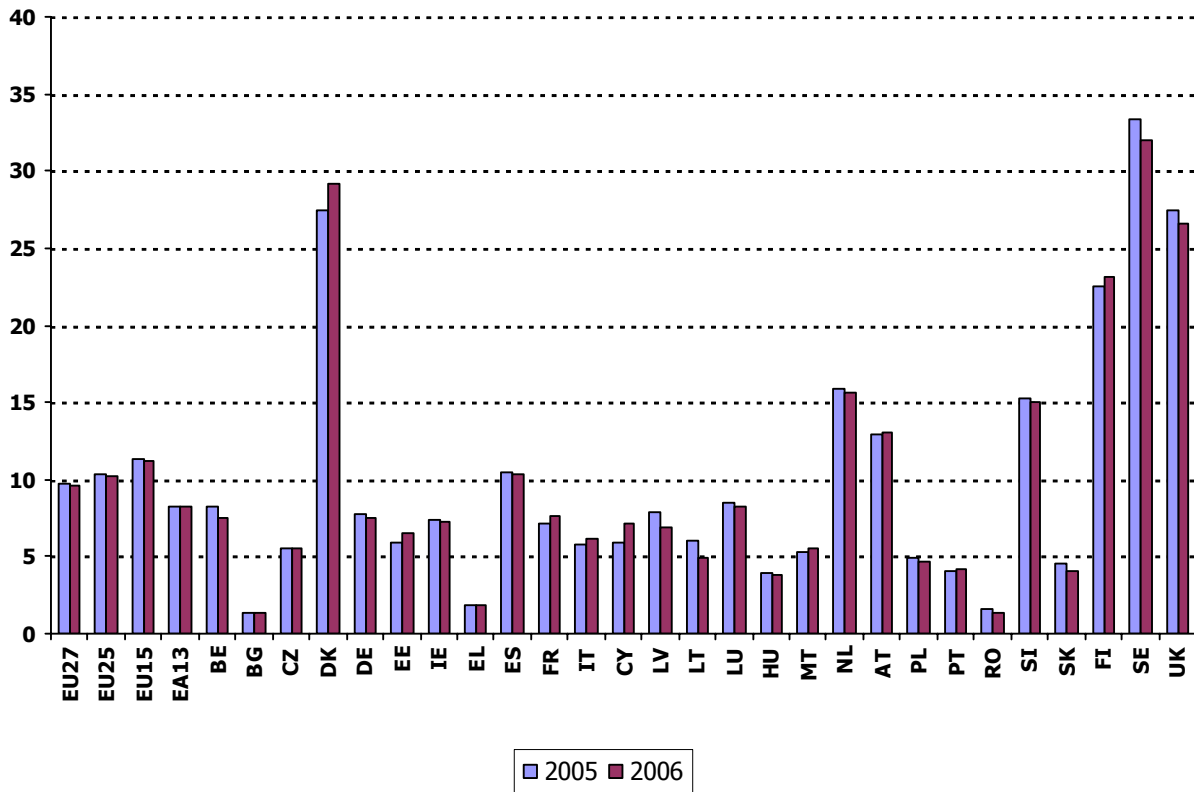

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	0,6	-1,4	-2,5	-3,1	-2,8	-2,4	-1,6
EU25	:	:	0,7	-1,4	-2,5	-3,1	-2,8	-2,5	-1,6
EU15	:	:	0,8	-1,2	-2,3	-3	-2,7	-2,4	-1,5
EA13	:	:	0	-1,8	-2,5	-3,1	-2,8	-2,5	-1,5
EL	:	:	:	:	-4,7	-5,6	-7,3	-5,1	-2,5

Πηγή: Eurostat

Ι-5β. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)

Το χρέος Γενικής Κυβέρνησης καθορίζεται ως το απόθεμα του ακαθάριστου χρέους στο τέλος του έτους σε ονομαστικές τιμές.

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	:	61	60,3	61,8	62,1	62,7	61,4
EU25	:	:	:	61,1	60,5	62	62,4	63,1	61,9
EU15	:	:	63,2	62,2	61,6	63	63,3	64,2	63
EA13	:	:	:	68,2	68	69,1	69,6	70,3	68,6
EL	105,8	105,2	103,2	103,6	100,6	97,9	98,6	98	95,3

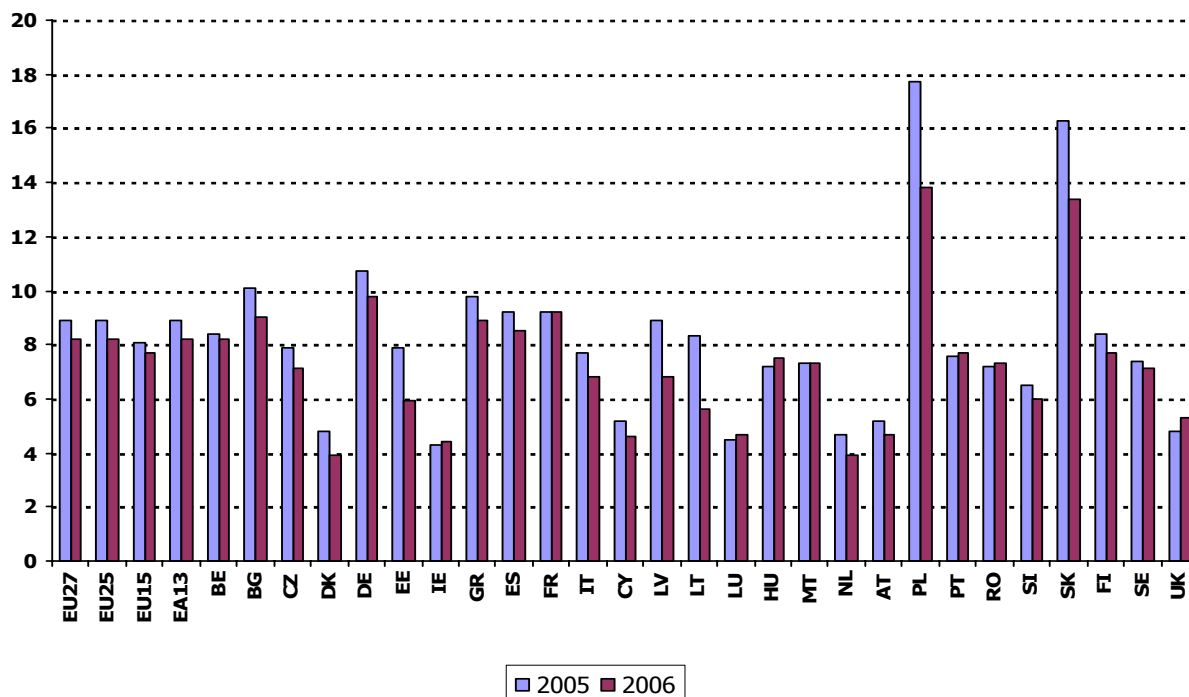
Πηγή: Eurostat

II-B. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

II-1β. Ποσοστό Ανεργίας

(άνεργοι ως μερίδιο του εργατικού δυναμικού)

Ως άνεργους θεωρούμε τα άτομα τουλάχιστον 15 ετών τα οποία δεν μένουν σε συλλογικές κατοικίες και δεν θα εργαστούν ή θα ξεκινήσουν να εργάζονται τις επόμενες δυο εβδομάδες καθώς ψάχνουν για εργασία.

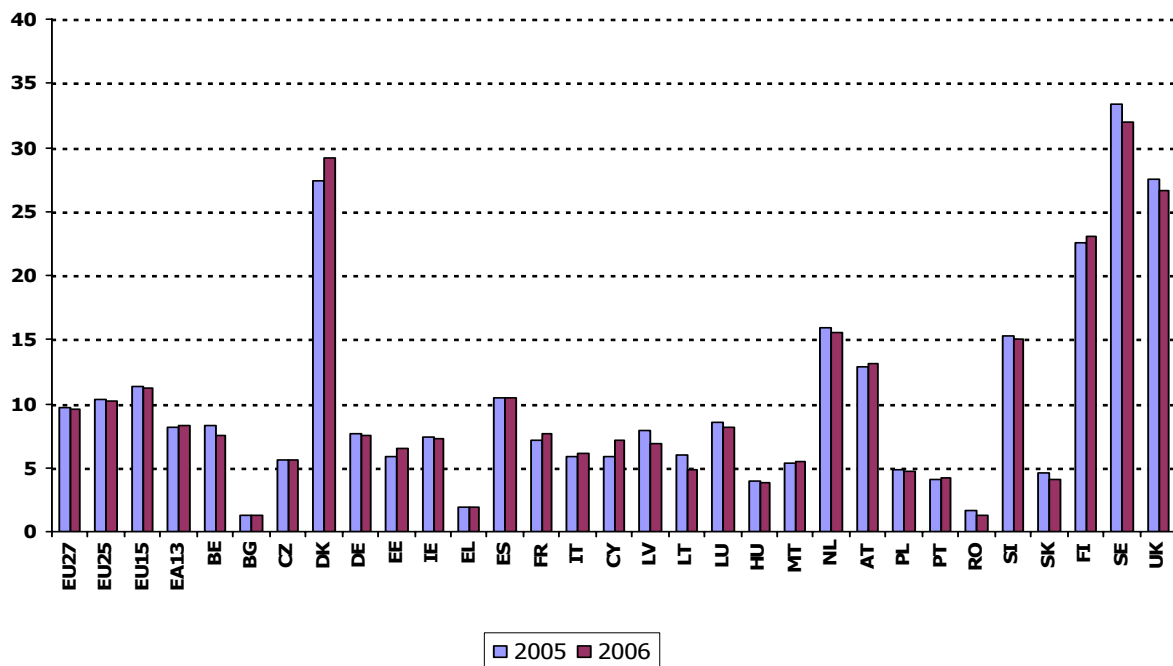
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	8,6	8,5	8,9	8,9	9	8,9	8,2
EU25	9,3	9,1	8,6	8,4	8,7	9	9	8,9	8,2
EU15	9,3	8,5	7,7	7,2	7,6	7,9	8	8,1	7,7
EA13	10	9,2	8,3	7,8	8,2	8,6	8,8	8,9	8,2
EL	10,8	12	11,2	10,7	10,3	9,7	10,5	9,8	8,9
Άντρες									
EU27	:	:	7,8	7,7	8,2	8,4	8,4	8,3	7,6
EU25	8,3	8	7,6	7,6	8	8,3	8,3	8,3	7,5
EU15	8,2	7,5	6,7	6,4	6,9	7,3	7,4	7,5	7,1
EA13	8,5	7,8	6,9	6,7	7,2	7,7	7,9	8	7,4
EL	7	7,9	7,4	7,1	6,8	6,2	6,6	6,1	5,6
Γυναίκες									
EU27	:	:	9,8	9,4	9,6	9,7	9,8	9,6	8,9
EU25	10,8	10,4	9,8	9,4	9,6	9,8	9,9	9,7	9
EU15	10,7	9,9	8,9	8,3	8,5	8,7	8,9	8,9	8,5
EA13	12,1	11,1	10	9,3	9,5	9,8	10	9,9	9,3
EL	16,7	18,1	17,1	16,1	15,6	15	16,2	15,3	13,6

Πηγή: Eurostat

II-2β. Δια Βίου Εκπαίδευση

(% πληθυσμού 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)

Η αναφερόμενη περίοδος είναι οι τελευταίες τέσσερις εβδομάδες διεξαγωγής της έρευνας (εξαιρούνται η Γαλλία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία για τις οποίες τα στοιχεία αναφέρονται σε εκπαίδευση ή μόρφωση που λαμβάνεται την στιγμή που γίνεται η έρευνα). Στη μόρφωση περιλαμβάνεται η βασική, ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση καθώς επίσης η εκπαίδευση μέσα από την εργασία, σεμινάρια, εξ' αποστάσεως, άνευ διδασκάλου εκπαίδευση κ.τ.λ. Επίσης περιλαμβάνονται ειδικά τμήματα π.χ ξένων γλωσσών, καλών τεχνών όπως επίσης και για διοίκηση επιχειρήσεων, επεξεργασία στοιχείων κ.α. Μέχρι το 1998 ως εκπαίδευση θεωρούνταν η γενική και επαγγελματική εκπαίδευση η οποία σχετίζεται με την τρέχουσα ή μελλοντική εργασία του ερωτηθέντα.

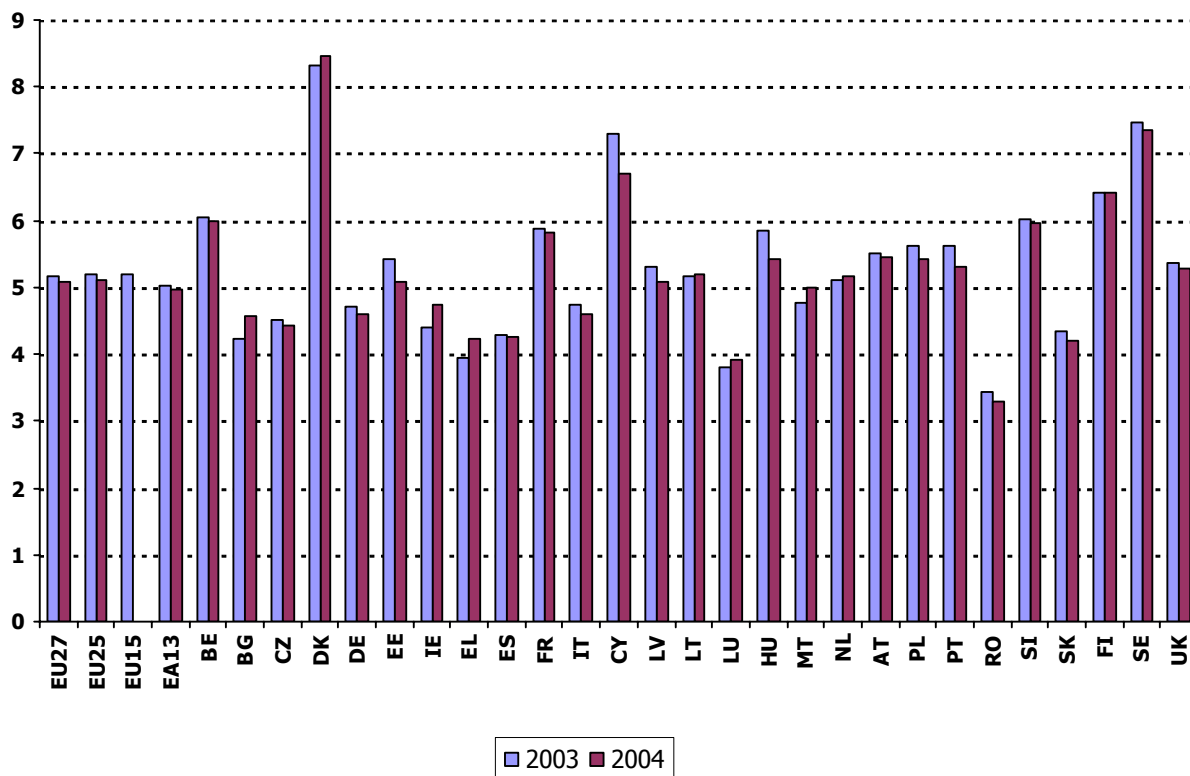

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	7,1e	7,1e	7,2	8,5	9,3	9,7	9,6
EU25	:	:	7,5e	7,5e	7,6	9	9,9	10,3	10,2
EU15	:	8,2e	8e	8e	8,1	9,8	10,7	11,3	11,2
EA13	:	5,5e	5,2e	5,2e	5,3	6,5	7,4	8,2	8,3
EL	1	1,3	1	1,2	1,1	2,6	1,8	1,9	1,9
Άντρες									
EU27	:	:	6,7e	6,6e	6,6	7,9	8,6	9	8,7
EU25	:	:	7,1e	6,9e	6,9	8,3	9,1	9,4	9,2
EU15	:	7,8e	7,6e	7,5e	7,5	9,1	10	10,4	10,2
EA13	:	5,7e	5,3e	5,2e	5,2	6,4	7,2	8	7,9
EL	1	1,2	1	1,2	1,1	2,6	1,8	1,9	2
Γυναίκες									
EU27	:	:	7,5e	7,6e	7,7	9,1	10	10,5	10,5
EU25	:	:	8e	8e	8,2	9,7	10,6	11,1	11,1
EU15	:	8,5e	8,5e	8,5e	8,8	10,5	11,5	12,1	12,2
EA13	:	5,3e	5,2e	5,2e	5,4	6,6	7,5	8,4	8,6
EL	1	1,3	1	1,1	1,1	2,7	1,8	1,8	1,8

e: εκτίμηση
Πηγή: Eurostat

III-B. ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΈΡΕΥΝΑ

III-1β. Δημόσιες Δαπάνες για Εκπαίδευση (% του ΑΕΠ)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
EU27	:	:	:	:	:	4,94s	5,06s	5,15s	5,07s
EU25	:	4,79s	:	4,77s	4,71s	4,97s	5,08s	5,18s	5,1s
EU15	:	4,86s	:	4,8s	4,73s	5,01s	5,13s	5,2	:
EA13	:	:	:	:	:	4,89s	4,91s	5s	4,93s
EL	3,09	3,46	3,48	3,63	3,71	3,47	3,55	3,58	3,84

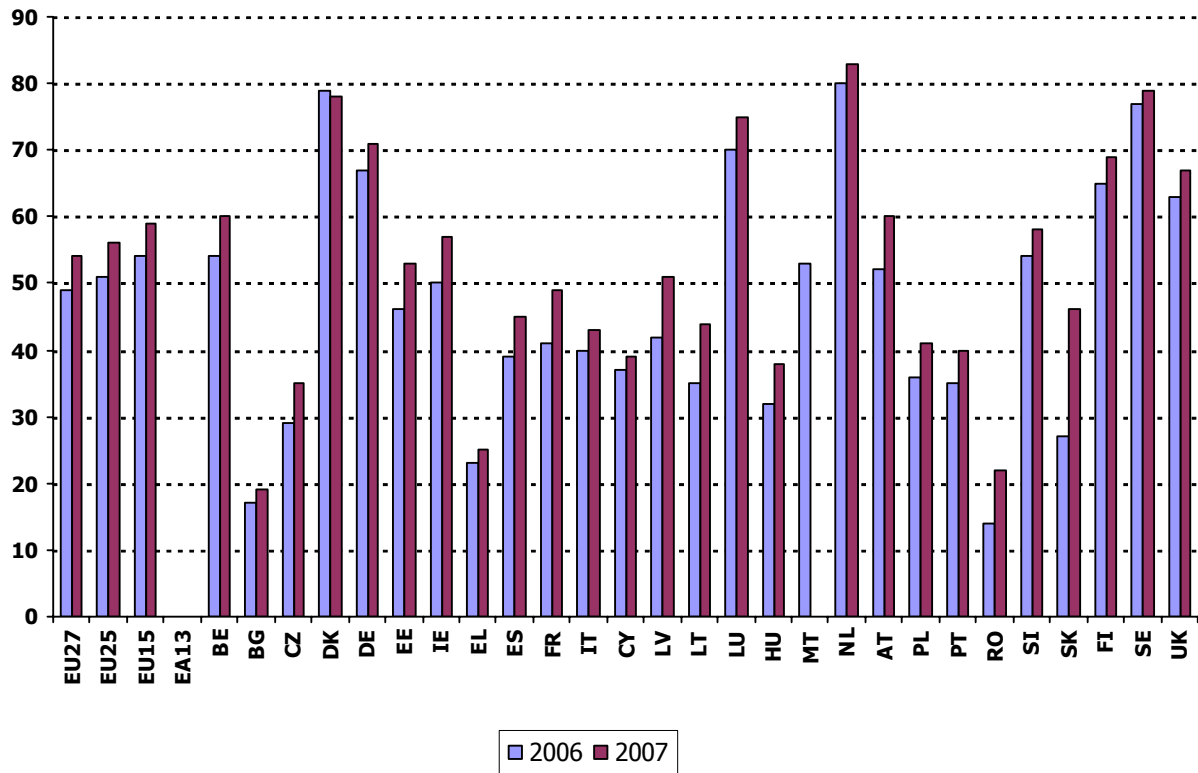
s: εκτίμηση Eurostat

Πηγή: Eurostat

III-2β. Πρόσβασης στο Διαδίκτυο (Νοικοκυριά)

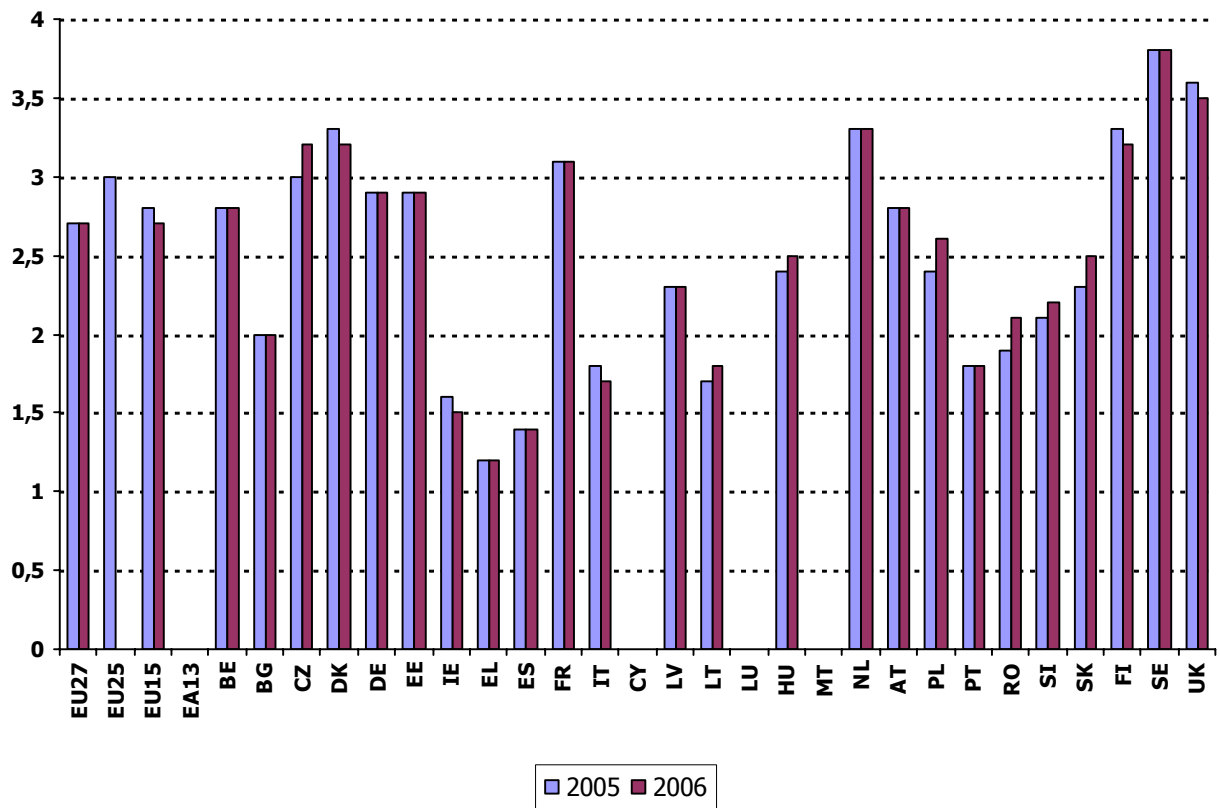
(% των νοικοκυριών που έχουν την δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU27	:	:	:	:	:	40	48	49	54
EU25	:	:	:	:	:	42	48	51	56
EU15	:	:	:	39	43	45	53	54	59
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	:	:	:	12	16	17	22	23	25

Πηγή: Eurostat

III-3β. Δαπάνες για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (IT) (% του ΑΕΠ)

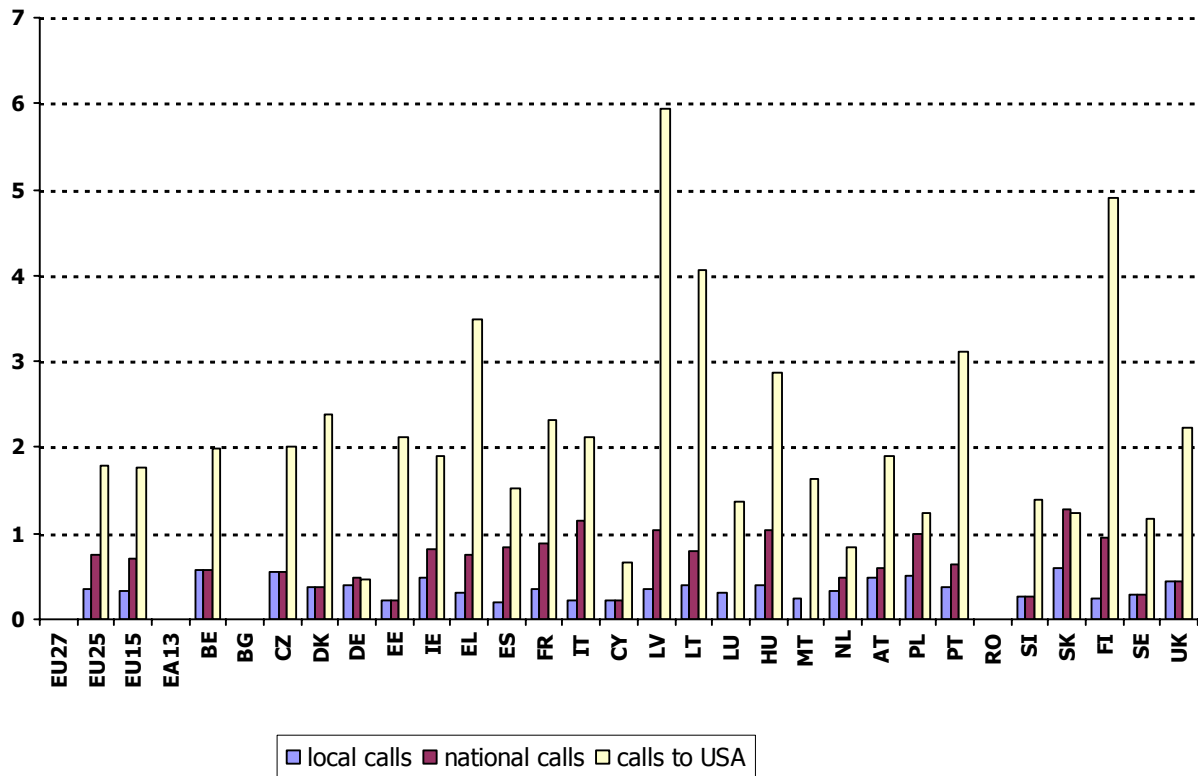

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	:	:	:	:	2,7	2,7	2,7
EU25	:	:	:	:	:	3	3	3	:
EU15	:	:	:	:	3,2	3,1	2,7	2,8	2,7
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	:	:	:	:	1,4	1,3	1,3	1,2	1,2

Πηγή: Eurostat

IV-B. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

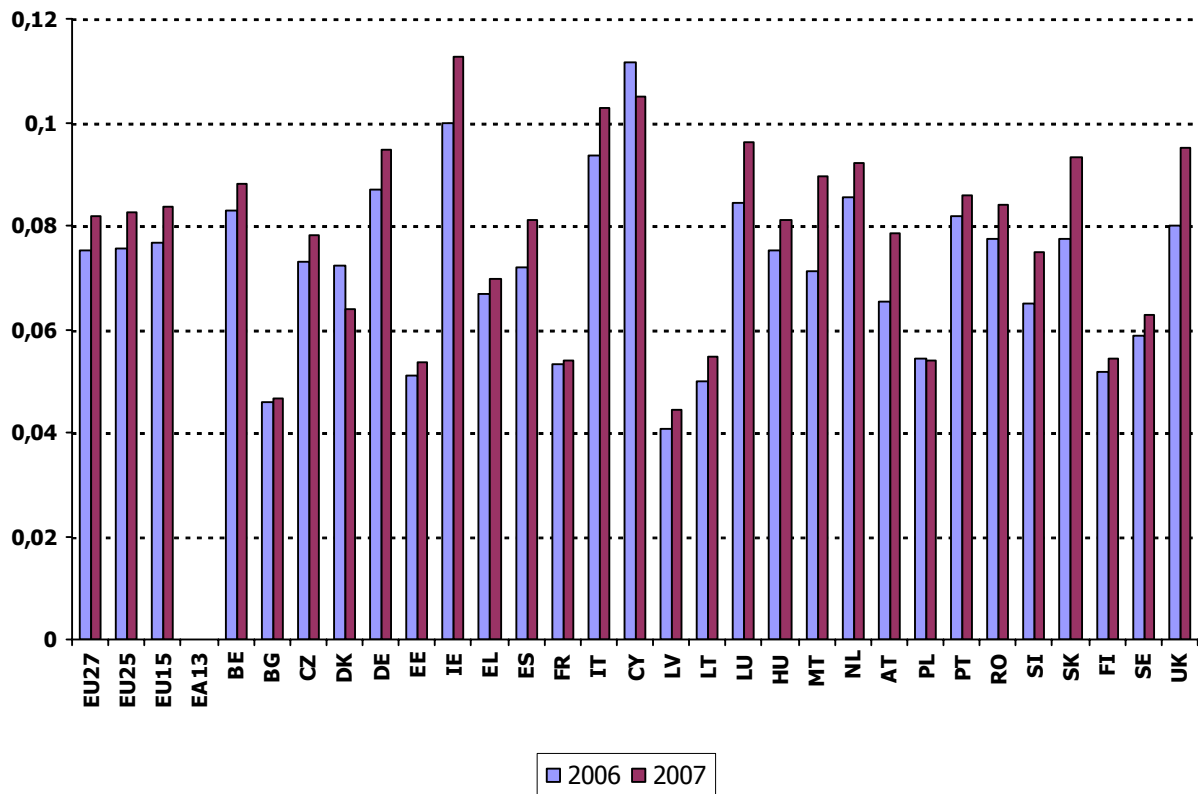
IV-1β. Τιμές Τηλεπικοινωνιών, 2006
(ευρώ/10 λεπτά συνομιλίας)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Local calls									
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	:	:	0,39	0,39	0,39	0,39	0,37	0,35	0,36
EU15	0,4	0,4	0,4	0,4	0,39	0,39	0,37	0,35	0,34
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	0,18	0,21	0,31	0,36	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
National calls									
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	:	:	1,33	1,17	1,07	1,05	0,92	0,76	0,74
EU15	2,14	1,67	1,33	1,14	1,03	1,01	0,87	0,69	0,71
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	3,15	2,78	1,4	0,98	0,77	0,77	0,73	0,74	0,74
Calls to USA									
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	:	:	:	:	3,08	2,98	2,13	2,11	1,79
EU15	4,51	3,5	3,11	2,65	2,24	2,15	1,88	1,88	1,77
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	5,82	5,82	3,26	2,91	2,95	2,95	2,91	2,93	3,49

Πηγή: Eurostat

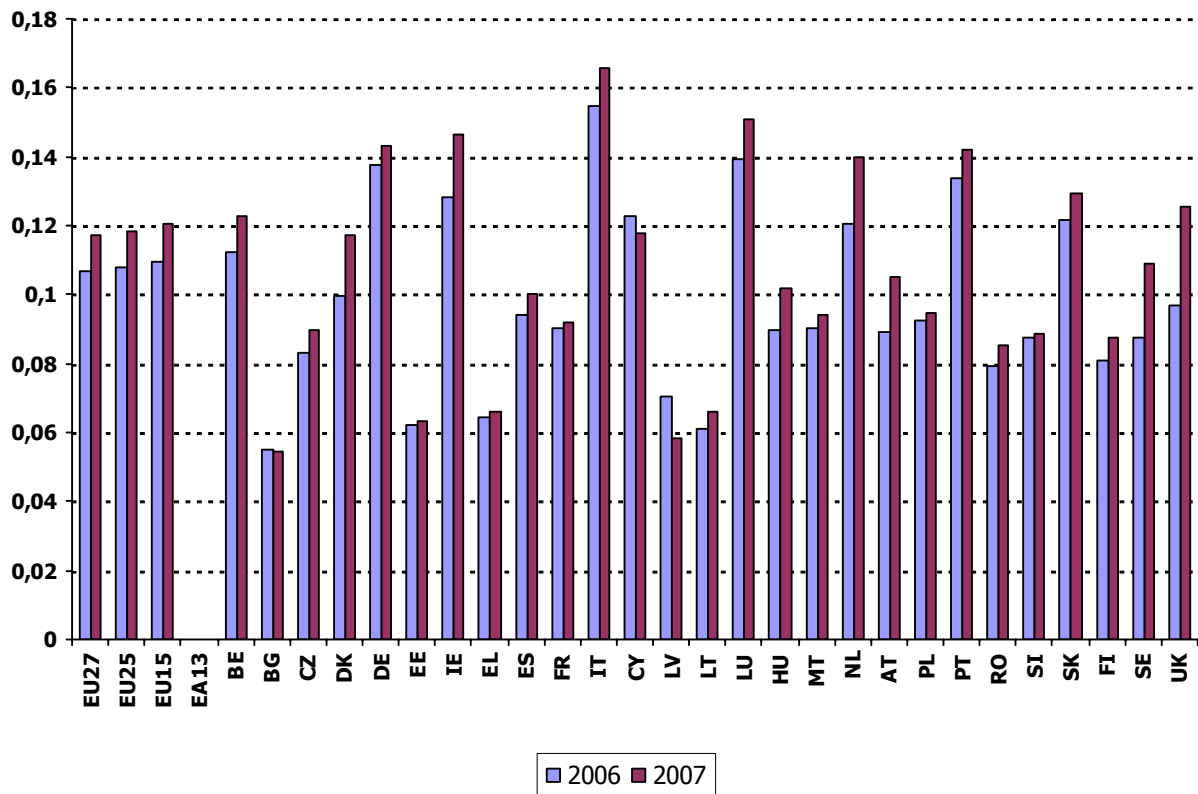
IV-2β. Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Βιομηχανική χρήση) (σε ευρώ ανά kWh)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU27	:	:	:	:	:	:	0,0672	0,0752	0,082
EU25	:	:	:	:	:	0,0623	0,0672	0,0755	0,0825
EU15	0,0636	0,0625	0,0644	0,062	0,0648	0,0634	0,0682	0,0766	0,0837
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	0,0583	0,0571	0,0571	0,059	0,0614	0,063	0,0645	0,0668	0,0698

Πηγή: Eurostat

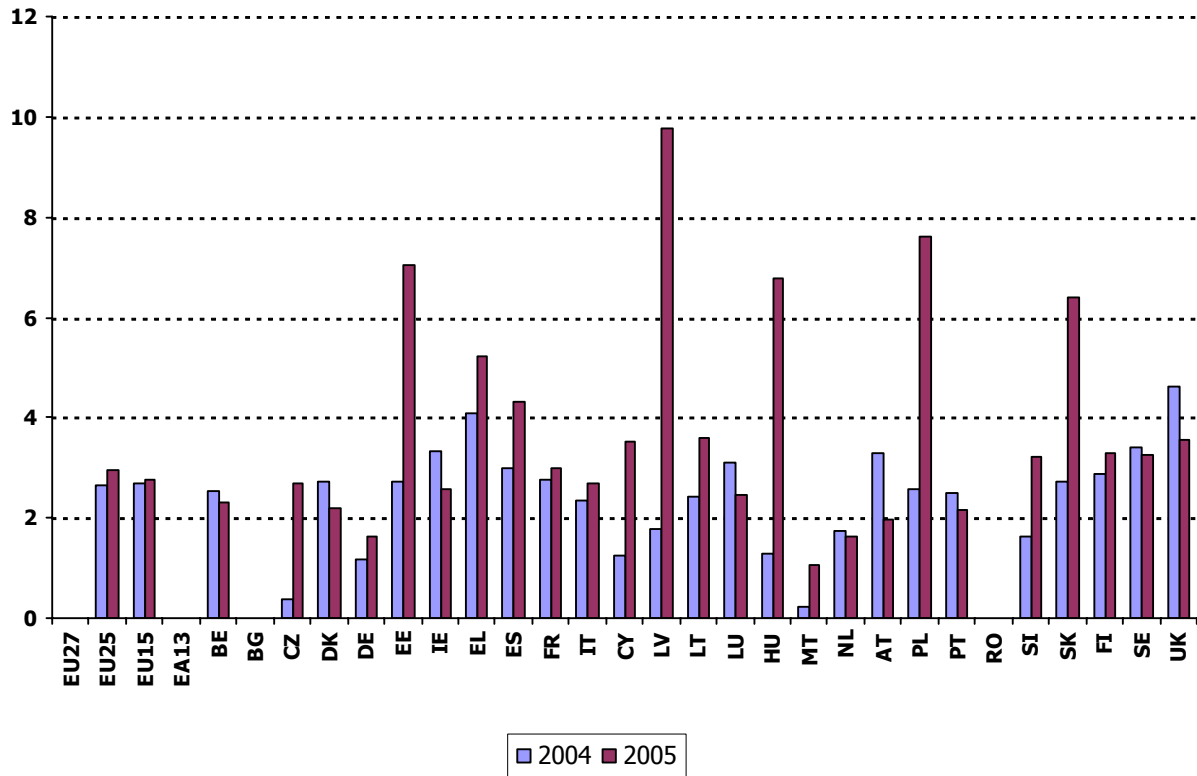
IV-3β. Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Νοικοκυριά) (σε ευρώ ανά kWh)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
EU27	:	:	:	:	:	:	0,1013	0,1068	0,1173
EU25	:	:	:	:	:	0,1002	0,1023	0,1077	0,1183
EU15	0,105	0,1031	0,1027	0,1032	0,1036	0,1027	0,1042	0,1094	0,1205
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	0,0622	0,0564	0,0564	0,058	0,0606	0,0621	0,0637	0,0643	0,0661

Πηγή: Eurostat

IV-4β. Αξία Κρατικών Προμηθειών, για τις οποίες έχει γίνει δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε
(% του ΑΕΠ)

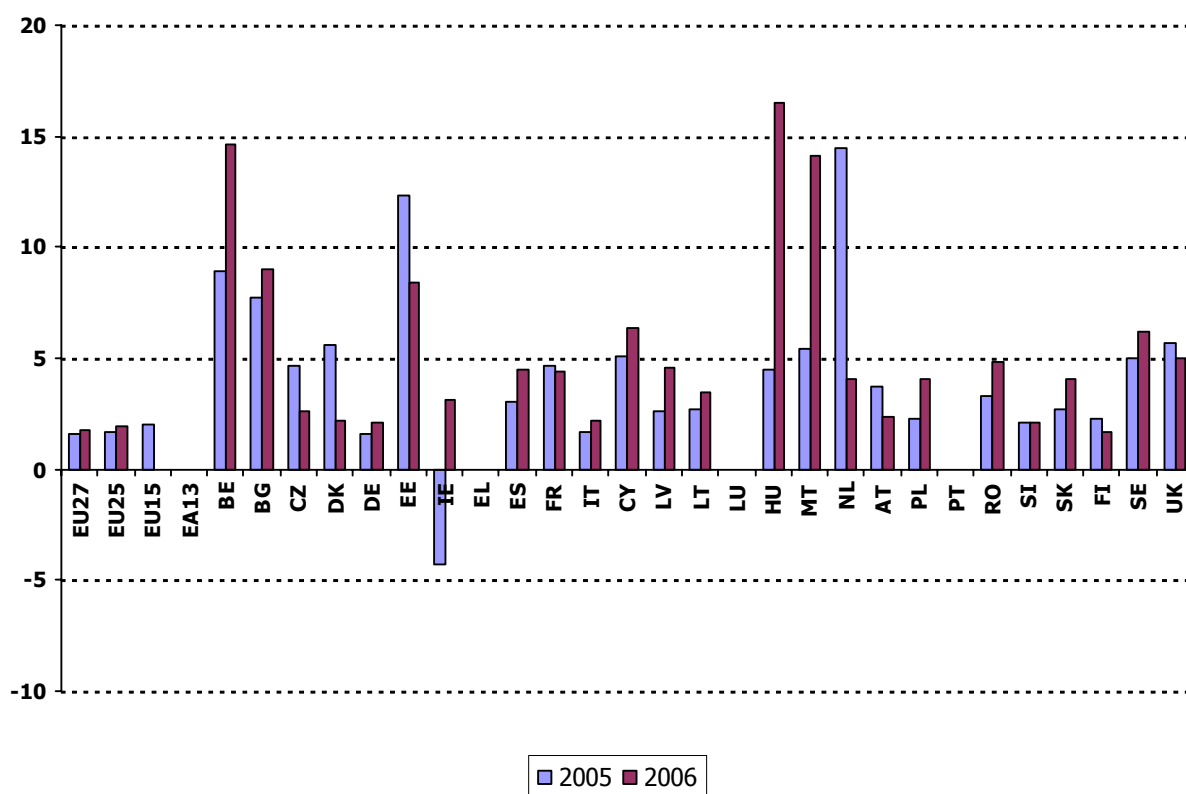

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	:	:	:	:	:	:	:	2,66	2,94
EU15	1,71	1,76	1,78	2,35	2,43	2,61	3,49	2,7	2,77
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	5,45	5,87	5,06	4,22	4,51	5,68	4,89	4,1	5,24

Πηγή: Eurostat

IV-5β. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

(μέση αξία εισροών και εκροών άμεσων ξένων επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ επί 100)

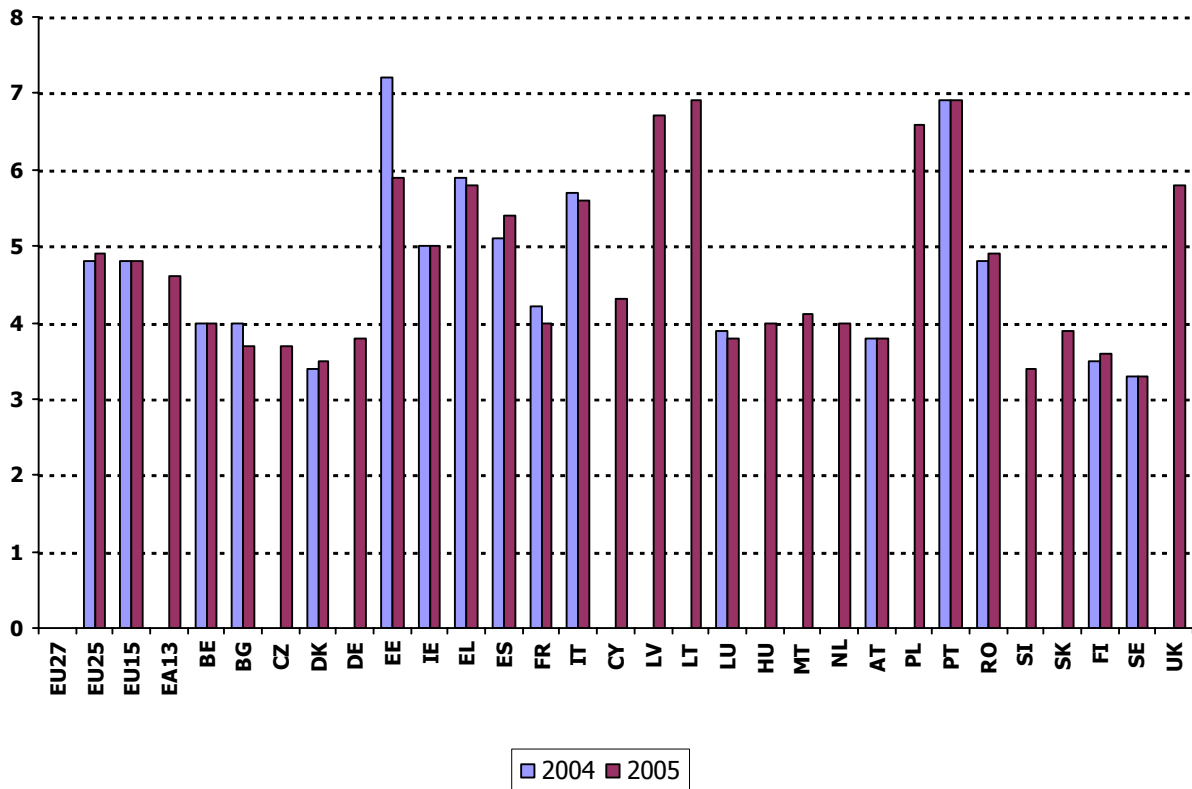
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	:	:	:	:	0,9	1,6	1,8
EU25	:	:	:	2,4	1,3	1,3	1	1,7	1,9
EU15	2	2,8	3,6	2,6	1,4	1,4	1,1	2	:
EA13	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	:	:	1,3	0,8	:	:	:	:	:

Πηγή: Eurostat

V-B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

V-1β. Κατανομή Εισοδήματος

(Δείκτης του συνολικού εισοδήματος του 20% του πληθυσμού που αμείβεται με υψηλά εισοδήματα ως προς το 20% του πληθυσμού που αμείβεται με χαμηλά εισοδήματα)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU25	4,6s	4,6s	4,5s	4,5s	:	4,6s	4,8s	4,9s	4,8s
EU15	4,6s	4,6s	4,5s	4,5s	:	4,6s	4,8s	4,8s	4,7s
EA13	:	:	:	:	:	:	:	4,6s	4,6s
EL	6,5	6,2	5,8	5,7	:	6,4	5,9	5,8	6,1

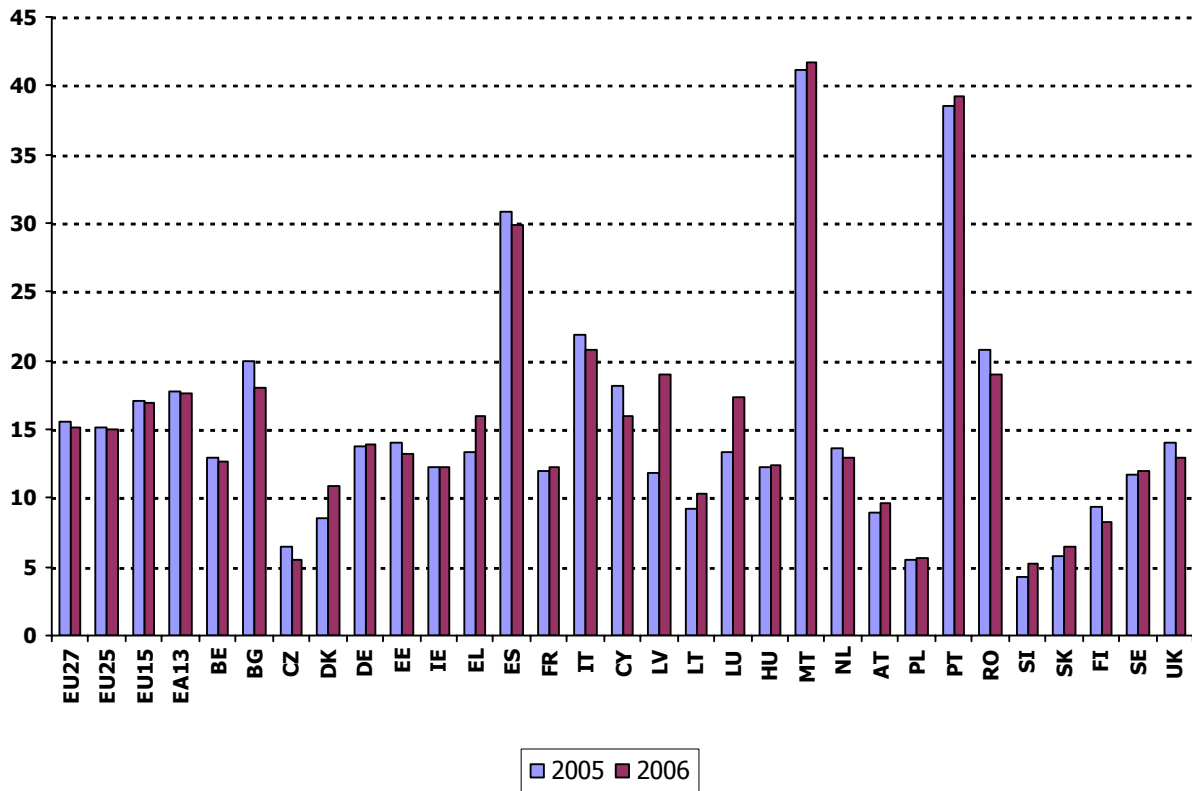
s: εκτίμηση Eurostat

Πηγή: Eurostat

V-2β. Άτομα με Επίπεδο Μόρφωσης μέχρι και Γυμνάσιο (δευτεροβάθμια) χωρίς περαιτέρω Εκπαίδευση ή Κατάρτιση

(ως % πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών με χαμηλή δευτεροβάθμια και δεν είναι σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
EU27	:	:	17,6	17,3	17,1	16,6	15,9	15,5	15,2
EU25	:	:	17,3	17	16,6	16,1	15,4	15,1	15
EU15	23,6	20,5	19,5	19	18,7	18,3	17,5	17,1	16,9
EA13	:	21,2e	20e	19,5e	19,1	18,8	18,1	17,8	17,6
EL	20,7	18,6	18,2	17,3	16,7	15,5	14,9	13,3	15,9
Άντρες									
EU27	:	:	19,7	19,4	19,3	18,6	18,3	17,5	17,3
EU25	:	:	19,5	19,2	18,9	18,1	17,9	17,2	17,2
EU15	27,1	22,6	21,8	21,4	21,1	20,5	20,1	19,4	19,3
EA13	:	23,6e	22,6e	22,2e	21,8	21,4	21,1	20,4	20,2
EL	25,5	22,1	22,9	21,3	20,7	19,9	18,3	17,5	20,7
Γυναίκες									
EU27	:	:	15,6	15,2	14,9	14,7	13,6	13,5	13,1
EU25	:	:	15,2	14,8	14,4	14,1	12,9	13	12,7
EU15	20,2	18,5e	17,2e	16,6e	16,2	16,1	14,8	14,8	14,4
EA13	:	18,8	17,4	16,9	16,4	16,2	15,1	15,2	15
EL	16,1	15,4	13,6	13,4	12,6	11	11,6	9,2	11

e: εκτίμηση

Πηγή: Eurostat